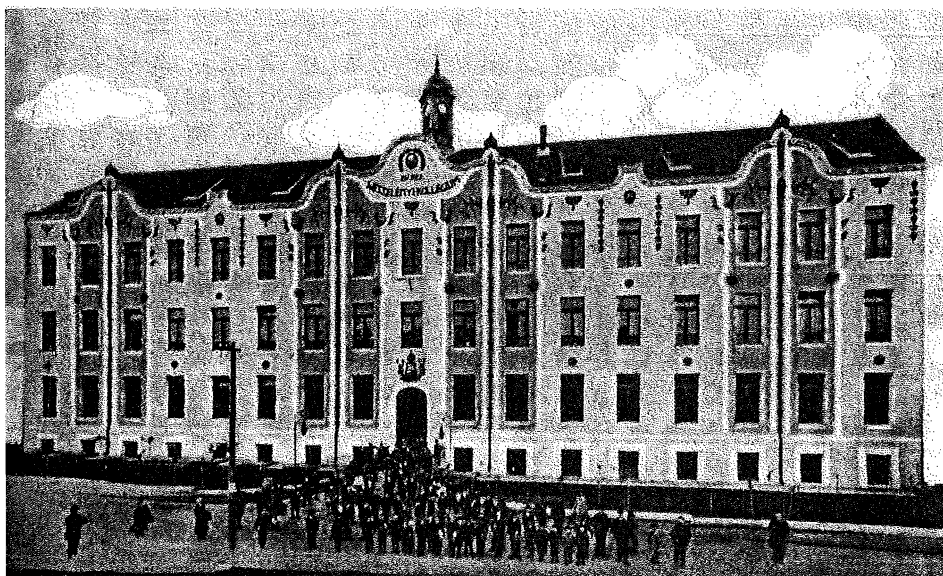

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református
Egyházkerület folyóirata

Tizennegyedik évfolyam
2003. május

5

Tartalom

Tanulmány

Boross Géza: Szószéki küzdelem a társadalmi devianciák ellen. V. részlet.....	235
---	-----

Prédikáció

Pap Géza: Isten markában. Ezékiel 37,19.....	238
--	-----

Vasárnapi prédikációk

Bancea Gábor: Ha az Úr megnyitja elménket... Lukács 24,44–49	241
Boros István: Bízatom! Zsoltárok 62,9	243
Lészai Lehel: Ninive pusztulása és Izráel szabadulása. Náhúm 2,1–14	245
Szigeti Ferenc: „Uram, ments meg minket...” Máté 8,23–27	249

Prédikáció anyák napjára

Dérer Zsolt: Tiszteld atyádat és anyádat! 2Mózes 20,12	251
--	-----

Prédikációk mennybemenetel ünnepére

Geréb Zsolt: Mennybemenetel ünnepe. János 14,1–6.	253
Lugosi Mihály: Jöttem és megyek..., de maradok. János 16,28	256
Földessy Márta: Aki felvitetett, s akik itt maradtak. Lukács 24,50–53.....	258

A Genezáret partján

Révész Imre: Vallomások. (Részletek).....	260
---	-----

Alkalmi prédikációk

Az IKE bibliaórák terve. Készítette Móra László Tibor	
<i>Ifjúsági bibliaóra:</i>	
Móra László Tibor: Péter – a bűnbánó. Lukács 22,54–62	267
<i>Rádioprédikáció:</i>	
Sikó Csaba: Gyönyörködöm a te beszédedben... Zsoltárok 119,162.....	269
<i>Keresztelési igehirdetés:</i>	
Balázné Kiss Csilla: Ádám. Máté 28,18–20	270
<i>Esketési igehirdetés:</i>	
Alföldi-Lakatos Tibor: Félelem nélkül, együtt. 1János 4,18.....	271
<i>Temetési igehirdetés:</i>	
Lukács Erdre: Épületünk van Istentől. 2Korinthus 5,1	273

Melléklet

Avar János: Martin Luther King (1929–1968)	275
--	-----

Versek anyák napi ünnepélyhez	284
-------------------------------------	-----

A címlapon a zilahi Református Kollégium

Hátlapon

Füle Lajos *A keresztyén ember tudja* című verse

Tanulmány

Boross Géza

Szószerki küzdelem a társadalmi devianciák ellen *

(V. részlet)

A társadalmi devianciák elleni szószerki küzdelem a huszadik században

A keresztyén (keresztény) igehirdetés történetében búcsúzó századunk az evangélium szociális üzenete felfedezésének és következetes meghirdetésének a százada. Az igehirdetés alapvető kérdésére, mit és hogyan prédikáljunk a modern embernek (Niebergall), a hátunk mögött levő száz esztendő homiletikája sok érdekes, impulzív, elgondolkodtató feleletet adott. Egzisztenciálisan, dialektikusan, retorikusan, konkrétan, pneumatikusan, poétikusan hangzottak a feleletek, hogy csak e néhányat említsük. Tény azonban, hogy az alapkérdés mégiscsak az volt, hogyan lehetne úgy prédikálni a keresztyén (keresztény) szószerkeken, hogy igehirdetésünkkel hozzájárulhassunk a társadalmi igazságosság érvényesüléséhez, a társadalom humanizálódásához, a világméretű szegénység, éhség, nyomor, betegségek, tömegpusztítások megszüntetéséhez, az égbekiáltó és világproblémává növekedett társadalmi devianciák legyőzéséhez?

Ezeknek a törekvéseknek egyik tanulságos dokumentációja a század elején, első évtizedeiben kibontakozott vallásos szocializmus igehirdetése. Mivel ezt az igehirdetést a kutatás már meglehetősen részletesen feldolgozta, ezért mi itt csak a mozgalom egyik vezérlakjának, Leonhard Ragaz professzornak a hagyatékából adunk ízelítőt. L. Ragaz 1947-ben bekövetkezett halála előtt két évvel publikálta Zürichben Jézus példázatait magyarázó munkáját. Ragaz homiletikai felfogását és törekvéseit világosan elárulja már könyve előszava. Mint írja, Jézus példázatait az egyház teljesen félremagyarázta. Idillt csináltunk a próféciából. Individualisztikusan értelmeztük a példázatokot, mintha bennük csak az egyes ember lelki problémáiról volna szó. Arról is szó van, de a nagy egészen belül. Jézus példázatai forradalmi tartalmú beszédek. Art mutatják, hogy Isten országa hogyan kívánja gyökeresen megváltoztatni a bűn struktúráiban vergődő világ rendjét. Jézus üzenetének elsősorban szociális, társadalmi, közösségi üzenete van. Ragaz ezt kívánta felmutatni. Munkásságával kétségtelenül ösztönzéseket adott az evangélium szociális üzenetének, szociáletikai mondanivalójának kutatásához. Ragaz igehirdetői munkássága, csakúgy, mint Kutteré és tanítványaié, pozitív kísérletnek tekinthető a társadalmi devianciák szószerki legyőzésére irányuló törekvések történetében.

A társadalmi devianciák legyőzésére irányuló szószerki törekvéseknek ugyancsak értékes dokumentációja Albert Schweitzer tizenkét prédikációja erkölcsi kérdésekről. A tizenkét téma, amit Schweitzer az ige világosságába helyez: 1. Az élet tisztelete. Mit jelent jónak lenni? 2. Az együtt szenvedés másokkal, képesek vagyunk-e erre? 3. Az állatok és növények életének tisztelete. 4. Ne ítélsz, hogy ne ítéltessetek! 5. Meddig tűrjem a bántalmazást, rosszakaratot? Mivel ártok a másik embernek? 6. Az emberség és az anyagi érdek ütközése. 7. Jogos-e a tulajdon? 9. Ugyancsak a tulajdonról. 10. Mit jelent embernek lenni? 11. Udvariások legyünk? Legyünk természetesek! 12. A hálaadásról. – Ezeknek a prédikációknak a motivációját az első prédikációban Schweitzer így mondja el:

* Bp. 1999.

„A keresztyén erkölcs nem lett a világban az emberiséget átfogó erővé. Nem hatolt be mélyen az emberi lelkekbe, hanem csak külső formáság maradt, amit szóban inkább elismerünk, mintsem tettekkel gyakorolnánk. Az emberiség úgy áll előttünk, mintha számára Jézus szavai nem léteznének, mintha egyáltalán nem lenne erkölcsiség. Ezért teljesen haszontalan, ha Jézus erkölcsi parancsait újra meg újra ismételtetjük és magyarázzuk, hogy azoknak végül mégis általános elismerést szerezzünk. Ez olyan lenne, mintha nedves falra akarnánk gyönyörű színeket festeni. Először a *megértés feltételeit* kell megteremtünk és világunkat arra a lelkületre eljuttatunk, amelyben Jézus parancsai jelentenek neki valamit. De egyáltalán nem könnyű Jézus szavait úgy magyarázni, hogy azok az életben gyakorlatilag alkalmazhatók legyenek.” Így kezdődik a prédikáció. Hogyan végződik? Íme: „Vállalj sorsközösséget az étellel és óvd az életet, ez a legnagyobb parancsolat a maga legelemibb formájában. Másként, negatív formában kifejezve: ne ölj! Ezt a parancsolatot oly sokszor félvállról vesszük, amikor a virágot lélektelenül letépjük, a szegény rovat szívtelenül eltapossuk, majd – mivel minden megbosszulja magát – ugyancsak lélektelenül, szörnyű elvakultságban az emberek életét, szenvedését is semmibe vesszük és kicsinyes földi célok érdekében feláldozzuk.”

Ennek az ígértetésnek a pecsétje Albert Schweitzer immár klasszikus paradigmává lett diakóniai-életműve. Albert Schweitzer ígértető, tanító és orvosi működése századunk nagy kihívása, a legdirektebb és légradikálisabb devianciakritika. Albert Schweitzer devianciák elleni küzdelmének hatása egyedül Teréz anya hatásához hasonlítható. Napjaink egyik világméretű devianciaellenes vállalkozása, a környezetvédelem, avagy a világbékéért és a világségesség legyőzését célzó erőfeszítések megújuló impulzusai, sőt Teréz anya életművének gyökerei is Albert Schweitzer etikájából erednek, illetve nyúlnak vissza.

A társadalmi devianciák elleni szószéki küzdelemnek tanulságos paradigmája századunk első évtizedeinek nagy hatású amerikai evangelizátora William (Billy) Sunday presbiterianus prédikátor is. Arcképét dr. Victor János rajzolta meg személyes philadelphiai találkozásuk alapján. Bemutatja szószéki, előadói viselkedését. „Az egész ember olyan, mint egy megelevenedett rakéta. Muszáj rá figyelni. Már fizikailag is csupa mozgalmasság. Nemhiába volt régebben professzionista sportember: a szószéken is szakadatlan gimnasztika a munkája...” Bemutatja az „üzenetet”, amit hirdet: „Egészen a gyakorlat síkjában mozog és idegen számára az értelem válsága, a hit elméleti viaskodása az igazságért. Egy harca van: a cselekvő és munkás akaratot felriasztani és a hit szolgálatába állítani, keresztyén életre rábírn az embereket...” Victor idézi hallgatósága véleményét is: „Hallotta-e Billy Sunday-t prédikálni? Az nem prédikál. Az megérteti az emberrel azt, amiről a többiek prédikálnak.” Emberek százai, ezrei tértek meg a prédikálására. Hatását Victor így jellemzi: „Az ördög veresége rendszerint nemcsak a prédikációk helyszínén tűnik ki, hanem még inkább kint a városi életben (!!!). *Nem egy helyen kocsmák százait kellett becsukni néhány hetes Billy Sunday »kampány« után – a közfelfogás gyökeres megváltozása miatt.* (Kiem. tőlem.) Vagy pedig a következő politikai választások alkalmával tűnt ki, hogy az illető közület a »száraz« eszmények mellé szegődött Billy Sunday hatására.” Billy Sunday ígértetése – állapíthatjuk meg végül is – csattanós felelet arra a kérdésre, van-e értelme, lehetősége, kilátása a társadalmi devianciák elleni szószéki küzdelemnek? Nem önáltatás-e az alapbeállítások szószéki megváltoztatásának igénye? Nos Billy Sunday ígértető szolgálata azt feleli, egyáltalán nem, ha a szószék megfelel a transzformáció, az etikai rekreáció sajátos homiletikai-lélektani feltételeinek.

Ezt a tételt még Billy Sunday igehirdető hatásánál is feltűnőbben igazolja a társadalmi devianciák elleni küzdelem ma már legendás amerikai mártírja, a néger baptista lelképásztor, dr. Martin Luther King életműve. Küzdelmekben, megaláztatásokban, félreértésekben, üldöztetésben mint Isten prófétáinak mindig, neki is gazdagon volt része. Hogy mégis Amerika lelkiismeretévé tudott válni a hatvanas években, hogy aljas meggyilkolása után a Kongresszus mégiscsak megszavazta az évek óta függőben tartott polgárjogi törvényjavaslatot, mely megtiltja a faji megkülönböztetést az üzleti életben és a lakások bérbeadásánál, hogy az amerikai „négerkérdés” az egyik sürgősen megoldandó amerikai problémává vált, az elsősorban dr. Martin Luther Kingnek köszönhető, aki politikusként is, tüntetésben, börtönben, konferenciák százain is alapjában véve mindig *prédikátor* volt, aki politikai beszédeiben is textus és liturgikus keretek nélkül is igét hirdetett.

Dr. Martin Luther King társadalmat, sőt történelmet formáló textus nélküli, „politikai” igehirdetésének reprezentatív dokumentuma az 1963. augusztus 28-án Amerika fővárosában, Washingtonban a Georg Washington obeliszk tövében „Van egy álmom” címmel nyilvántartott beszéde. A retorikatörténet a világtörténelem huszonkét nagy beszéde között tartja ezt a beszédet nyilván. Szemtanúk így számolnak be a beszéd hatásáról: „Dr. King volt az, aki a nap vége felé magával ragadta a hatalmas hallgatóságot. Addig a zarándoklat csupán nagy látványosság volt... a résztvevők számára inkább kirándulás, vasárnap délutáni piknik, némi politikával színesítve. De dr. King felélesztette őket egy olyan szónoklattal, amely Amerika régi reformereinek gyötrelmes visszhangja volt.” Íme néhány részlet a nagy hatású beszéd végéről:

„Van egy álmom. Van egy álmom: hogy egy napon Alabama államban, ahol a kormányzó ma szünet nélkül csak a beavatkozásról és hatálytalanításról beszél, megváltozik a helyzet (!), de úgy, hogy fekete kisfiúk és fekete kislányok testvérként, kézen fogva járhatnak a fehér kisfiúkkal és kislányokkal. – Van egy álmom. – Van egy álmom: egy napon minden völgy fölemelkedik, minden hegy és halom lesüllyed, az egyenetlen egyenessé lesz és a dombvidék síksággá. Mert megjelenik az Úr dicsősége, látni fogja minden ember. Ez a mi reménységünk... Ezzel a hittel térek vissza Délre. Ezzel a hittel képesek leszünk kifaragni a kétségbeesés hegyéből a reménység kövét...”*

* Lásd a Mellékletet.

Prédikáció

Pap Géza

Kolozsvár

Isten markában

Alapige: Ezékiel 37,19

Keresztyén Testvéreim! Az utóbbi időben nagyon élesen vetődött fel a kérdés: politizáljon-e az egyház? Tudom, hogy a kérdés megosztja az erdélyi társadalmat, s a választ mindenki hite, meggyőződése, politikai állásfoglalása, elkötelezettsége, vagy egyéni érdeke szerint adja meg. Egyesek elvárják az egyháztól, hogy ne politizáljon, s ez alatt azt értik, hogy ne szóljon bele a politikába. Maradjon csendben a kispadon. Mások viszont azt hangoztatják, hogy politizáljon, mert csakis így tudjuk kiharcolni jogainkat. Nos, véleményem szerint a kérdésnek két nagyon fontos, el nem hanyagolható vetülete van. Az első a görög városállamok, a „polis”-ok világából származik. Jó tudni, hogy a „politizálás” szavunk a görög városállamokban a közügyek intézésében részt vevő ember kötelességét fogalmazta meg. A kifejezésnek határozott morális töltete is van, hiszen a városállam polgárához méltó viselkedésmódot jelentett. Aki a városállam polgára volt, annak közeleti feladatai voltak: a városállam érdekeit kellett képviselnie. Mindez kiegészülhet egy másik fontos gondolattal, amely az Ószövetség világából származik. Sokan meg vannak győződve arról, hogy az ószövetségi próféták politizáltak. Ez nem így van! A próféták nem politizáltak, de nem is maradtak a kispadon, hanem részt vettek az eseményekben, úgy, hogy Isten szavára figyelmeztették a népet, konkrét történelmi, vagy akár politikai helyzetben Isten szavát közvetítették. Így is mondhatnám: szinte kényszerítették a népet arra, hogy mielőtt cselekedne, álljon meg, gondolkozzon, figyeljen Isten véleményére. A próféták nem a saját magánvéleményüket hangoztatták, nem azt mondták, amit a király hallani szeretett volna, nem simultak bele a pártpolitika elvárásaiba, ők azt adták tovább, amit Isten üzenetként rájuk bízott. Itt és most én is, a prófétákhoz hasonlóan, ezt szeretném tenni.

Az a tény pedig, hogy erre a fórumra a református templomban került sor, nem azt jelenti, hogy az egyház bevonult a politikába, hanem azt jelzi, hogy az egyház nem hajlandó a kispadon maradni, de éppen küldetéséből adódóan a krízishelyzetben igenis, hallatni akarja szavát – de ez a szó nem a pártpolitika, nem a magánvélemény szava, hanem Isten beszéde.

A felolvasott igeszakasz Isten népe történetének egy szomorú korszakából való, a kettészakadt királyság időszakát idézi. A Királyok könyvéből ismerjük az eseményeket. Salamon halála után Roboám lett a király. A nép hozzá fordult és kérte, hogy enyhítse azt az ígát, amit apja tett rájuk. Roboám három nap gondolkodási időt kért, beszélt tanácsadóival, s végül semmibe vette a nép kérését, sőt, még jobban megnehezítette a népre tett ígát. A felháborodás szakadáshoz vezetett: 10 törzs Roboámmal maradt, két törzs pedig Jeroboámmal új országot alapított. És mi lett ennek a következménye? A két királyság között állandó lett az ellenségeskedés, egymás ellen háborúztak, egymást marták és falták, egymást emésztették. Kr. e. 587-ben pedig jött a babilóniai király és fogságba vitte a népet.

Ott, a fogságban szólal meg Ezékiel próféta. Pontosabban, eleinte meg sem szólal, csak tesz valamit. Isten parancsára vesz két fadarabot, az egyikre ráírja: Júdáé, az Izráel fiaié, a másikra pedig: Józsefé, Efraim fája. A két fadarabot a kezében egyesíti és úgy

jár-kel a nép között, s amikor az emberek kíváncsiak lesznek arra, mit cselekszik a próféta, akkor szólal meg és ezt mondja nekik: „Ezt mondja az Úr Isten: Ímé, én fölveszem a József fáját, mely Efraim kezében van, és Izráel nemzetségeit, az ő társait, és teszem őket öhozzá, a Júda fájához, és összetteszem őket egy fává, hogy eggyé legyenek az én kezemben.”

A Biblia ezt jelprófécianak nevezi. Amikor az emberek süketté válnak, amikor a szavak elveszítik értelmüket, akkor a próféta valamilyen jelképes cselekedetet hajt végre, s amikor annak értelme felől érdeklődnek, csak akkor szólal meg. A jelképes cselekedet és a hozzá kapcsolódó magyarázat akkor és ott a konkrét történelmi és egyben politikai helyzetben Isten üzenetét hordozta. De itt és most ugyanúgy néhány alapigazságra figyelmeztet bennünket.

1. Ez a jelprófécia először arra emlékeztet bennünket, hogy Isten számára fontos népének *egysége*. Az Úr tudomásunkra hozza, hogy a népnek csakis Istenével és ember-társaival való szoros egységben van jövője. Különbön egészen biztosan elpusztul a történelem viharában. A marakodásból, a szakadásból csakis vereség következhet. Isten nagyon jól tudja, hogy nem vagyunk egyformák, nem is a különbözőség a baj, hanem a meghasonlás. Nem az a baj, ha az egyformán gondolkodók csoportokat hoznak létre. A baj az, ha ezek a csoportok egymás ellen kezdenek harcolni. Ez önmarcangolás, ez önpusztítás.

Kár volna tagadni, hogy erdélyi magyar közösségünk egységesnek mondott testén hajszálrepedések jelentek meg, csoportosulások körvonalazódnak, a szakadás veszélye fenyeget. Ez a megosztottság tény, ezt nem lehet véka alá rejteni, ezzel őszintén szembe kell nézni, erre orvosságot kell találni, gyógyítani kell, amíg nem késő. Kisebbségi helyzetünk nagy erénye lehetne, ha éppen a krízishelyzetben képesek lennénk összefogni, mernénk lemondani a szétválasztó ellentétekről, el tudnánk felejtetni sértéseket, mernénk háttérbe szorítani az egyéni érdekeket. Hadd szóljon az Úr szava: „ha egymást marjátok és faljátok, vigyázatok, hogy egymást meg ne emésszétek”! Amikor ezen a fórumon egybegyűlünk és közös gondjainkról, magyar népünk egészét érintő kérdésekről tárgyalunk, erről meg nem feledkezhetünk.

2. Aztán azt is látni kell, hogy több mint 2500 évvel ezelőtt azt a szakadást az *elégedetlenség* szülte. Hogyan kezdődött? Úgy, hogy a nép elpanaszolta elégedetlenségét a királynak, de az nem hallgatta meg őket, sőt, rossz tanácsadóira hallgatva még inkább megnehezítette a nép terhét. Ez nagyon rossz politikai döntés volt. Sok más esetben nem a nép vonult a király elé, hanem a próféta feladata volt, hogy a nép elégedetlenségét a király elé vigye, vagy éppen a király bűneire kellett hogy rámutasson. Ez bizony nem volt könnyű feladat, a prófétának sokszor szembe kellett néznie a király haragjával, s az életét tette kockára, amikor Isten igazságát, vagy a nép érdekeit képviselte. Erdélyi, református hagyományainkban nagyon is elevenen él az igehirdetésnek az a formája, amelyben a prédikátorok magukra vállalták azt a nagyon hálátlan feladatot, hogy a hatalom gyakorlóit is merték megszólítani, és feljűk is őszintén, szókimondó módon képviselték Isten szavát, vagy akár a nép óhaját. Úgy érzem, hogy amit a nép suttozva mond, azt Erdély püspökének meg kell fogalmaznia és őszintén ki kell mondania.

Kár volna tagadni, hogy megválasztott és képviselőtűnkkel megbízott érdekvédelmi szervezetűnkkel szemben egyre nagyobb az elégedetlenség. Egyesek úgy érzik, hogy azok, akik annak idején a templomban, Isten színe előtt eskűt tettek, mára eskűjűkről megfeledkeztek. Mások azon a véleményen vannak, hogy azok, akik őket is kellene hogy képviseljék, hibás politikai irányban haladnak. A másként gondolkodók és az ifjúsági szervezetek szomorúan tapasztalják, hogy őket soraikból kirekesztették. Egyre többen hangoztatják, hogy érdekképviselőtűnk egyes csűcsvezetői már régen nem a mi ér-

dekeinket védik, hanem a saját maguk érdekeit, nem a népet féltik, hanem a saját vagyónukat és hatalmukat. A történelmi egyházaknak is van okuk panaszra. A kilencven utáni politikai játékszabályok értelmében az egyház csendben a kispadra szorult. Az elvárások szerint az egyház ne szóljon bele a nagyok dolgába, s ha mégis megszólal, akkor dicsérjen, vagy buzdítson arra, hogy mindenki menjen el szavazni. A politikai hatalom az egyházat szolgálóleánynak tekinti, s azt várja el tőle, hogy szolgálja érdekeit, hogy álljon szépen be a sorba, s lépjen egyszerre, mert ha nem, akkor nem fog támogatásban részesülni. Hát, testvéreim, lehet, hogy a Dâmbovița partján így szoktak politizálni, de nálunk, itt, a Szamos partján ez nem megy!

Testvéreim! Felelősségem teljes tudatában kijelentem: Püspökségem ideje alatt Egyházkerületünk nem fog pártpolitikai csatározásokban részt venni! De nem fogunk megfélemedezni arról sem, hogy az egyház Istentől kapott feladata az, hogy szóljon, hogy Isten szavával – akár a hatalmat is figyelmeztesse. Ezt az egyház sohasem azért teszi, hogy bárkit is megsértsen, ezt azért teszi, mert ez az Istentől kapott küldetése. Szól, hogy a bűnösöket bűnbánatra hívja, szól, hogy a sebeket begyógyítsa, szól, hogy az egyenetlenségeket kisimítsa, szól, hogy az egységet munkálja. A hatalom Istentől van, Ő aláz és Ő magasztal.

3. Végül, Ezékiel próféciája figyelmeztet arra, hogy igazi egység csak *Isten tenyerén* van. Mit mond Ezékiel kereszttől az Úr? „Hogy egyé legyenek az én kezemben.” Akkor és ott a szakadás megtörtént tény volt, két király, két ország, két székhely osztotta meg a népet. Lehet egy eltört botot egyé tenni, a törést, a szakadást meg nem történtté nyilvánítani? Hát, lehet próbálkozni vele, vannak nekünk emberi módszereink, lehet ragasztgatni, összekötözni, de az már sohasem lesz az igazi. Istennek azonban a szakadás után is van megoldása. Ebben a jelpróféciában Ezékiel nem véletlenül jár a kezében összefogott, eltört bottal, hiszen éppen így jelzi, hogy Istennek a szakadás után is van megoldása. Isten megoldása nem az, hogy az egyik királyt elismeri, a másikat pedig kitaszítja, az egyiket támogatja, míg a másikat ellehetetleníti. Az Ő megoldása nem az, hogy az egyik fejről leveszi a koronát, a másikat pedig választottjává keni. Isten nem akar a két csoport vitájában döntőbíró lenni. Neki más megoldása van. Az Isten által felkínált megoldás az, hogy mindkét király és mindkét csoport meghajol az igazság mennyei Királya előtt. És akkor megtörténik a csoda: Isten lehajol, fölveszi a Júda fáját és felveszi a József fáját, hogy egyé legyenek az Ő kezében.

Amikor ősi templomunkban Isten színe elé állunk, és aggodalommal tekintünk a jövő felé, akkor meghajtjuk magunkat a világmindenség Ura előtt. Őszintén megvalljuk előtte érdemteleniségünket, elébe vesszük fájdalmainkat, neki mutatjuk meg megosztottságunkat, és Őt, a világmindenség Urát kérjük, nyúljon aláink, emeljen fel bennünket a tenyerére, munkálja közöttünk az egységet, adjon nekünk bölcsességet Lelke által, védelmezen és oltalmazzon bennünket. Mi Isten színe előtt nem valaki vagy valami ellen jelentünk meg, hanem népünk, az Isten népe érdekében gyűltünk össze. Mi nem akarjuk szétverni a meglévő struktúrákat, hanem a krízishelyzetben próbáljuk a megoldást keresni. Mi nem a szakadást, hanem az egységet próbáljuk szolgálni.

Testvéreim! Ezékiel próféta Isten parancsára egy kettétört fát vett a kezébe, magasra emelte, és Isten népét az egység fontosságára és feltételeire emlékeztette. A történelem távlatából a változhatatlan, a mindenkor ugyanaz, az örökkévaló Isten most bennünket figyelmeztet. *A szakadás az ember bűne, az egység az Isten csodája.* Én ezért a csodáért imádkozom! Ámen.

Elhangzott 2003. március 14-én a Farkas utcai templomban, a Márciusi Fórumon.

Vasárnapi prédikációk

Bancea Gábor

Bitá

Ha az Úr megnyitja elménket...

Alapige: Lukács 24,44–49

Bibliolvasás: Lukács 24,25–36

A húsvét utáni gyülekezet hitbeli növekedésének és missziójának a lehetőségéről beszél a felolvasott bibliai rész. A Lukács által leírt két történet egyfelől a Krisztus megjelenéseinek jelentőségét hangsúlyozza a nagypéntek után előállt váratlan helyzetben, másfelől pedig a továbblépés egyedüli lehetőségét tárja az olvasói elé. Mennyei látás és mennyei erő nélkül nincs hit, állhatatosság és nincs keresztyén misszió. A bibliai rész üzenete röviden így fogalmazható meg: *ha Krisztus megnyitja elménket, hogy értsük az Írásokat, akkor újból és újból felismerjük az Ő igazi küldetését, meglátjuk győzelmét, továbbá hitet és mennyei erőt nyerünk a szolgálat végzéséhez.* A mostani gyülekezetnek, amely nem élvezi Krisztus földi-testi jelenlétének a kiváltságát, különösen figyelnie kell erre a fordulóra, amelyben a feltámadott Krisztus a mennybemenetele utáni időre készíti fel tanítványait. Olykor kiégett, elhasznált keresztyénségről beszélünk, amely látszólag elveszítette erőforrását és ezzel együtt a maga hitelét. Kételkedő, szomorú, magára maradt, hajdani buzgó gyülekezeti tagokat látunk, akik reményvesztetten tekintenek a közelgő halálra. Ilyenkor félő, hogy éppen az élő Krisztussal való kapcsolat szakadt meg. Ebben a folyamatban különös hangsúlyt kap az Írás bizonyosságtételének újbóli felfedezése, amely az állandó kapcsolatot hivatott fenntartani az élő Krisztussal. Erre figyeljünk.

Az Írás beteljesedésének kimutatása egyike Lukács fő témáinak. Ez a szempont végig követhető evangéliumában. Az Írások Isten uralmának bizonyoságaiként előrevetítik az üdvösség történetét. Ami megíratott, az teljesedik be! Az ember, a tanítvány érthetetlenül szemléli mindezt addig, amíg Krisztus maga meg nem magyarázza azt, ami felőle megíratott. Az emberi elemnek a jelenléte, a lélek gyötrelme, a válaszra váró kérdések, a kételkedés, mind-mind a történet drámaiságát fokozzák. De Isten az, aki harcol az emberi félelem és kételkedés ellen. És győz. Mindig győz!

A Lukács által sorrendben elbeszélte két bibliai történet az alapkijelentés tekintetében tökéletesen megegyezik. Általuk szemléltethető az, hogy Krisztus nem csupán az *összeállt tanítványi közösségnek* (33.36. v.), hanem a *magányosan járó kisebb tanítványi csapatnak* is (1. emmausi tanítványok) egyaránt az Írások bizonyosságtétele fontosságát hangsúlyozza (25–27. v.). Az elbeszélés elemei között az Írásra való utalás hangsúlyozottan érvényre jut. Furcsa mód éppen a tanítványokon teljesedik be a gazdag és Lázár példázatának végkövetkeztetése: „Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, az sem győzi meg őket, ha valaki a halottak közül feltámad.” (Lk 16,31) Nyilván, a feltámadott Krisztus megjelenése után, újból hívőkkel lettek. Nem is említettem volna ezt a példázatot, ha nem éppen Lukács írja le. Az Írás, valamint a feltámadás együttes említése valahogyan összeköti a két bibliai történetet, és legalább e bibliai vers üzenetének tekintetében szoros hasonlóságot mutat az alapigével. Az első az elmélet, a második a gyakorlat síkján. A példázatban Jézus, kissé sarkítva, nagyobb jelentőséget tulajdonít az Írásoknak, mint a feltámadás tényének. Lehetséges, hogy éppen a sorrend a fontos? Ha a tanítványok emlékeznének az Írás bizonyosságtételére, továbbá Jézus cselekedeteire és szavai-

ra, akkor nem lenne szükség a húsvét utáni megjelenésekre. Ki tudja? Az isteni kegyelem lehetővé teszi Tamás kérésének a beteljesülését (Jn 20,24–29), de ez is csupán annak az alapigazságnak a hangsúlyozása végett történik, amely a hitet a látás fölé helyezi. Ahhoz, hogy a csalódott tanítványok ismét munkába álljanak, újból meg kell győznie őket. Engedi magát felismerni, helyreállítja a felbomlott közösséget és megnyitja elméjüket, hogy értsék az Írásokat. Amikor a felbomlott közösség helyreállításáról beszélünk, látnunk kell azt, hogy Krisztus ezt végérvényes odafordulásnak szánta. Hogy abban a mozdulatban minden kételkedő, minden szomorú és reményvesztett ember lássa meg az általa felkínált kegyelem gazdagságát. Csak éppen a legfontosabbat, az Írás olvasását ne hagyolja el.

„Ezek azok a beszédek, amelyeket szóltam néktek, mikor még veletek valék...” (Lk 24,44a) Íme, a feltámadás ténye annak a folyamatnak a végkifejlete, amely magába foglalja a tanítványoknak Krisztussal együtt eltöltött idejét, az Ő cselekedeteit és minden tanítását. Ez időszak alatt éppen elegendő tanítást nyertek Krisztus szenvedésére és feltámadására vonatkozóan, hogy mindez ne érje őket váratlanul. „Mikor még veletek valék” – ez éppen azért hangsúlyos, mert a mostani alkalom különleges és kivételes is egyben. Valamit elfelejtettek, egy láncszem hiányzik s ez nem egyéb, mint az Írás bizonyágtételének az elhanyagolása. Ezért nevezi *balgatagoknak* és *rest szívűeknek* az emmausi tanítványokat (25. v.). És milyen szomorú következményekkel járt ez: félelem, kételkedés, rendezetlenség, szomorú ábrázat és reménytelenség. A szenvedés láttán nincs többé elegendő értő figyelem arra, hogy emlékezzenek az Úr szavaira: „Feltámadásom után előttek fogok felmenni Galileába.” (Mk 14,28) Ezért kellett a Krisztusnak megjelenie dicsőséges testben. Hogy újból higgyenek. Hogy rámutasson egyfelől az Írások fontosságára, másfelől a mennyei erőre, a Szentlélekre. E kettő nélkül lehetetlené válik a hit, de a szolgálat is. Erre gondolhatott Luther, amikor ezt írja: „Az Ige és Szentlélek bennünk, nekünk mindig erős védelmünk...”

Az olyan ember, aki csak emlékeire támaszkodik, aki abban bíz, hogy múltbeli templomos élete át fogja őt segíteni a magányosság, a kételkedés kísértésén, éppen ezért téved. Ha valakinek tartalmas volt a kapcsolata Krisztussal, akkor ez a tanítványokról elmondható. Mégis kételkednek, mégis erőt vesz rajtuk a szomorúság. Az ideális azt lett volna talán, hogyha nagypéntek estéjén az Írással a kezükben találjuk őket a felházban, amint szorgalmasan kutatják az Írásnak a Messiásra vonatkozó jóvendőléseit. Ez csak később történik meg, ahogy Fülöp esetében láttuk (ApCsel 8,26–38). Gyakorlatilag ez lesz a tartalma az első apostoli igehirdetéseknek. Erre tanította őket Krisztus. De ezt csak a pünkösdi Lélek indíttatására tudják megtenni. Kétségtelen tehát, hogy nem elegendő pusztán a múltbeli igehirdetések foszlányait őrizgetni. Az idő rügyei megcsalhatnak, ezért a megoldás az, ha újból gyökereket rágunk – ahogy Németh László fogalmaz. Állandóan olvasnunk kell a Krisztusról szóló bizonyágtételt, hogy a hit egyre inkább erősödjön a Szentlélek munkája folytán. Így kevesebb lenne a reményvesztett élet, kevesebb a kételkedés és a szomorúság! Az Írás teljes dicsőségében mutatja meg az Úr Krisztust, hogy mindannyian örvendezhessünk győzelmének. S ha ez rendszeresen megtörténik, akkor valóban semmi sem szakaszthat el Krisztus szerelmétől. Ha valami nem működik egy gépen, a kijelző lámpa figyelmeztet: ellenőrizze, megfelelő-e az érintkezés, a kapcsolat. Mennyivel inkább érvényes ez az ember esetében.

Igénk rávilágít az Írások és az Írás prédikálásának fontosságára. Gyakran felmerül a kérdés, hogy mi legyen az anyaga a keresztyén igehirdetésnek. Pál apostol Istennek teljes akaratát hirdette (ApCsel 20,27), s ezalatt valószínűleg a teljes Írást értette, ami az ő idejében megvolt. Nekünk megadatott az, hogy az apostolok bizonyágtételét is olvassuk. De vajon ürügy-e ez arra, hogy az előbbit elhanyagoljuk? A felolvasott Ige 44.

verse egymagában is érdekes, mivel ez az egyetlen hely az Újszövetségben, ahol Krisztus az Ószövetség hagyományos beosztásáról kifejezetten beszél. Mózes törvényét, a prófétákat és a zsolnárokat említi. Szükség volt beteljesedni mindazoknak, amik megírat-
tak ezekben a könyvekben. Ez egyfelől azt jelenti, hogy nincs olyan része a Bibliának, ahol nem lehetne megtalálni a Krisztusra mutató bizonyágtételt. Másfelől pedig arra figyelmeztet, hogy ezeknek az elhanyagolása ugyanolyan következményekkel járhat, mint a tanítványok esetében. Megalapozatlannak bizonyult a Krisztus-ismeretük. A hosszú ideig sötétben ülő fogoly megvakul, ha hirtelen napfényre hozzák. Fokozatosan kell hozzászoknia a fényhez, a világosságához. S talán még hosszú út van addig, amíg az Ő dicsőségét fedetlen arccal szemlélhetjük.

Krisztus meggyőző erejére van szükségük a tanítványoknak, hogy megértsék: a Krisztussal való kapcsolatuk nagypéntekkel nem fejeződött be és nem fog befejeződni áldozócüörtökkel sem. *Ez most kezdődik el igazán*, egy magasabb szellemi síkon. Az örökkévaló ország örökkévaló törvényei szerint. „Jeruzsálemtől elkezdve... ti vagytok pedig ezeknek bizonyágai.” Ez mindenekelőtt azoknak szól, akik együtt voltak a Krisztussal földi szolgálata idején. És nekünk szól, akiket ilyen bizonyágok fellege vesz körül (Zsid 12,1). Ahhoz viszont, hogy mi is tanúi lehessünk, az Ő gyógyító kegyelmére van szükségünk. Krisztus „megnyilatkoztatá az ő elméjüket, hogy értsék az Írásokat” (45. vers). Lehet, hogy mi többet foglalkozunk az *Írás értelmezésével*, mint annak *megértésével*. Mindenesetre ezt abban a reményben tesszük, hogy a Szentlélek elvezérel bennünket minden igazságra, és tekintéllyel hirdethetjük mindazt, ami Krisztusról és az Ő dicsőségéről bizonyágot tesz. Az Írás fölé hajolva ez legyen az első imádságunk: *Urunk, nyisd meg a mi elménket, hogy értsük is, amit olvasunk!* Nincs egyedül senki, aki ezt a bizonyágtételt a szívébe zárja. Az Ő győzelmét, állandó segítségét és ezzel együtt az örökkévaló országot látja meg.

A tanítványoknak addig kell várniuk, amíg *mennyei erőt nyernek* a szolgálatra (49. vers). Ez emlékeztessen bennünket arra, hogy az evangélium hirdetéséhez, a szolgálathoz szükséges igazi erő forrása Istennél van. Imádkozunk tehát ezért a kegyelemért! A Heidelbergi Káté 116. kérdése és felelete ebben a szellemben fogalmazza meg az imádság szükségességét. „...Isten csak azoknak adja az Ő kegyelmét és Szentlelkét, kik azt szívbeli fohászokodásokkal szüntelenül kérik, és ezért Neki hálát adnak.” Ámen.

Boros István

Belényesújlak

Bízzatok!

Alapige: Zsolnárok 62,9

Bibliolvasás: Zsolnárok 62,1–13

Az a világ, amely körülvesz bennünket, amelyben mindennapjainkat megéljük tele van panaszkodó, zúgolódó emberekkel. Ebben a pillanatban ilyen lelkületű emberek csoportjai vonulnak el lelki szemeink előtt. Mindenekelőtt látjuk azokat a csüggedőket, tántorgókat, akik bizonytalanul járnak életútjukat. Aztán látjuk a betegeket, akik odahaza vagy kórházi betegágyon szenvednek, fájdalokat hordoznak. Látjuk a lelki betegeket, akiket különböző csalódások törtek össze, látjuk a szomorkodókat, a gyászolókat, akik egy-egy szerető hitvestársat, jó gyermeket, testvért veszítettek el és még ma is sóhajtoznak utánuk. Tehát, mindenhol csak a panasz, a zúgolódás az, ami elhagyja ajkunkat.

De íme, ezek elé a panaszkodó, zúgolódó emberek elé odaáll a zsoltáros király, Dávid és így szól: „Bízzatok Őbenne mindenkor, ti népek, öntsétek ki előtte szíveteket; Isten a mi menedékünk.”

Van-e itt valaki ma közöttünk, akinek ne volna panasza, valami vágya, álma, reménysége, akit még nem fogott el a csüggedés, a lemondás? Én azt hiszem nincs, mert mindnyájan így jöttünk ide. De ebben a helyzetben megszólít az, aki küzdelmes élete sok keserve között tapasztalta meg Isten jóságát, akinek szava bennünket is fel akar rázni, mint egy ébresztő harangszó: bízzatok Istenben, öntsétek ki előtte szíveteket, Isten a mi menedékünk!

1. Mit jelent alapigénk első szava: bízzatok? Kiben szoktunk mi, emberek bízni? Abban, akit jól ismerünk. Mi boldogok lehetünk, mert Isten ezért küldte el a maga egyszülött Fiát, hogy megismertesse velünk Istent, az Atyát, mint könyörülő, bűnököt megbocsátó, szerető Édesatyát, aki úgy vigyáz mindnyájunkra, hogy akarata nélkül mégcsak egy hajszál sem eshetik le a fejünkről.

A mai világ legnagyobb baja, szomorúságunk oka és nagy mulasztása, hogy nem érünk rá Jézus dolgaival foglalkozni. Állandó rohanásban élünk, nincs időnk megállni, elcsendesedni, templomba járni, és így aztán nem tudunk örülni annak sem, amink van, amivel Ő megajándékozott. A mai ember csak elfogadja Istentől az áldást, de nem tudja már megköszönni, nem tud hálát adni érte. Pedig nem is kell messzire menni, Istent és az Ő drága áldásait mindenhol megtalálhatjuk, csak nem akarjuk meglátni ezeket. Hadd soroljak fel néhány ilyen drága, isteni áldást. Isten áldása az otthon. Azt mondta egyszer egy igehirdető: „az otthon az a hely a világon, ahol szeretnek, az a hely, ahol, ha felsebzett az erdő gallya, sebedet kimossák, ha felsért az út kavicsa, lábadat bekötik, ha vihar fenyeget, menedéket találsz, ha kint bántanak, ott megvigasztalnak”. Hát mondjátok csak meg, meg vagyunk mi fosztva e drága áldástól? Te, édesanya, hát nem borulhatsz-e boldogan kicsi gyermeked ágyacskája mellé? Te, édesapa, nem tudsz-e örülni óvodába-iskolába járó kisfiadnak vagy kisleányodnak, amikor a napi fárasztó munka után hazatérve szaladnak elődbe gyermekeid? És te, felnőtt ember nem érzed-e, hogy micsoda kegyelem az az Istentől, hogy még ott van melletted édesapád, édesanyád, hogy még nem a temetőkertbe kell vinned a hála virágait, hanem személyesen nekik adhatod oda, hogy legalább ezredrészét visszaadd annak a sok jónak, amit egykor tőlük kaptál? Mennyi drága isteni áldás, mennyi öröm, mennyi boldogság. Észre vesszük-e ezt?

Lehet, sokan most azt mondjátok, hogy ez mind szép, jó, amit én itt elmondtam, de mi van a könnyekkel, a próbákkal, a szenvedésekkel, a megaláztatásokkal, az élet sok-sok gondjával, ami körülvesz bennünket? Vajon ezek is Isten jóságáról szólnak?

Nem akarom én ezeket letagadni, de hiszem, hogy ezek a szenvedések is Istentől jönnek, azért, hogy Istenhez vigyenek közelebb. Istennek a szenvedésekkel is célja van, mert így akar figyelmeztetni, hogy egyszer véget ér földi életünk, olyanná lesz mint a füst és pára és fülünkbe csendül az apostol szava: „mindnyájunknak meg kell jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt”.

A szenvedések által Isten nevel és erőt ad mindnyájunknak. Hogy meg tud erősödni az édesanya, amikor beteg a gyermeke. Képes több éjszakán át virrasztani a betegség mellett.

A szenvedés Istenhez vezet. Így értjük meg, hogy Ő akkor is áld, amikor sújt, és amikor a legtávolabb gondoljuk, Ő ott van mellettünk, és fülünkbe sújja: kereslek téged! Mi pedig boldogan teszünk bizonyosságot róla: Bízzatok Istenben mindenkor!

2. Öntsétek ki előtte szíveteket. Lerövidítve így mondanám egyetlen szóba sűrítve: imádkozzatok! Kitárni szívünket igazán csak az előtt tudjuk, akit jól ismerünk. Minél

inkább megismerjük Isten nagyságát és hatalmát, annál inkább észre vesszük a magunk kicsinységét, semmis voltát. Ha ráléptünk a bűnbánat útjára, akkor már könnyű kitárni szívünket Isten előtt, mert a bűnbánó szív felismeri, hogy Urunk szerető és megbocsátó Isten.

3. Ha valóban Isten a mi menedékünk, többé nem lesznek csüggedező, panaszkodó, kétségbeesett lelkek, hanem csak örvendező emberek. Mert tudjuk, hogy „megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek”. Nekünk azonban ezt a kegyelmet el kell fogadnunk. De sokszor az a baj, hogy nem kell a kegyelem, nem akarjuk elfogadni Őt. Ezért olyan szomorú nélküle annyi, de annyi ember élete. Sokan szeretnék, ha Krisztus nem létezne, mert akkor nem kellene számot adniuk cselekedeteikről. Ezekre lehet alkalmazni Dosztojevszkij egy regényjelenetét. Az író képzeletében az Úr Jézus ismét lejött a földre. Spanyolországban, Sevilleben jelent meg. Ugyanazt teszi és cselekszi, mint akkor, amikor először jött a földre. Ugyanazt tanítja, mint akkor, s ugyanaz történik vele, mint akkor. Elfogják és mint lázító forradalmárt halálra ítélik. A kivégzés előtti éjszakán azonban a főinkvizítor, a főügyész, akit lelkiismerete nem hagy aludni, meglátogatja Őt börtönében és szemrehányást tesz neki: „Te Krisztus, miért jöttél le ide a földre? Miért nem maradtál fent az égben, miért, miért zavarod a mi munkánkat, szörközéseinket, életünket? Bízd csak ránk a te evangéliumodat!” Krisztus nem felel, meggyötört, szenvedő arcán azonban egy könnycsepp szalad végig... Ezt látva a főinkvizítor megrémül. Kinyitja a börtönajtót, kituszkolja rajta Krisztust és így szól hozzá: „Eredj, menj, siess el innen, de ne gyere vissza többé soha a földre.”

Igen, így gondolkoznak mindazok, akik a bűn útján járnak s szeretnék, ha nem kellene megjelentniük egyszer az Örök Bíró ítélőszéke előtt. De boldog az az ember, aki tud bízni, és tud imádkozni ahhoz az Istenhez, aki a mi Menedékünk! Ámen.

Lészai Lehel

Kolozsvár

Ninive pusztulása és Izráel szabadulása

Alapige: Náhúm 2,1–14

Bibliolvasás: 2Királyok 18,1–19,37

Náhúm a hetedik a kispróféták sorában. Neve azt jelenti, hogy vigasztalás. Egy olyan korban élt, amikor valóban nagy szüksége volt népének a vigasztalásra. Júdában tevékenykedett, a kettészakadt ország déli részén. Csak annyit tudunk róla, hogy Elkósból származott, de ma már nagyon nehéz azonosítani ezt a helységet. Náhúm körülbelül Kr. e. 663 és 612 között hirdette Isten ígését. Fellépésének kezdete egybeesik Asszíria Egyiptom feletti győzelmével (Luxor bevétele), szolgálatának vége pedig Asszíria bukásával. Náhúm nem Jónás, hogy Ninivébe menjen ítéletet hirdetni, de feladata Ninivéről jövendőlni Júda lakosainak, akik Asszíria elnyomása alatt éltek.

A tárgyalt második fejezet három részre osztható fel. Az első öt vers Júda szégyenének eltörléséről és dicsőségének helyreállításáról szól, aminek érdekében Isten egy erős hadsereget küld Ninive ellen. A második egység a 6–11. versekből áll, ahol arról szerzünk tudomást, hogy az asszír fővárost meghódítják, lakosai elszöknek, vagy fogságba jutnak, és a várost kifosztják. A harmadik egységet a 12–14. versek alkotják, és ebben az áll, hogy Ninive minden dicsőségével együtt semmivé válik.

1. Az előzmények

A második fejezet első versében örömhírt hozó követ jelenik meg Náhum látomásában. Az örömhír, amelyet Náhum közvetít Júda lakosainak abban áll, hogy Ninive, az asszír főváros elesik. Ez a rövid hír csak úgy érthető jobban, ha áttekintjük a történelmi helyzetet, amelyben mindez végbemegy (2Király 18–19. fejelet).

AsszírIA, az akkori kor szuperhatalma, körülbelül egy bő évszázadig uralta Közel-Keletet (Kr. e. 745-től 612-ig). Időnként a Tigristől az egyiptomi Nílusig terjedt birodalma. AsszírIA megtámadott a térségben minden országot, és nagyrészt le is igázta azokat. Kr. e. 663-ban az egyiptomi Thébát, a mai Luxort hódította meg. A szír-palesztin térségben fekvő kis államoknak adót kellett fizetniük AsszírIának. Júda sem tehetett másként, el kellett ismernie az asszír fennhatóságot, és ezt adófizetéssel kellett kifejezésre juttatnia. Ez a helyzet a Szentírásen kívüli források szerint Kr. e. 701-ben szűnt meg, amikor Ezékiás júdai király megtagadta az adófizetést. Mindezt megelőzte az északi országrész, Izráel, illetve Samária AsszírIA általi megtámadása Kr. e. 719-ben (709-ben?). Akkor Salmanassár asszír király lerohanta és elfoglalta Izráelt. Ennek teológiai indoklása így hangzik 2Király 18,12-ben: „Mert nem hallgattak Istenüknek, az Úrnak a szavára, áthágták szövetségét és mindazt, amit Mózes, az Úr szolgája parancsolt. Nem hallgattak rá, és nem teljesítették.”

Álljunk meg ennél az értékelésnél egy kicsit. Ez a megjegyzés azért érdekes és elgondolkoztató, mert Ezékiás királyt ugyanolyan kedvezően jellemzi ugyanannak a történelmi műnek a szerzője (2Király 18,3–7), mint Dávid királyt. Ezékiás felvette a harcot a bálványimádás ellen, hűséges volt Istenéhez, és ezáltal kiérdemelte a helyeslő megítélést. A júdai király viszont nem csupán a bálványok ellen kezdett hadakozni, hanem a filiszteusok ellen, sőt Babilon és Egyiptom segítségével AsszírIA ellen is. Manapság sok szó esik az egyház politikai szerepvállalásának helyes vagy helytelen voltáról. Itt egy hívő zsidó királyról van szó, aki vallási feladatot is magára vállalt.

II. Szargon asszír király Kr. e. 705-ben bekövetkezett halála után a palesztinai térségben lázadások törtek ki az asszír elnyomás ellen, és ezek vezetőjeként is megismerhetjük Ezékiást. Az asszírok nem túrtek semmiféle felkelést, nem nézték el hatalmuk megkérdőjelezését, ezért Izráel elfoglalása után Júdát támadták meg. Itt következik első kérdésünk: ha Izráelt hűtlenségéért, Isten elleni lázadásáért rohanja le és foglalja el AsszírIA, akkor miért történik ugyanez a hívő király által vezetett országgal? Vagy mégsem ugyanaz történik? Azt tudjuk a bibliai híradásból is, hogy Júdát elfoglalják az asszírok, miközben Egyiptom nem segít, pontosabban cserbenhagyja Júdát, ezért Ezékiás súlyos hadisarcot kell hogy fizessen Szanhéribnek. Hihetetlenül megalázó ez a sarc. Megadása csak úgy eszközölhető, ha Ezékiás levágtatja a templom ajtószárnyainak és ajtófélfáinak aranyborítását, amellyel ő maga vonatta be szeretett Istenének tiszteleti helyét. Ezékiás szorult helyzetében Ézsaiás prófétához küld, hogy elpanaszolja a történeteket, majd Szanhérib újabb felszólítására már ő maga fordul egyenesen Istenhez imádságban. Erre a könyörgésre felel Isten Ézsaiáson keresztül, és meghirdeti az asszír birodalom bukását, vele párhuzamosan pedig Jeruzsálem megszabadulását. Felvetett kérdésünkre a válasz tehát az, hogy van különbség a világpolitikai események megélésében, megtapasztalásában akkor, ha hívő vagy hitetlen szívvel, illetve étellel közeledünk azokhoz. Júdát is lerohanta AsszírIA, de Jeruzsálem mégis megmaradt egy hívő vezér fohászzkodásának köszönhetően. Ráadásul később Júda és Izráel is felszabadul ezért az imádságért. Felelősök vagyunk országunkért, városunkért, településünkért, gyülekezetünkért és családjunkért. Vajon ki tudunk-e állni azokért és értük, tudunk-e harcolni a létező bálványimádás

ellen, és akár közéleti szinten is azon hatalmak ellen, amelyek akadályozzák Isten tiszteletét és az élet szerinte való szabad folyását?

2. Jövendölés az elnyomásban a szabadulásról

Náhum evangéliuma, örömmüzenete ez a nép számára: Isten leszámol Asszíriával és Ninivével. Itt meg kell jegyezni, hogy Náhum jövendölése akkor hangzik el, amikor az asszír katonaság győzelmesen nyomul Jeruzsálem felé, és a júdai városokat, falvakat egymás után veszi be. Nehéz ilyen körülmények között azt mondani, hogy nem kell félni, Isten úgyszólván elfogja pusztítani az ellenséget, amelyből hírmondó sem marad. Ez valóban bekövetkezett Kr. e. 612-ben, amikor a babiloniak és médek elfoglalták Ninivét. Csakhogy addig több mint egy évszázadon keresztül kellett túrni az idegen elnyomást, a megaláztatást, és kellett fizetni a hadisarcot. A jövendölés elhangzása után is még el kellett telnie egy fél évszázadnak, ameddig az beteljesült, és lehet, hogy azok, akik hallgatták Náhumot, meg sem érték szavainak valóra válását és felszabadulásukat. Vajon lelki, szellemi és fizikai nehézségek közepette látjuk-e, hisszük-e, hogy a végső győzelem Istené és Krisztusé? Ha pedig hisszük ezt, akkor vigasztalást jelent-e számunkra akkor, amikor talán naponta vereséget szenvedünk a kísértések között, teret veszítünk az ördöggel, a kívánságainkkal, vágyainkkal, érzéseinkkel és érzelmeinkkel folytatott harcokban?

A második fejezet az örömhírt hozó követről számol be, aki békességet hirdet (lásd még: Ézs 52,7; ApCsel 10,36; Róm 10,15; Ef 2,17 és 6,15). Békességet, mert Náhum látomásában Ninive az ostrom és összeomlás határán áll, ami megszünteti Júda fenyegetettségét. Szó esik arról is, hogy Isten visszaajándékozza, helyreállítja Jákób és Izrael méltóságát. A méltóság visszaállítása összefügg a rablás megszüntével.

Folytatódnak a harci jeleneteket ábrázoló képek. „Úgy járt Ninive, mint egy víztároló, melynek vize elfolyt” – olvassuk Náh 2,9a-ban. A magyarázók azt mondják, hogy a víz itt a nép, amely elmenekül Ninivéből. Mennyire szemléletes kép! Egy víztároló víz nélkül. Ninive teljes megsemmisülését, szerepének végét és hiábavalóságát ábrázolja igen érzékletesen. Mintha azt mondanánk, hogy az ellenség olyan lesz, mint a só az íze nélkül, mint a lámpa izzó nélkül, az autó üzemanyag nélkül, a fészek madár nélkül, vagy a meder patak nélkül.

A próféta felszólítja a Ninivét lerohanókat, hogy rabolják ki a fővárost. Azt a fővárost, ahová Asszíria egy évszázadon keresztül hordta az általa meghódított országokból a rabolt kincseket. Most mindez semmivé lesz. Náhum a várost oroszlánbarlanghoz hasonlítja, ahová az állatok királya behordja zsákmányát. Itt utalás fedezhető fel a Ninivében található oroszlánt ábrázoló számos domborműre, illetve arra a tényre is, hogy az asszír királyok előszeretettel hasonlították magukat az oroszlánhoz. Ezúttal egy vénhedt, erőtlen oroszlánnal áll előttünk, amelyet elfognak és megsemmisítenek.

Isten választotta ki Asszíriát, mint eszközt, hogy megbüntesse a lázadó Izraelt (Ézs 7,17 és 10,5–6), mégis most felelősnek tartja az asszír nemzetet azért, mert túllépték hatáskörüket, megbízatásukat, túljátszották vérengző szerepüket (Ézs 10,7–19). Asszíria a Szentírásban az erőszakos, istenellenes világhatalom jelképe. Náhum Asszíria elleni jövendölése és használt képei egészen a Jelenések könyvéig sugárzanak (Jel 17,1 s köv.; 18,23 és 6,7). Isten ítéletet állt a gonosz asszír hatalmon és eltörölte azt a föld színéről, mert bántotta népét. Ez az üzenet vigasztalást jelent Isten népe számára minden üldözésben és nyomorúságban.

3. Mai üzenet

Az egész második fejezet Ninive bevételéről és elestéről szól. Ninive a Tigris keleti partján terült el. Az ígével kapcsolatos három fontos tényező elkerülhetetlenné teszi az önként kínálkozó párhuzamot, melyről az alábbiakban szót ejtünk. Az első tényező az, hogy a felolvasott részben nagyrészt háborúról van szó. Másodsor, arról szerzünk tudomást, hogy Ezékiás Egyiptomban bízva fellázadt AsszírIA ellen, de Egyiptom cserbenhagyta a júdai királyt. Harmadsor, a földrajzi fekvést tüzetesebben vizsgálva kiderül, hogy mindez Közel-Keleten történik. Ez a három párhuzam lehetetlenné teszi számunkra, hogy ne gondoljunk a napokban zajló amerikai–iraki háborúra. Itt is, ott is háborúról van szó, pedig közben eltelt 2700 esztendő. A most dúló háborúnak van egy ilyen előzménye, hogy az 1991-es öbölháború után sor került egy iraki felkelésre, amikor sokan, reménykedve az amerikai segítségben, fellázadtak Szaddám Huszein diktátor ellen. Az amerikaiak akkor nem segítettek, nem avatkoztak be, cserbenhagyták az iraki lázadókat, Szaddám pedig vérbe fojtotta a felkelést, ezeket gyilkolva meg népe tagjai közül. Ezzel kapcsolatosan nem akarok megfeleltetni csoportokat, csak feltűnő a párhuzam. És végül az egykori Ninive körülbelül 340 km-nyi távolságra fekszik északra a mai Bagdadtól. Nem érzem feladatommak kiértékelni az iraki elnyomást és az amerikai olajéhséget, de nem kerülhettem meg az igemagyarázat során ezeket a nagyon éles párhuzamokat.

Ennél a párhuzamnál talán érdekesebb ennek a fejezetnek az üzenete a mai ember számára. Azt gondolom, hogy nem annyira politikai síkon értelmezhető ez az üzenet, mint inkább lelki síkon. Olvasatom szerint nem Erdély függetlenségéről van szó ebben az ígében (habár az Istennek való engedelmesség akármit lehetővé tehet), hanem arra a naponkénti lelki harcra fedezhetünk fel utalást, amelytől minden Istenben hívő szenved. Gyakran bátortalanokká, lesújtottakká, letörtekké és depressziósakká válunk, ha beelátunk igazi lényünk bugyraiba, ha világossá válik előttünk gyengeségünk, ingatagságunk, a gonosz ellen való állásunk reménytelensége. Ez az ige arról beszél, hogy Isten számára fontos az Ő népe, lehet hozzá könyörögni bármilyen nehézség kapcsán, mert Ő bosszút áll és megszabadítja övéit. Sok helyen tanítja, hogy nem kell bosszút állnunk magunkért, sérelmeinkért, hanem hagyjuk csak rá, aki igazságosan ítél, mert Ő győzelemre viszi ügyünket (Náh 1,2 és Róm 12,19).

Tudunk-e Náhumhoz hasonlóan ilyen jövendölést, ilyen örömhírt hozók lenni népünk, családunk számára? Vagy még jobban letör az, amikor látjuk naponkénti elszegényedésünket, fenyeget a munkanélküliség veszélye, a jövőtlenség árnya borul ránk, a bizonytalanság réme aggaszt (már azt sem tudni, hogy hány éves korukban fognak iskolába menni gyermekeink, képességvizsgáznak-e vagy sem, tanulhatnak-e magyarul vagy sem, boldogulni fognak Erdélyben, vagy szétszóródnak a szélrózsa minden irányába egy biztosabb megélhetés érdekében), nem tudjuk, hogy holnap lesz-e pénzünk megvásárolni a gyógyszereinket, felépülünk-e betegségeinkből stb. Folytathatnánk a sort. Van, akit mindez a tömény kilátástalanság elcsüggeszt, és van, aki hitében megerősödve kerül ki a próbából és tekint Istenre, aki naponként szabadulást ad neki, vagy erőt nyújt a vereségek elszenvedéséhez és a reményhez, hogy a végső győztes az Úr lesz, és aki az Ő oldalán harcol, az szintén győzni fog, jutalomban részesül, ahogy a Jelenések könyve is ígéri nekünk (Jel 2,7b.11b.17b.26–28; 3,5.12.21).

Hadd állítsuk mai ígünket történelmi perspektívába. Nem szabad elfeledkeznünk, hogy miközben Náhum győzelemről jövendöl, a felszabadulás még egy fél évszázadnyira van. Másrészt az is fontos, hogy a Kr. e. 612-es győzelem után nem telik el egy negyed század, és következik 587, amikor Nebukadneccar elfoglalja és lerombolja Jeru-

zsálemet, elhurcolja a népet a hetven éves babiloni fogságba. Úgy tűnik, hogy a júdaiak mégis hátat fordítottak Istennek, aki ismét kemény eszközökhöz folyamodott népe észre térítéséhez. Fél évezredet ugorva következik a Golgota, a Sátán és halál hatalmának megtörése és legyőzése. Utána még két évezred telt el. Mi a helyzet ma? Az ígélet nekünk is szól. Isten beleszól, belekiált vereségeinkbe, agóniánkba és figyelmeztet, hogy nem feledkezett meg rólunk, hogy Ő megszólítható, segítségül hívható Úr. Kész bosszút állni értünk, kész győzni és részeltetni a győzelmében. A holnap(után)i győzelemért már most hálát adhatunk. Ámen.

Szigeti Ferenc
Magyarremete

„Uram, ments meg minket..”

Alapige: Máté 8,23–27
Bibliailvasás: Zsoltárok 23

Krisztus munkásságának legszebb eseményei közé tartozik, Galileában töltött ideje alatt, a tengeri utazás. Találós képe ez az élet fejtünk felé tornyosuló hullámainak s gyakran ismétlődő viharainak. Az ember élethajóját is gyakran fenyegetik hullámok, mikor a vésszel fenyegető vihar látására borzadva kiáltjuk: „Uram, ments meg minket, mert elveszünk!” A mi élethajónkon is ott van Krisztus, s midőn hajónk az elsüllyedés pontján áll, így szól Ő: „Mit féltetek, ó kicsinyhitűek?” Minket is, mint a tanítványokat a tengeren, gyakran megment Jézus a veszélyből, viharokat csillapító ereje által; s ilyenkor a mi életünkben is, mint a tengeren a vihar után szélcsend, béke és nyugalom uralkodik. Az alapigéből kiindulva, vizsgáljuk meg Jézust az élet hajóján: a hajó indulásakor, a viharban és a szélcsendben.

Mikor indul a hajó? Már a születéssel az ember az élet ingadozó hajójába vétetik. A keresztesel alkalmával üdvözli Krisztus a csecsemőt, s felhívja: „Jer, utazzunk együtt az élet tengerén.” De a hajó ekkor még nem megy nyílt tengerre, hanem csak a gyermeki kor csendes kikötőjébe veti horgonyát. E kikötőt éber gonddal őrzi az édes anyai szív szerelme és az apa gondossága. Mielőtt e hajó az élet tengerének nagy útjára indulna, bizonyos felszerelésre van szüksége. A felszerelésnek testi erőből, ismeretből és tudományból kell állnia. Azonban legszükségesebb egy pontosan mutató iránytű és egy szilárd evező. Miből álljon ez az iránytű? A Krisztus tudományában elrejtett örök igazságokból. Ezeket kell szemünk előtt tartanunk és szívünkben hordanunk, mert ezek alkotják azt a tökéletes iránytűt, mely mindig égi tájak felé mutat, s ha az igaz útról zátonyra tévedünk, újból a helyes útra vezet.

Az evezőt pedig az emberi élet hajóján alkossa a szilárd akarat, mely az élet különböző viharai közt is rendületlenül kell hogy álljon. A kormányos pedig legyen maga Jézus Krisztus. Igen, Krisztus Lelke, magasztos elvei és isteni ereje kellene, hogy életünk töredező hajóját kormányozzák. Azonban gyakran megtörténik, hogy az ember elaltatja magában e lelket s elfeledi a magasztos elveket, nem figyel Krisztus evangéliumának intő szózatára, s mikor mindenfelől fergeteg, veszedelem és vihar fenyegeti, csak akkor igyekszik magában felébreszteni az alvó Krisztust, csak akkor kiált fel megborzadva így: „Uram, ments meg minket, mert elveszünk!”

Hogy mikor áll elő a vihar az élet tengerén, senki előre nem tudhatja. Némely ember életében nagyon korán, még mikor alig hagyta el a gyermeki kor védett kikötőjét, mikor még alig lépett az élet sík tengerére, süvölteni kezd a vihar szele, emelkedni kezdenek a

hullámok s élethajóját elmerüléssel fenyegetik. Könnyelmű lépések, a szenvedélyek zabolátlan kitörései már az élet kezdetén sokszor ragadnak vészes hullámok közé testi és lelki kincseket.

Megtörténik, hogy némely ember élete szenvedély és gond, szükség és szenvedés nélkül zajlik sokáig, s egyszerre csak beborul felette az ég, dühöngeni kezd a szélvész s kín, szenvedés és nyomor záporként hullanak reá. Fáradsággal szerzett vagyona elenyézik, munkahelye bizonytalanná válik, a jó barátok támogatására hiába számít. Mindenkítől elhagyva, megtört erővel kiált fel ekkor: „Uram, ments meg, mert elveszünk!”

Némely ember szegénységgel és nyomorral indul útnak az élet tengerén; de egyszerűen mosolyogni kezd a szerencse csillaga. Azonban jobbléte csak percekig tart, ismét nyomorba süllyedve fájdalommal kiáltja: „Uram, ments meg, mert elveszünk!”

Megtörténik, hogy külsőleg jól megy dolgunk. De azt, ki örömről és boldogságról volt, kiért mindent oda áldoztunk volna, elrabolja tőlünk a halál, s vele együtt boldogságunkat látjuk eltemetve. Bizony egy apának és egy anyának megtöri erejét az, ha a halál kéréssel keze által egyetlen gyermekétől szakasztatik el. Bizony a szerető házastárs elveszti örömét, sőt kínzó fájdalmat érez szívében, mikor hűségének és szeretetének célja koporsóba záratik. Azonban a vihar nem csak közvetlenül fenyegeti gyakran életünket és szerencsénket. Mi, mindnyájan: társadalom, haza és nemzet tagjai vagyunk; ezeknek haladása örömet, bukása fájdalmat okoz. Mi, mindnyájan az emberiség nagy családjához tartozunk. E nagy óceánt is gyakran fenyegeti vihar és e hullámok minket is elnyeléssel fenyegetnek. Bizony megpróbáltató viharok ezek az emberi életben! Hogyan menekülhetünk e viharokból? Hogyan?

A tanítványok, midőn a Genezárét-taván a vihartól megijedtek, Jézushoz mentek és e szavakkal ébresztették fel álmából: „Uram, ments meg, mert elveszünk!”

Tegyük mi is úgy, mint a tanítványok. Ébresszük fel a keblünkben alvó Krisztust. Egyedül csak Tőle reméljük, Benne bízunk, Őt hívjuk segítségül. Az Ő példája buzdítson bátorságra, kitartásra és állhatatosságra. Ő a legnehezebb úton, a kínos keresztfának útján vándorolt és a legvéresebb koronát, a gúnyolódás töviskoronáját viselte. Ő szenvedett testben, szenvedett lélekben, mert Őt az emberiség, melyért életét áldozta: halálra ítélte.

Ki tudna tehát jobban vigasztalni a szenvedésben, mint Ő? S ki tudná reánk nézve tűrhetőbbé tenni a legnagyobb szenvedést, a halált, mint Ő, aki meghalt az emberiségért? Azonban, mikor Krisztust segítségül hívjuk, legyen meg bennünk az igazság diadalának erős hite, hogy ne legyünk kénytelenek érezni e szavak igazságát: „Mit féltetek, ó kicsinyhitűek?”

Mikor a hánykódó tenger lecsillapult, lett nagy csendesség. Vajon a mi szívünkben, mikor hajónk megmenekül, lesz-e nyugalom és csendesség? Igen, ha mi a fenyegető vihart Krisztus ereje által igyekeztük legyőzni. Akkor nemcsak felületesen vonul el felettünk a vihar, hogy aztán nemsokára ismét visszatérjen; akkor az nem fog többé behatolni keblünkbe, s ha süvölt is körülöttünk, benn, szívünkben csend és béke fog lakozni. Akkor velünk lesz Krisztus a szélcsendben is, ha mi az Ő tudományának lelkét mindig keblünkben őrizzük.

Felmutattam előttetek a Krisztust az emberi élet hajóján, a hajó indulásakor, a viharban és a szélcsendben. Hallgassátok, tanuljátok az Ő szent tudományát lélekből, kövessétek parancsait buzgó szívvel és az Ő Lelke legyen veletek! Ámen.

Prédikáció anyák napjára

Dérer Zsolt
Értarcsa

Tiszteld atyádat és anyádat!

Alapige: 2Mózes 20,12

Az ötödik parancsolat a szülők iránti tisztelet parancsa. Isten tiszteletet követel szü-leink iránt, ugyanakkor minden nálunknál idősebb személy, valamint előljáróink iránt is. Ez a tisztelet sok esetben hiányzik a mai gyerekekből. A mi mennyei Atyánk éppen ezért meg akar mindnyájunkat tanítani erre a tiszteletre.

I.

Ma anyák napja van. Így elsősorban őket ünnepeljük.

Gondoltál-e valaha arra, hogy mennyi mindent köszönhetsz az édesanyádnak? Ő volt az, aki szíve alatt hordozott téged, aki világra hozott, aki testéből táplált, aki óvott és védett téged. Ő volt az, aki ápolt, amikor beteg voltál, aki Istent kérte, legyen gondja rád. Ő volt, aki megfogva kicsi kezedet, járni tanított, és ő volt, akitől tanultad a szót. Ő volt az, akit először szólítottál meg, amikor kimondtad: mama.

Milyen sokáig lehetne még sorolni mindazt, amit neki köszönhetsz, amit tőle kaptál, tőle tanultál. Vajon tiszteled-e és szeretted-e őt? Mert Isten erre akar megtanítani téged, hogy tiszteld azt, akinek annyi mindent köszönhetsz ebben a világban.

Az édesanya legdrágább kincse a gyermeke. Mindenét odaadná gyermeke életéért. Mennyi áldozatot, milyen sok lemondást vállal, míg felneveli drága magzatát. A gyer-mek sokszor fel sem fogja, hogy mennyit kell dolgozzon érte a mama, hogy mily renge-teg aggodás, mennyi halkan vagy titokban elrebegett ima száll fel az édesanya szívéből, míg ő felnő.

De bármilyen áldozatról is legyen szó, az édesanya örömmel vállal mindent gyerme-keéért. Egy újságban olvastam, hogy egy 33 éves nő súlyos vesebetegséget kapott. Az orvosok megmondták: veseátültetés nélkül meg fog halni. Ekkor az édesanya úgy dön-tött, egyik veséjét felajánlja átültetésre a lánya számára. A műtétet sikeresen elvégezték, így a leány életben maradhatott. Ez az édesanya másodjára adott életet gyermekének.

II.

„Tiszteld atyádat és anyádat!” Vajon Isten miért a tiszteletet követeli tőlünk, miért nem a szeretetet? Miért nem hangzik inkább így az ötödik parancsolat: szeresd atyádat és anyádat? Hiszen a szeretet többet ér, mint a tisztelet. Tisztelni még az ellenséget is lehet. Még az is, aki nem keresztyén, képes az ellenség tiszteletére. De szeretni csak azt tudja, aki közel áll hozzá, aki viszont szereti őt. Sajnos vannak olyan szülők, akik nem nevezhetők édesapának vagy édesanyának. Akik csak a szórakozásnak, vagy a züllésnek élnek, akik a gyermekükkel egyáltalán nem törődnek. Vannak olyan gyerekek, akik ott-hon több verést kapnak, mint ételt.

Nagyobb városokban gyakran láthatunk olyan gyerekeket, akik télen is a szabad ég alatt, vagy a kanálisokban alszanak inkább, minthogy hazamenjenek szüleikhez. Milyen rettenetes bánásmódban lehetett részük, ha inkább a kilátástalan nyomort választották a szülői otthon helyett.

Isten parancsa azonban az ilyen szülők iránt is tiszteletet követel. Ha pedig olyan az édesanya vagy édesapa, akkor szeretni is kell őket.

Persze, mi gyermekek sohasem tudjuk annyira szeretni édesanyánkat, mint amennyire ő képes rajongani értünk. Hiszen az édesanyai szeretet olyan, mint a folyóvíz, mindig csak egy irányba folyik: a gyerekek, az unokák, a dédunokák felé. Lehet, néha fáj, hogy gyermeked nem tud annyira szeretni téged, mint te őt, de te sem tudtad úgy szeretni édesanyádat, mint ő téged. A gyermeked majd az unokádat fogja ugyanúgy szívében hordani!

III.

Anyák napja van, és ez minden évben egy kedves ünnepünk. Vajon apák napját miért nem ünnepelünk egyházunkban? Nem mintha az édesapa személye kevésbé lenne fontos, hiszen egy egészséges családban az édesanyára és az édesapára egyaránt szükség van. Viszont különbözik a családban betöltött szerepük. Az édesapa a család feje, feladata elsősorban a család anyagi szükségleteinek rendezése. Az édesanya pedig a család szíve. Az ő feladata, hogy a lakást igazi otthonná tegye. Leginkább ő kell gondoskodjon arról, hogy odahaza szeretet, melegség és békesség legyen. Vagyis a család lelki szükségleteit kell rendeznie. Azonkívül az édesanya jobban ki tudja mutatni szeretetét, mint az édesapa. Ezért talán az édesanyák kicsit közelebb állnak hozzánk. A szeretetteljes tisztelet azonban mindkettőjüknek szól.

„Tiszteld atyádat és anyádat...” Vajon te tiszteled-e és szereted-e őket? Tudod-e igazán tisztelni azt, aki a szíve alatt hordozott, aki felnevelt téged? Becsüld meg addig, míg Isten kegyelméből e földön él. Ha pedig az Úr magához vette őt, adj hálát, amiért neked is volt édesanyád, aki tiszta szívéből szeretett téged, s akit te tisztelhetél. Ámen.

Csak egyvalami hiányzik

Mennyi rendes ember van a világon! Oly kedvesek, szeretetteljesek, nemes gondolkodásúak, becsületesek és egyenesek – ki-ki maga a megtestesült jóság! Semmi nem sok nekik, ha segíthetnek valakin. Készek önmagukat feláldozni, tele vannak együttérzéssel és cselekvő emberbaráti szeretettel; aki csak ismeri, mindenki szereti és csodálja őket, tökéletes jellemek, minden szempontból vonzóak. Egyvalami azonban hiányzik belőlük, és ez az *élet* – Krisztus. Becsületesek megtérés nélkül, szeretetreméltó voltuk születtett, és jellembeli kiválásaik is természetből valók, anélkül, hogy az Úr Jézus szépsége érintette volna őket. Jó tagjai a társadalomnak, de nem Jézus Krisztus gyermekei.

Éppen úgy van ez, mint a nagyszerű szobor vagy csodálatos kép; minden vonása tökéletesen kidolgozott, az emberek tolonganak körülötte és mind dicsérik szépségét: csak éppen *élet* nincs benne, vászonra van festve vagy márványból faragva, hideg és érzéketlen.

Csak egyvalami hiányzik ezekből az emberekből. Mit ér egy nulla? Semmit. De ha egy egyest teszünk eléje máris tízet ér. Minden emberi erény Jézus Krisztus nélkül olyan, mint egy sor nulla – melynek semmi értéke nincs, élettelen és értéktelen, mint 00000 pénzegység. Krisztussal az élén azonban így fest a kép: 100 000 pénzegység.

Prédikációk mennybemenetel ünnepére

Geréb Zsolt

Kolozsvár

Mennybemenetel ünnepe

Alapige: János 14,1–6

Bibliaviasítás: Apostolok Cselekedetei 1,1–12

A mennybemenetel ünnepén arra az üdvtörténeti eseményre emlékezünk, amikor Jézus búcsút vett tanítványaitól és az Atya jobbjára emeltetett. A Jó Pásztor távozása után egy olyan úr keletkezett a korai egyház közösségében, melynek következményét még ma is érezzük. A mai gyülekezet azáltal hasonlít a tanítványok egykori csoportjához, hogy ugyanabban az élethelyzetben tekint a távozó Úrra, mint egykor Péter és társai. Mindketten nélkülözik Jézus Krisztus testi jelenlétét és mindketten arra törekednek, hogy újra kapcsolatba lépjenek a felemeltetett Úrral. Ez a helyzet egy bizonyos *szomorúsággal* töltötte el a tizenkettőt, de ugyanez az érzés tölti el Krisztus mai követőit is. A tanítványok számára Jézus jelenléte képezte az élet teljességét, az örömet, amint mondotta: „Uram, kihez mehetnénk, örök életnek beszéde van tenálad.” (6,68)

A Mesterrel való bensőséges közösségben megtapasztalták az örök élet előlétét; Jézus tanításában és csodálatos tetteiben felismerték Isten végtelen szeretetét. Milyen jó volt három éven keresztül Jézussal együtt vándorolni a galileai és júdeai tájakon. Milyen jó volt együtt megpihenni, asztal mellé ülni, vele közösen részesülni a földi és a mennyi kenyeréből. A személyes együttlétnék ez a csodálatos lehetősége a felemeltetés napján megszűnik. A tanítványok magukra maradnak és hirtelen rájuk tör az egyedüllét érzése, szorongása. Ezt a szomorúságot növeli az a fenyegetettség, mely Jézus követőit körülveszi az ellenséges világ részéről. Vajon hol találnak maguknak menedéket, vajon kihez forduljanak védelemért ebben a kiszolgáltatott helyzetben? Vajon nem ugyanezt az egyedüllétet, szomorúságot érzi-e a mai gyülekezet? A mai Ige azt kérdezi tőlünk, *hogyan lehet ezzel a helyzettel szembenézni?*

Emberileg nézve két megoldás kínálkozik: az egyik az, hogy olcsó pótlékokkal próbáljuk megteremteni a kapcsolatot a felemeltetett Úrral. Gondoljunk csak Jézus földi alakjának számos kiábrázolására, festmények és szobrok formájában. A másik megoldás a lemondás, a beletörődés útjának a választása. Akik ezen az úton indulnak el semmilyen célt nem tűznek ki maguk elé. Ez a csoport feladja a Jézusba vetett reménységet és tagjai egy szép napon arra ébrednek, hogy megérkeztek a közönyösség kikötőjébe. Ezeket a megoldásokat sokan kipróbálták, de ezek senkit nem vezettek el az élő Jézus Krisztushoz. Szinte önként merül fel bennünk a kérdés: *melyik az a helyes út, amelyik Jézushoz vezet?* Erre a felvetésre maga a búcsúzó Mester adja meg a választ.

Jézus meglátja a tanítványok szívében rejlő szomorúságot, ezért mondja: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem” (1. v.). A búcsúzó Mester felismeri a helyzetet, észreveszi barátai elfojtott szorongását. Ezért biztatja őket az állhatatos hitre. Ez nem olcsó biztatás, mellyel egymást szoktuk vigasztalni, hanem egy olyan bátorítás, mely megerősíti követőit: „Higgyetek Istenben, higgyetek énbennem.” Ez napiparancsnak is nevezhető, de a távozó Mester testamentumaként, akaratnyilvánításaként is felfogható. A hit ebben az összefüggésben bizodalmat jelent Istenben, Jézus Krisztus ígéreteiben. Aki hittel és meggyőződéssel fogadja Jézus ígéreteit, szilárd reménységgel tekint azok beteljesedésére. A tanítványoknak szóló ígélet pedig így hang-

zik: „Elmegyek, hogy helyet készítsek néktek... Ismét eljövök és magamhoz veszek titeket.” (14,3. v.) E kijelentés tartalmát akkor fedezzük fel a maga teljességében, ha megtaláljuk azt a kulcsszót, amelynek segítségével megnyílik e mondás értelme. E kulcsszó nem más, mint a „magamhoz veszek” kifejezés. Ezzel a fogalommal néha olyan elbeszélésekben találkozunk, melyek a völegény és menyasszony történetéről szólnak. A távozó ifjú a búcsúzás órájában ígéretet tesz választottjának, hogy utána jön és magával viszi otthonába. A Bibliában gyakran találkozunk a völegény és a menyasszony képével. A hasonlat legtöbb esetben Isten és a választott nép, illetve Jézus és az Egyház kapcsolataira vonatkozik. Gondoljunk csak az Énekek énekére, vagy az Efézusi levél ismert részére. Ha e csodálatos kép mentén keressük az Ige üzenetét, azt mondhatjuk, hogy a búcsúzó Jézus számára ugyanolyan fontos a gyülekezettel való együttlét, mint a tanítványok számára. Ő azt akarja, hogy az övéi ugyanott legyenek, ahol Ő van.

Érdekes módon az összetartozás tényét a gyülekezet csak akkor ismeri fel, amikor megtapasztalja az elszakadás időbeli nagyságát. Minél több idő telik el Jézus távozása óta, annál jobban érzik a szeretett barát hiányát. Az idő múlásával azonban egy más érzés is feltámadt szívükben. Ez pedig a félelem érzése volt. Attól tartottak, hogy a felemeltetett Úr véglegesen elhagyta őket. A Jézusra váró gyülekezet sokszor ki van téve annak a kísértésnek, mely a világ fiait is gyakran körülveszi. A világ fiai esetében azért súlyosabb ez a próba, mert ők nem veszik tudomásul Jézus ígértét. Ezért azt gondolják, hogy Jézus visszajövetelének a késése őket igazolja, kételkedő, csúfolódó, ellenséges magatartásukat. E válságos helyzetben a gyülekezetnek nincs más támpontja, csak Jézus biztatása: „Elmegyek, hogy helyet készítsek néktek.” E kijelentésben benne van Jézus eltávozásának a célja. A feltámadott Krisztus gondoskodik a gyülekezet jövőjéről lakozásáról. Sok fiatal pár házassága azért fut zátonyra, mert nincs olyan lakásuk, mely otthon gyanánt szolgáljon nekik. Jézus menyasszonyának, az Egyháznak nem kell félnie ettől a gondtól. „Az én Atyám házában sok lakóhely van”, hangzik tovább az ígértet.

János evangéliumában gyakran találkozunk olyan kifejezésekkel, melyek *kettős értelemmel* bírnak. Ilyen az „Isten háza” fogalom is. A kifejezés elsődleges értelme Isten mennyei hajlékára utal, a mennyei Jeruzsálemre, ahol az Atya együtt lakozik a Fiúval és a mennyei seregekkel. Ebbe a házba kívánja Jézus felemelni az övét visszajövele alkalmával azért, hogy mindenkor együtt legyenek a szentek közösségében. Ez az ígértet Jézus dicsőséges eljövele napján fog beteljesedni. A fogalomnak azonban van egy másik értelme is a Szent Írásban.

Az „Isten háza” kifejezés az Ószövetség szóhasználata szerint *nem mennyei hajlékot* jelent, hanem olyan helyet, ahol Isten együtt lakozik népével, ahol találkozik az emberekkel. Jákob Bételnek nevezi azt a helyet, ahol megérezte Isten jelenlétét. Az *Atya háza* kifejezés által Jézus olyan szent helyre utal, ahol a templom állott, és ahol egybegyűlt Isten gyülekezete. Ennek alapján tesz bizonyosságot a Zsidókhoz írt levél írója arról, hogy Krisztus háza mi vagyunk, ha a bizodalmat és a reménység dicsekedését mindvégig erősen megtartjuk (3,6). János evangéliumában Jézus az Ő feltámadott testét nevezi az Atya hajlékának (2,16–22). A negyedik evangélista arról is tudósít, hogy a zsidók félreértették a názáreti Mester erre vonatkozó mondását. „...Rontsátok le a templomot és három nap alatt megépítem azt.” Még a tanítványok szemében is csak húsvét után vált világossá, hogy Jézus teste azonos az Egyházzal, mely pünkösöd után fog felépülni. Ebben a házban a föld népei találkoznak, mindazok, akik elnyerték az ígéretet, és akik hittek Jézus Krisztusban. A kifejezésnek azonban van egy másik jelentése is, melyre Jézus a búcsúbeszédben utal: „Ha valaki szeret engem, megtartja az én beszédemet: és az én Atyám is szereti azt, és ahhoz megyünk, és annál lakozunk.” (Jn 14,23) Mіндеbből kitűnik, hogy az „Atya háza” nemcsak a mennyei hajlékot jelenti, hanem az Egyházat is, hanem a mi

személyes életünket, ahol már e földi életben lakozást vesz a Fiú az Atyával együtt a Lélek által, és így módon az új élet forrásává tesz.

Mit jelent ez nekünk? Azt, hogy Jézus távozása nem szomorúságra, hanem remény-
sége kell hogy indítsa minket. Jézus szavai alapján meglátjuk, hogy a mennybemenetel
egy olyan esemény, mely a beteljesedés felé mutat. Jézus azért távozik el testileg tanít-
ványaitól, hogy lehetővé tegye a Lélek jövetelét és így biztosítsa az Atya jelenlétét az
övéi között. Azt is mondhatjuk, hogy Jézus felemeltetése miérettünk történt, hogy az
Atya jobbán ülve közbenjárjon érettünk, esedezzen érettünk, kérje az Atyát arra, hogy
juttassa teljességre az országot, melynek építését már földi munkája által elkezdett. En-
nek a beteljesedésnek az első döntő mozzanata pünkösöd ünnepe volt. Ekkor épült fel Isten
háza, az Egyház, a Szent Lélek kitöltése által. Ebben a hajlékban otthonra találtak mind-
azok, akik megkeresztelkedtek a Jézus Krisztus nevére. Ez a hajlék azonos Krisztus földi
testével, az Egyházzal, amely lakóhelyet biztosít mind a közeli, mind a távoli tanítványok-
nak, egyszóval minden hívő keresztyénnek. Milyen szép *üzenete ez a mennybemenetel
ünnepének*. A Dávid városában létrejött gyülekezet előképe volt a mennyei Jeruzsálem-
nek, amelyben Jézus nevének hordozói élő közösségben vannak az Atyával és a Fiúval,
de ugyanakkor egymással is, bármilyen nyelven dicsérik is az Urat. Ebben a hajlékban
mindenki otthonra talál, mindenki találkozik az Egyház Urával, a Mennyei Vőlegénnyel.

Erre a beteljesedésre azonban még várunk kell. A Jézussal való közösséget nem mi
hozzuk létre. Ennek a megvalósulását a felemeltetett Úr kezdeményezi, Ő teszi lehetővé
a Szent Lélek által. *Mi a feladata a tanítványoknak a várakozás ideje alatt?* Érdekes
módon Jézus nem ad sajátos cselekvési tervet tanítványainak. A várakozási időnek nincs
jól átgondolt stratégiája. Krisztus követői nem ülnek tétlenül, hanem hittel tekintenek az
ígéretnek beteljesedése felé. Ennek a várakozási időnek legfontosabb feladata, hogy nö-
vekedjenek Jézus személyének megismerésében, lássák meg az Atya és a Fiú egységét.
Erre utal az *a párbeszéd*, mely a tanítványok és a Mester között lezajlik. Tamás még a
búcsú órájában sem érti, hogy *hová megy Jézus*. Három évi folytonos tanulás után sem
ismerte fel, hogy Jézus földi életének célja az Atya hajléka. Tamás azt sem tudta, hogy
milyen út vezet Istenhez. Jézus ezért foglalja össze életének titkát az önmagáról szóló
hitvallásban: „Én vagyok az út, az igazság és az élet, senki sem mehet az Atyához, ha-
nemha én általam.” (Jn 14,6) Aki más úton akar eljutni az Atyához, nem nyeri el az *éle-
tet*. A távozó Krisztus azt kéri követőitől, hogy mindig az Ő személyére nézzenek, min-
dig Őt keressék tekintetükkel. Az ószövetségi nép számára a Törvény jelentette az Isten
közösségébe, az életre vezető útjelzőt. Jézus eljövetelével egy időben a törvény betöltötte
szerepét. Most Ő az egyedüli hiteles útkészítő, aki által bizonyosan célba érnek tanítvá-
nyai. Milyen egyszerű ez a válasz. Tamás azt gondolta, hogy az üdvözítő és az üdvösség
útja között éles különbség van. Jézus válasza sokkal egyszerűbb: az az ember, aki elin-
dult Jézussal az élet útján, már célba is érkezett. A hívő ember számára az igazi út csak
az lehet, melyet Jézussal járunk, melyen az Ő parancsa szerint élünk. Minden olyan út,
melyre Jézus nélkül indulunk el, előbb-utóbb céltalanná válik. Aki elkötelezi magát kö-
vetésére, az megismeri az igazságot, az Isten személyére néző kijelentést. Isten nevének
titka minden időben keresésre indította az embert. Fülöp apostol is a beszélgetés után
arra kéri Jézust, hogy mutassa meg nekik az Atyát (Jn 14,8). E kérésre a Mester egy
döbbenetes feleletet ad: „Aki engem látott, látta az Atyát.” (Jn 14,9) Az „Én vagyok”
kijelentés szintén azt sugallja, hogy Jézus az Atya nevében szól és cselekszik. János
evangélista az egész könyvben arra törekszik, hogy világossá tegye azt az igazságot,
hogy Jézus életében az Isten szeretete öltött testet. Aki megismerte Krisztust, ugyanak-
kor Isten szabadító, dicsőséges lényét is megismerte. Ez pedig egyenlő az étellel. Hiszen
aki Jézussal együtt indul a cél felé, egy bensőséges szeretetközösségbe kerül az Atyával.

Ezt a közösséget nevezi Jézus életnek. Ez páratlan lehetőséget jelent a hívó ember számára, hiszen személyes élete ily módon belegyökerezik Isten kegyelmes lényébe. Az igazság és az élet olyan lelki valóság, melyet nem lehet önerőből elnyerni, csak azok előtt nyílik meg, akik elindulnak az úton. Az igéből azt is megtanuljuk, hogy az igazság nem csak egy olyan tanítás, melyet el kell fogadni, meg kell őrizni, és amelynek ismeretében le lehet mondani a tanítómester vezetéséről. Csak akkor mondhatjuk el magunkról, hogy „az igazságból valók vagyunk”, ha mindig Krisztusra nézünk, ha megnyílunk kijelentése előtt.

Ez a legfontosabb utasítás, mely feleslegessé tesz minden más elképzelhető szabályt, életprogramot. Aki engedelmesen megtartja Jézus beszédét, követi a szeretet parancsolatát, elnyeri az Isten kegyelmét, annak abban a csodálatos ajándékban lesz része, hogy Jézus lakozást vesz életében az Atyával együtt. Ez nem más, mint az ígéret beteljesedése, nem más, mint az új élet kezdete személyes életünkben. Ez a csoda a Szent Lélek jövetele által válik valóra. Ő teszi az én életemet és a te életedet az új élet forrásává. Ámen.

Lugosi Mihály

Élesd

Jöttem és megyek..., de maradok

Alapige: János 16,28

Bibliaalvasás: Kolossé 3,1–4

A világ rendjéhez tartozik, ha valaki, vagy valami egyszer megjelenik, az előbb-utóbb meg is szűnik. Gondoljunk az ének szavaira: „változás, és romlás dúl mindenben” (KMRÉ 393., 2. v.) Minden véges, és elmúlik a világ dicsősége. Mégis érdekes az, hogy mi teremtmények mennyire ki tudjuk használni e földi életünket, ezt a néhány évtizedet egyéni, személyes felemelkedésünk érdekében. Nézzünk körül életterünkben: egyházban, politikában, társadalomban. Mintegy ösztönöz bennünket a vágy, hogy legyünk valakik. Ha pedig lettünk valakik, akkor mind magasabbra akarunk jutni. Nagyok a kísértések és a karrierizmus teljesen elnyomja bennünk az emberi, krisztusi érzést.

Mi lesz velünk, ha a földön semmire sem jutunk? Mi lesz velünk, ha nem vesznek észre a hiúság vásárában? Érdemes politizálni, vagy ellentétet szítani az emberek között, mert sok pénzt hoz a házhoz. Érdemes teológiát végezni, mert ezáltal jó kapcsolatrendszert lehet kiépíteni. Különösen, ha úgy beszélünk magunkról, mint hivatásosokról. És milyen jó érzés hangoztatni, hogy ebben vagy abban mi már profik vagyunk. Meg kell értetünk azokat az RMDSZ színeiben megválasztott reformereket, hogy mégsem akarnak kilépni a szövetségből. Előjogok és 30 000 000 lej fizetés egy olyan országban, ahol mások 400 000 lejből is tudnak élni. Ilyen a világ, következőképpen alkalmazkodni kell a társadalmi szabályokhoz. Mit számít a nélkülözhető nyomorult?! Az a fontos, hogy nekik jövőjük legyen. Rossz érzés az, ha távol kerülünk a húsos fazekaktól. A tanítványok is emberek. Aggodalmaskodnak a jövőt illetően. Péter így fogalmazza meg ezt az érzést: „...mi elhagytunk mindent és követünk Téged; mink lesz hát minékünk”. (Mt 19,27)

De korunk embere sárba dobja Isten szeretetének a jelét, amikor racionálisan csak hitkategóriába helyezi? Isten, Isten, a hit, csak hit, a világ világ, az üzlet az üzlet. Mit érdekel bennünket, ha Péter vagy Máté Krisztus nélkül munkanélkülivé válik? Pedig jó lenne ezeken elgondolkozni. Három év alatt, tíz év alatt szerezhethünk egy csomó elleneséget, holnap talán vérdíjat tűznek fejünkre, esetleg néhány évre börtönbe zárnak, de

bebiztosítottuk magunkat és családjunkat életünk végéig. Hogyan válunk emberré a korrupt társadalomban? Hogyan leszünk Simonból Péterre, Lévíből Mátévá?

Ezért szükséges, hogy a világban az egyház tegyen valamit a krisztusi látás érdekében. Az ember az emberszülte világmérvén elveszti önmagát, és maga marad megoldhatatlan kérdéseinek milliárdjaival. Felnézni nem csak az előbb elmondottak szerint lehet. Lehet felnézni az evangélium szellemében és tanítása alapján állva is. Pontosabban ebben a szellemben kellene felnéznünk.

Izrael népe évszázadokon keresztül elnyomottként, de reménységgel nézett az égre, oda, ahonnan a megígért Messiást várta. Imádkozott és bízott Isten ígéreteinek a beteljesedésében. Mégis milyen tragikomikus, hogy a betlehemi gyermekben nem ismerte fel a Megváltót.

Hol van a megtartó és összetartó erő akkor, amikor csődöt mondanak emberi vállalkozásaink? Mi is olyanok vagyunk, mint Krisztus tanítványai. Ameddig példázatokban beszélnek hozzánk, addig nincs baj, ha nem értjük azokat, akkor is bólogatunk, de amikor komolyra fordul a dolog, úgy, ahogy az előző versben olvassuk: „de eljő az idő, mikor nem példázatokban beszélek majd néktek, hanem nyíltan beszélek majd néktek...”, akkor megrettenünk. Megrettenünk, mert felkészületlenül ér bennünket a valóság.

Az az érzésem, hogy Jézus sem volt könnyű helyzetben akkor, amikor mennybemeneteléről beszélt tanítványainak. Összeforrott közösség szűnik meg hirtelen, és a kétségbeesettség érezhető a tanítványok szavaiból. Urunk nem véletlenül imádkozik így: „Atyám! Ha lehetséges, múljk el tőlem e pohár...” (Mt 26,39) Hisz kiválasztott tanítványait sem tudja meggyőzni a mennybemenetel új világot teremtő fontosságáról, akkor, amikor Tamás apostol így érvel: „Uram, nem tudjuk hová még; mi módon tudhatjuk azért az utat?” (Jn 14,15) Filep egyenesen tamássá válik akkor, amikor arra kéri: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és elég nekünk!” (Jn 14,8) Ha a kétezer évvel ezelőtt élő tanítványok, Krisztus jeleinek és csodáinak tanúi így gondolkoznak, akkor mit várunk a 21. század emberétől. Elhiszi, hogy Jézus istállóban született, azt sem vonja kétségbe, hogy a Golgotán megfeszítették..., de a feltámadás és mennybemenetel kérdésében kételkedik. Ne etessenek bennünket ilyen és hasonló dolgokkal. Ha a papok nem tudják emberi szinten tálalni a Bibliát, akkor mi értelme az egésznek.

És, hogy gondolkozik egyik-másik lelkipásztor, vagy a gyülekezeteinkben portyázó hittérítők sokasága. Majd én meggyőzőm a kételkedőket, sőt a hitetleneket is, tudok én annyit, vagyok én olyan rátermett. Mennyi elfecsérelt idő! E helyett jobban tennék, ha méhészkednének vagy horgásznának. Láttuk az előbbi idézetekből, hogy a földön élő Krisztusnak sem sikerült. Mi többet tudunk? Gondolkozzunk csak el Péter apostol magatartásán, amikor ezt hallja: „...neki Jeruzsálemben kell menni, és sokat szenvedni a vénektől, és a főpapoktól, és az írástudóktól, és megöletni, és harmadnapon feltámadni. (Mt 16,21) Egyenesen felháborodik és így válaszol: „Mentsen Isten, Uram! Nem eshetik ez meg te véled.” (Mt 16,22) Mi lesz a folytatása a felháborodásnak? Egy éjszaka háromszor is megtagadja Urát és elmenekül. Ezért kellene megtanulnunk, hogy mi Isten kezében csak eszközök vagyunk. Ne feledkezzünk el arról, hogy Ő nem bölcsességünkön, hanem a bizonyágtételen erősíti egyházát.

Jó lenne, ha áldozócsüörtőkön a kételkedő Tamás példájából okulva, a hit mellett a látás ajándékát is megadná nekünk a jó Isten. Jó lenne, ha ebben a rohanó világban, az én- és pénzcentrikus életben ma magunkba szállanánk és kérnénk Istent, hogy Fia mennybemenetelének ünnepén láttasson meg velünk végre olyan értékeket is, amelyek túlmutatnak az önmagában zárkózó, önmagáért élő, elidegenedő világon.

Ne kutakodjunk, vagy kételkedjünk. Jézus csak visszament oda, ahonnan jött. Jézus az emberiség megmentéséért jött e világba, de már az emberiség megtartásáért ment vissza az Atyához. Milyen egyszerűen fogalmaz: az Atyától jöttem, és az Atyához megyek. Ez világos beszéd. Itt nincs helye a köntörfalazásnak. Tudomásul vesszük-e vagy sem? De magatartásunktól függ majd az is, hogy akkor, amikor ki kell költözzünk ebből a világból, hova megyünk.

Péter, Tamás és Filep, a többi tanítvány pünkösdkor megértette a mennybemenetel fontosságát, mert megérezte Isten Lelkének erejét. Nem kételkedtek többé. Szívvel váltak apostolokká és a mennyben levő Krisztusért vállalták a küldetést. Nem kérdezősködtek, tették azt, amivel az Anyaszentegyház Ura megbízta őket. Nem az égben keresték már urukat, hanem vallották, hogy itt van a földön. Beteljesült a kijelentés: „íme én titeletek vagyok minden napon a világ végezetéig”. (Mt 28,20)

Hitvallásosan fogalmaz a szerző akkor, amikor így ír egyik áldozócstörtetőki énekünkben: „Lelkünk áldja Istenséged / S híven felmagasztalunk; / Bár nem látunk szemekkel, / De hitünkkel megtapasztalunk.” (KMRÉ 60., 1. v.) Ámen.

Földessy Márta

Belényessonkolyos

Aki felvitetett, s akik itt maradtak

(Vázlat)

Alapige: Lukács 24,50–53

Bibliailvasás: Apostolok Cselekedetei 1,1–11

Elválni valakitől, aki számunkra fontos, akit szeretünk, mindig nehéz és nagyon szomorú, főleg akkor, ha nem tudjuk, mikor láthatjuk újra. Szomorúságunkban vigasztalás lehet az előretételezés, hogy mi célból ment el, és milyen jó lesz egyszer újra együtt.

Ezekre gondolva átérezhetjük a tanítványok helyzetét, amint szemük láttára Mesterük és Megváltójuk tőlük elszakadva/elválva felvitetett a mennybe. Ez nem az emmausi tanítványok szemé elől való eltűnés, hogy majd ismét megjelenjen, hanem Jézus Krisztus földi munkájának befejezése. Valami végérvényesen lezárult, hogy kezdődjön egy új, *Aki felvitetett*, három esemény által jelenti ki mindezt:

1. Kiviszi, kivezeti őket Betániáig

Itt kezdte meg útját virágvasárnap az alázatosan, számárháton Jeruzsálembe bevonuló király és innen indul a dicsőség királya, hogy elfoglalja az Őt megillető helyet az Atya jobbján.

2. Úgy válik el tőlük, hogy közben megáldja őket

Nem fenyeget, még csak nem is búcsút int felemelt kezével, hanem áld, jelezve: még elválásuk is a tanítványok javára történik.

3. Az emberi tekintetek elől felhő takarja el

Az Ószövetségben Isten dicsősége jelenlétének, az Újszövetségben az Emberfia visszatéréseinek kísérőjelensége (Lk 21,27), hogy a két fehér ruhás férfiú tanúságtétele beigazoldjon: „akképpen jön el, amiképpen láttátok Őt felmenni”.

Mennybemenetel ünnepén a mai tanítványok számára is segítség lehet a Krisztus visszavárásában, ha látjuk miképpen válaszoltak szóval és tettel a három eseményre azok, *akik itt maradtak*: imádják Őt, nagy örömmel visszatérnek Jeruzsálembe, és mindenkor a templomban vannak dicsérve és áldva az Istent.

Az áldó kezek láttára csak leborulni és imádni lehet azt, aki a munkatársaivá, pogányok között is a megtérés és a bűnök bocsánata hirdetőivé teszi őket.

Meg kell tenni az utat visszafele is: Betániától Jeruzsálembé, hogy a „galileai férfiak” visszakérüljenek földi létük adottságai közé. De nem szomorúan, a magukra hagyatottság fájdalmas érzésével, hanem nagy örömmel, mint akik maguk is tanúbizonyságok, a kapott feladat pedig „kevés”-sé teszi az időt a visszajövetelig (Jn 16,16).

A tanítványok az Isten dicsősége megmutatkozásának földi helyére, a templomba mennek. Nem azért, hogy így legyen egész, befejezett az evangélium – hiszen a templomban kezdődik az örömmel leírása –, hanem hogy ott, Annak jelenlétében legyenek közösségek egymással, Aki a mennyei Jeruzsálembé várja őket, amelynek nem lesz temploma „mert az Úr, a mindenható Isten annak temploma, és a Bárány”. (Jel 21,22)

Aki felvitetett, csupán emberi természete szerint van távol tőlünk (Heidelbergi Káté 47. fejelet), ám mivel nem látjuk Őt, nekünk is, *akik itt maradtunk*, fontos lenne az egykori tanítványoktól megtanult módon cselekedve élni a hátralevő „kevés időben”.

Imádkozunk azért, hogy a megdicsőült Krisztust magasztalva nagy örömmel végezzük tanítványi hivatásunk minden feladatát, és a templomi közösségekben az Úr Jézust visszaváró életünkre maga Isten tegye rá elfogadása pecsétjét, kimondva az evangélium utolsó szavát: **Úgy legyen! Ámen.**

Hiszél az álmokban?

Különös álmot mesélt el régebben valaki. Nevére nem emlékszem, de az álma intó példa lehet számokra is. Egy ember azt álmodta, hogy látta a Sátánt trónusán ülni, körülötte pedig a gonosz szellemeket, akik parancsára vártak. Hirtelen feltette a kérdést: „Ki akar elmenni a földre, hogy megrontsa az emberek lelkét?”

Elég gyorsan jelentkezett az egyik szellem: „Én”.

„Mit fogsz az embereknek mondani?” – „Azt, hogy nincs Isten.”

„Ezzel semmire nem mégy – felelte komoran az ördög. – Az emberek tudják, hogy van Isten. Néha tagadják ugyan embertársaik előtt, szívük mélyén azonban tisztában vannak, hogy van Isten, és egyszer meg kell jelenniük előtte. Megpróbálják ennek tudatát olykor elnémitani magukban, de ha betegség vagy halál környékezi őket, ez nemigen sikerül. Ezzel a hazugsággal nem rontod meg őket.” S újra feltette a kérdést:

„Ki akar a földre menni, hogy megrontsa az emberek lelkét?”

„Én” – szólalt fel egy másik szellem.

„És mit fogsz nekik mondani?”

„Azt, hogy van Isten, de Isten szent és igazságos, ők pedig túl rosszak ahhoz, hogy elébe járuljanak.”

„Ezzel sem mégy semmire – mondta ennek is a Sátán. – Éppen a nyomorúságuk tereli őket Istenhez. Ezenkívül van Bibliájuk, és abból azonnal kiolvashatják, hogy Isten hívja a bűnösöket és örök életet ajándékoz nekik. Az emberek kárhozatba viteléhez ügyesebb hazugságra van szükség.”

Még egyszer hallotta az álmodó elhangzani a borzalmas kérdést a sötét hatalmak gyülekezetében: „Ki akar a földre menni, hogy megrontsa az emberek lelkét?”

Szünet támadt. Végül látta, ahogy egy harmadik szellem előállott és azt mondta: „Én!”

„És mit mondasz nekik?” – „Azt fogom nekik mondani – felelte lassan –, hogy van Isten, és fogom hirdetni az evangéliumot nekik, ahányszor csak hallani akarják. Csak hadd ismerjék meg Isten szeretetét, azt a szeretetet, amely abban nyilvánul meg, hogy egyszülött Fiát feláldozta az elveszett bűnösökért. Hallgassák csak a hívogatót: »Aki akarja, jöjjön, és vegye az élet vizét ingyen«. Felőlem még azt is meghallgathatják, hogy a szabadulás Isten ingyen ajándéka, és nem lehet semmi módon megszolgálni érte. Csak hadd hallgassák mindezt.”

„De hogy rontja meg őket mindez?” – kérdezte a mester türelmetlenül.

„Minderről el fogom nekik mondani, hogy igaz, de – tette hozzá ördögi gonosz pillantással – azt is el fogom nekik mondani, hogy még bőven van idejük meggondolni, elfogadják-e Isten ajándékát vagy sem.”

A tetszés moraja vonult végig a kétségbeesés birodalmán. „Menj – mondta a sötétség fejedelme –, neked sikered lesz.” – És mindmáig ezt sugallja a kárhozat szelleme ezreknek és ezreknek.

Vajon csak álom volt? Biztos, hogy nem. Mert már az álom látójának születése előtt réges-régen megszületett a pokolban ez a terv az emberek lelkének a megrontására. A te lelked megrontására is.

A Genezáret partján

Révész Imre

Vallomások*

(Részletek)

A franciaországi ösztöndíj

Az 1909 nyarán tartott nagy genfi Kálvin-jubileumi ünnepeken részt vett hatalmas magyar küldöttség felhívta a Kálvin már akkor világhírű életrajzírójának, Doumergue Emilnek a figyelmét a kontinens legnagyobb lélekszámú református egyházára, amelyet addig még könyvekből is alig ismert. Mint maga sokszor mondá később, megszégyellte magát s 65 éves fővel vállalkozott egy magyarországi református körútra még ugyanazon év őszén. Így lehettem én szerencsés vele, mint a harmadévet kezdő teológus, egy pillanatra találkozni Kolozsvárt – mégpedig a saját diákszobámban, ahol Imre Lajossal együtt laktunk s ahová a kora délelőtti órákban tanáraink és kísérője behozták, mert mindenáron látni akart egy diákszobát s mert Ravasz László, mint internátusi felügyelőnk a miénket remélte (mint kiderült, nem sok alappal) olyannak, amelyben a többinél valamivel kisebb a rendetlenség. Ezt a találkozást, noha még akkor természetesen a Doumergue hatalmas egyéniségének legföljebb ösztönszerűleg kerülhettem valamelyest hatása alá, olyan megtiszteltetésnek éreztem, hogy becsületbeli kötelességemnek tartottam Kálvinnal és a Doumergue kezem ügyébe került írásaival rendszeresen foglalkozni. Nemsoká híre jött, hogy Doumergue a Magyarországon nyert benyomások hatása alatt rábírtta az Église Reformée Évangélique (ÉRÉ, az ortodoxabb irányú francia református egyház – mert akkor még két-három másik volt mellette!) zsinatát két magyar stipendium (beurse) létesítésére az ÉRÉ által fenntartott montaubani „Faculté Libre de Theologie Protestante”-en, amelynek Doumergue volt a dékánja és egyháztörténelem-professzora, és amely az 1905-i szeparáció előtt a toulous-i állami egyetem egyik fakultása volt, azóta azonban kizárólag egyházi főiskola (1919 óta Montpellier-ben). Erre a hírré megkötöztem már gimnazista korom óta folytatott francia nyelvi és irodalmi tanulmányaimat s kérésemre az egyik ösztöndíjat csakhamar meg is kaptam. Nem volt a stipendiumokra nagy tolongás, mert csak lakásból és teljes ellátásból állottak. Én is csak úgy tudtam vállalkozni, hogy akkor még megvolt az első világháborúval elúszott anyai örökségem, amelynek szerény jövedelme lehetővé tette, hogy szüleim megterhelése és négy testvérem megrövidítése nélkül fedezhettem külföldi utam készpénzszükségletét, amihez még a jóságban kifogyhatatlan nagybátyámnak, dr. Hőgyes Ferencnek bőkezű anyagi támogatása is járult. Az 1909/1910. tanév másik felének következtében már nagyobb részt a francia tanulmányi évre való készülődéssel telt el, ami azért is nagy áldás volt, mert belső nyugtalanságaim és vívódásaim egy része levezetődött vele.

Má már tudom, de akkor még nem tudtam, minek éreztem én kínzó hiányát: nem tudtam Isten igéjére alázatosan hallgatni és reá gyermeki módon felelni; nem volt imádság-életem és nem volt sejtelmem sem arról, hogy református hitvallásunk tiszta bibliai tanítása szerint miből áll az igazi bűnbánat, vagyis az embernek megtérése, micsoda az óember megöklése és az új ember megelevenítése – aminthogy maga a Heidelbergi Káté sem járt kezemben teológus-éveim alatt, csak mint teológiai tanár „fedeztem fel” a

* Bp. 1990.

II. Helvét Hitvallással együtt, olyanformán, mint a Hilkie főpap a törvénykönyvet az Úrnak házában (2Kir 22). Isten éppen ennek a hiánynak tudatossá tételére s betöltésének elkezdődte rendelte montaubani évemet. De Kolozsvárnak, sok egyéb nagy áldás mellett, amelyről már szoltam, azt is köszönhetem, hogy Montaubanban életkoromhoz képest egészen túrhető alaptájékozottsággal mentem ki: sem héber és görög, sem modern nyelvi ismereteimmel nem volt okom különösebb szégyenkezésre francia tanárim és diáktársaim előtt. Persze egyéb okból annál inkább volt – csak bár „a szégyen takarításáról” tudtam volna teljesebben lemondani! (2Kor 4,2)

A délfancia kisvárosban, Montaubanban

Az egykori öreg klastromépületben, I. Napóleonnak régi igazságtalanságokat jóvátenni akaró sovány kegyéből elhelyezett fakultás és „séminaire” (ők így hívták az internátust) legelőször is a teljes családiaságával fogott meg. A kis létszámú teológus diákság olyan kedves, meghitt lelki közösségben és testvéri kapcsolatban élt egymással, amilyet mi Kolozsvárt legmeghittibbnak gondolt barátkozásaink közepett sem igen éltünk át. Igaz jókedvű fiúk voltak pedig – ha jól emlékszem, többségükben bővérű délfanciaiak –, a tréfa, a dal könnyen állott önáluk is, akárcsak minálunk Kolozsvárt; de mindjárt kezdetben a miénknél testvéribb és tisztább hang csendült ki számomra az ő baráti közösségükből. Csakhamar észrevehettem, hogy nagyobb felelősséget éreznek egymásért, mint mi; ez pedig minden esendőségükben is többé-kevésbé az Ige hatalma alatt állottak, tudtak egymásért is tudtak együtt imádkozni. Tovább figyelve, arra is rájöttem, hogy új barátaim általában véve már hazulról hozták az alapvető indításokat személyes és közösségi keresztyén életükhöz. Olyan lelkipásztori vagy egyéb családokban nőttek fel, ahol még akkor is élt az ősi hugenotta kegyesség, amelyet sem a rettenetes üldözések tüze, sem a racionalizmus fagya nem tudott teljesen tönkretenni, illetőleg a lényegéből kiforgatni – a 18. század vége óta ismétlődött nagy hitébredések, réveil-ek pedig, ha több tekintetben átszínezve is, új virágzásnak indították. Ezek a fiúk őszintén és farizeizmus nélkül csodálkoztak azon, hogy minálunk pl. még lelkipásztori házakban sincsen rendszeresen családi áhítat – mint ahogyan viszont én is igen meg voltam ütődve, amikor a Doumergue Emilnél való legelső vacsorálásom alkalmával bibliaolvasás után az egész család térdre borulva imádkozott az asztal körül. Az ejtett legjobban gondolkodóba, hogy mindez abban a körben valami egészen természetes, magától jövő, minden erőltetés nélküli dolognak tűnt fel s egykettőre én is megszoktam – holott idehaza akkor talán a világ minden kincséért sem lettem volna képes mások szeme láttára térdepelve imádkozni, sőt általában templomon kívül közösségben imádkozni, kivéve ritka s mondhatni ünnepélyes alkalmakat.

A tanári családokkal, és egy-két kedves helybeli lelkészcsaláddal való gyakori érintkezés útján mélyebb bepillantást is nyerhettem a francia református életbe. Ez a bepillantás még jobban megerősítette azt a meglátásomat, hogy itt bizony a Krisztushoz és egymáshoz való közelség, a Szentírás alapján és a Szentlélek erejével, sokkal erősebben megvan, mint minálunk híres magyar kálvinistáknál.

Doumergue Emil

Tanulni azonban, a szó szorosabb értelmében, csak egyetlen francia tanáromtól tanultam igazán, és ez maga az ősz „doyen” volt, Doumergue Emil. Tulajdonképpen ő tett egészen határozottan egyháztörténésszé, s ő terelte érdeklődésemet központilag Kálvin és a kálvinizmus felé. Könyveit, cikkeit, különösen nagy Kálvin-monográfiáját már odakünn mohón kezdtem falni s attól fogva nem szakadtam el tőlük máig. Életem egyik

legnagyobb szerencsémnek tartom, hogy némely famulusi szolgálatokat tehettem neki *La Hongrie Calviniste* című nevezetes, gyönyörűen megírt s a maga nemében máig egyedülálló könyve összeállításában odakünn és azután is. Később is megtisztelt bizalmával: Trianon után rögtön felvettük az érintkezést, a magyar ügy iránti szerető és megértő érdeklődésének számos jelét adta irodalmilag is, magánúton is; még kilencvenedik éve felé, élete végén is kaptam leveleket, tüzeneteket tőle (született 1844, meghalt 1937. február). Emberi és tudományos jellemzésére csaknem harminc év alatt sokat írtam, s ha még Isten adna időt és módot hozzá, szándéksom ezután is írni – itt még összefoglalólag sem jellemezhetem nagyszerű egyéniségét és hihetetlen arányú munkásságát, amelyet a saját honfitársai és hittestvérei – úgy vettem észre – sem akkor, sem később nem méltányoltak érdeme szerint. E helyt csak annyit hadd mondjak meg, hogy a Doumergue Emillel való megismerkedésem után mindig úgy éreztem: *ilyennek* kell lennie a valódi református embernek és lekipásztornak, a Kálvin igazi tanítványának. Mintha szublimáltan együtt láttam volna benne mindazokat a vonásokat, amelyeket az általam addig ismert legjellegzetesebben „kálvinista” emberekben – kezdve az édesapámon – ismertem és kedveltem. Még külsejében is olyan volt, akárcsak valami kedves öreg magyar pap bácsi a Tisza vidékéről: körszakállas, mindig fekete ruhás, keménykalapos, végtelenül egyszerű, póz nélküli. Szigorú, szinte oroszláni arckifejezése, pattogó beszéde rendkívüli szívjóságot takart. Teljesen és elszántan kálvini teológiai álláspontját – amellyel egyedül állott a fakultás tanárkarában – élőlőszóval és írásban metsző élességgel, ragyogó dialektikával és nem kis szuggesztív erővel tudta képviselni, személyileg bántó él nélkül, úgy, hogy akiknek meggyőződése messze eltért az övétől, azok sem tudtak egészen elzárkózni a hatása elől. Az egyháztörténelmi előadásban katedrán is, tudományos munkáiban is művész volt, a francia „verve” nemes veretű retorikájával szédületes forrásismeret, plasztikus jellemzőerő, kristályos formakészség párosult nála és egészen mesterileg értett hozzá, hogy kisebb rendű kérdések tárgyalását is mindenkor egyetemes távlatokba helyezze bele. Történet szemléletét, a kálvini teológia csatornáján át, teljesen Isten igéjéből merítette. Prédikálni már akkor nem szokott volt – többi tanáraink rendszeresen hirdették az igét az akadémiai istentiszteleteken –, de minden professzori és írói megnyilatkozását egyszerre éreztem elsődrendű tudományos tanításnak s a legkomolyabb igehirdetésnek; számomra a Doumergue teológusi egyéniségében és munkásságában lett már ekkor élményszerűleg nyilvánvalóvá az, amit jóval később teljes fogalmi világossággal Barth Károlytól tanultam meg: a teológia – igehirdetés, akár mely ágában, tehát a történetiben is. Ezzel összefüggésben kezdett először felderengeni előttem, hogy református egyháztörténelmet más, mint református szellemben művelni mégis bajos – idehaza épp akkoriban verte első nagy hulláma a Zoványi-probléma! –, a református szellem megismerésének és elsajátításának módja pedig nem némely hagyományosan kialakult nézetek és jelszavak ismételtetése, hanem a református hitvallási iratokkal s a Kálvin teológiájával való szakadatlan foglalkozás. Még hosszú évek eltelték, amikor ezek az indítások bennem – ellenirányú hatások leküzdésével – végleg kialakultak, tudományos és életprogrammá szilárdultak és lelkes eltanultságból legfelsőbb sajátommá lettek. De Isten először hugenotta földön küldte nekem mindezt ajándékba, a Doumergue Emil fényes elméjén s égő szívéén át. Egyébként az égő szív kálvini emblémáját is ő emelte ki kutatásai során először a feledésből s tette világszerte ismertté és népszerűvé. Maga is „cor mactatum” volt: teológiai és egyházpolitikai küzdelmeiben sok sebet kapott (az igaz, hogy adott is), családi életében, amelyet pedig a kívülről szemlélő oly idillikusnak látott, súlyos csapások érték, kezdve azon, hogy gyöngéd gyermeklelkű, porosz eredetű feleségén évről évre súlyosbodó idegbaj vett erőt. Élete utolsó egy-két évtizedét az aggastyán már jóformán magánosságban s majdnem egészen vakon töltötte,

de törhetetlen hívő lelkének bizonyágtétele mégis haláláig hétről hétre megszólalt a vezető francia református egyházi lap hasábjain, amelynek vagy hatvan évig egyvégtében volt előbb szerkesztője, majd állandó munkatársa.

Elsősorban a Doumergue tanításai és példája – amelyekkel azonban e tekintetben a fakultás egész közszelleme, tanároké és diákoké egyformán, egyező volt – nyitották fel a szememet arra is, hogy amint a teológiai gondolkodásnak és tanításnak, úgy a lelkész-képzésnek sem lehet előkelő elszigeteltségben, sőt még valami hűvös distanciában sem megmaradnia az egyházzal, mint gyakorlati valósággal szemben. Amint teológiai, úgy lelkész-képzés sem lehetséges más, mint egyházi. Ha nem az, akkor nem sok értelme van.

Két fontos felismerés

Fel kell jegyeznem a montaubani emlékek lezárása előtt még egy másik nagy tökéletlenségemet, amelytől óvok minden fiatal külföldről atyafit (akik hasonló tökéletlenség elkövetésére némely esetben, úgy veszem észre, ma is hajlamosak). Francia nyelvi tudásom elég tisztességes volt ugyan már kimenetelemkor: folyékonyan értettem mind a tudományos, mind a szépirodalmi olvasmányt, az élőbeszéd megértése sem okozott különösebb nehézséget, sőt bár döcögve, de elég szabatosan és érthetően ki is tudtam fejezni magamat élőbeszédben. De a tökéletlenség ott volt, hogy ebben *elbíz*tam magamat s diákokkal és tanárokkal való sűrű érintkezésem ellenére sem tettem ambícióm tárgyává az élőbeszéd *egészen* szabatos és folyékony elsajátítását, meg az irodalmi *fogalmazásba* való belegyakorlódást – pedig – külföldön hosszabb időt töltő magyar református teológusnak, mind a maga, mind egyháza és nemzete érdekében *nem szabad addig megállania, míg ezt a két célt el nem éri*. E helyett bizony én a velem künn volt másik magyar stipendistával, a Budapestről jött kedélyes bácskai sváb eredetű református gyerekkel, néhai való jó Korbai Palival nap-nap után sokkal több időt töltöttem együtt, mint amennyit a barátság és a testvériség megkívánt volna, s mint két árva magyar, az időnként nagyon erősen ránk rohanó honvágyat természetesen csakis jóízű magyar társalkodással akartuk legyűrni. Az eredmény az lett, hogy szegény Korbai, akinek nem volt meg az enyémhez hasonló nyelvi előkészültsége sem, még ott-tartózkodásunk legvégén is magával vitt a boltba, mikor gallért, miegymást akart vásárolni – én viszont szókincsben nagyon is, de beszéd- és írásbeli kifejező készségben egyáltalán nem megfelelő mértékben gyarapodtam franciaországi tanulásom nyolc hónapja alatt. Az ilyenre pedig annál erősebben kell törekednie a külföldről embernek, minél kevésbé vannak idegen nyelvi kifejezőkészségre születési adottságai, aminthogy nekem nem voltak soha (bámulva figyelve meg sok esetben az idegen nyelven szónoklás, sőt rögtönzés képességét olyanon, akiről egészen bizonyosan tudtam, hogy szókincsük a fele vagy tizede sincs az enyémnek; bizonyos azonban, hogy az ilyen születési adottság hiányát szorgalommal, állandó gyakorlattal nagymértékben lehet pótolni, s nálam épp ez maradt el).

A kolozsvári Teológián

1912 őszén be kellett állanom a gyönyörűségei terhes igába (ez a biblikus és találó jellemzés is a Nagy Károly egyik hívő leveléből való), mint teológiai helyettes tanárnak. Rendes tanár az 1914/15. tanévtől fogva lettem, s ettől kezdve ily minőségben működtem ott 1920 májusában történt lemondásomig. Nyolc esztendő tölthettem tehát megint az én áldott Alma Materem keblén – s mind e mai napig úgy érzem, hogy ez a nyolc év, noha benne már a tanítás feladata jutott hivatalos osztályrészemül, tulajdonképpen a legerősebb és leggyümölcsözőbb továbbtanulás ideje volt, nemcsak azért, mert szörnyen ifjú voltom miatt a „docendo discimus” (tanítva tanulunk) igazságának átélésére és kö-

vetésére naponként rá voltam utalva, hanem azért is, mert a tanártársaimmal, volt meste-reimmel való állandó szellemi közösségben kivételesen nagy alkalmaim nyíltak tőlük – elsősorban Ravasz Lászlótól – még többet és még magasabb értelemben tanulni, mint diákkoromban.

De Isten rendeléséből ez idő alatt kezdett tanítani először maga az élet is, komolyan, mélyen megrendítően. 1914. június 30-án, 25. születésem napján megházasodtam, s rá egy pár hónapra kitört az első világháború. Az élet és a világ valóságát először családi életem s a világháborús megpróbáltatások hozták szívemhez olyan közelségbe, amilyenről addig nem is álmodtam. Önismeret, emberismeret, világismeret mindennapos leckéit jelentette rám nézve a család gondja s az embersors és a magyar sors egyre vészesebben kavargó örvénylése. Istenismeretem sem maradhatott ennek következtében az, ami eddig volt. Sok vívódás közepette most kezdett először felderengeni előttem a Kereszt titka, s most éreztem először, fojtogató valóságként, megváltásra szoruló voltomat. Az 1918–1920-as rettentő idők Kolozvárt való átélése pedig először tette számomra kézzelfoghatólag bizonyossággá a megtartó és megmentő Kegyelem naponkénti csodáit s először tanított meg szakadó szívvel naponként imádkozni s a Szentírásban naponként kutatni Istenem örök akaratát és arra a napra szóló parancsát.

Politika és teológia

Tanártársaim hatása alatt s az egykori teológustársaim közül többekkel – Imre Lajos, Makkai Sándor, Tavasz Sándor – gyakori érintkezésem folytán én sem tudtam nyugodni, mint ahogy ők sem tudtak, a viharba jutott egyház létproblémái miatt, amelyek íróasztalnál meg nem oldhatók, sőt meg sem láthatók. Ahogy a háború vége közeledett és hallatszott a kezdődő összeomlás föld alatti moraja, úgy kezdtük egyre félelmesebb vilá-gossággal meglátni, hogy ezek a kérdések: mi a kálvinizmus, mi az igazi reformátusság, mi a reformátusság és magyarság, a keresztyéni és a nemzeti lét viszonya, micsoda és mirevaló tulajdonképpen az egyház – nem iskolás és akadémikus kérdések, ahogyan csak egy pár esztendővel azelőtt is néztük és kezeltük még őket, hanem véres, lüktető, marcangoló valóságok, amelyekkel öltre kell menni és valamiképpen el kell velük készülni, különben sem képesek, sem méltók nem vagyunk a magyar és református létezésre. Vívódásainkból legelőször a lelkesképzés meglehetősen gyökeres átalakításának terve született meg, amelyből nem egy gondolat érvényesült később először az erdélyi, majd a legújabb egyetemes tanterv-átalakításban. De általában legelőször akkor, az egyéni, nemzeti és egyházi lét vagy nemlét egyre szélesebben tátongó szakadéka fölött riadtunk fel szédülő fejjel arra, hogy vagy most leszünk magunk és egyházunk a szó autentikus értelmében reformátusokká, vagy pedig soha. Ekkor szerettük meg először – mi tanárok is – a Heidelbergi Kátét, ekkor mélyültünk el a zsoldárkincsben, és mindezekkel együtt ekkor kezdett el bennünket mind jobban nyugtalanítani és vonzani Kálvin és a Biblia (az már azután igazán jellegzetesen „kolozsvári” vonás volt, hogy a köztünk addig legbibliásabb és legkátésabb Kecskeméthy István viszont épp ez években esett bele a hiperkritikába). A külső impériumváltozás kegyetlen lelki megrázkódtatása talán elviselhetetlen lett volna számunkra, hogyha ugyanakkor nem megy végbe rajtunk egy belső impériumváltozás is: fennszárnyaló s aztán szárnyaszegett emberi gondolatok helyett kezdte átvenni fölöt-tünk az uralmat Istennek hozzánk alászállott és érettünk testet öltött Igéje.

Ökumenizmus

Folyton erősebbé és öntudatosabbá váló reformátusságomban is egyre jobban magá-ra vonta figyelmemet az ökumenikus mozgalom. Ennek nagy külföldi konferenciáiba többféle okból nem tudtam, nyelvi nehézségek miatt nem is nagyon törekedtem bekapcsolódní; irodalmát azonban három-négy nyelven szorgalmasan tanulmányoztam s alap-

törekvése mellett – kinövéseit és veszedelmeit jól látva is – meggyőződötten állást foglaltam. Az „egy, közösleges keresztyén anyaszentegyház”, a bibliai „egy nyáj” látomása különben már ifjúkorom óta nem hagy nyugodni. Az életemmel nőtt össze az a meggyőződésem, hogy mindegyik történelmi egyházból vezetnek utak az emberi lelkek Krisztussal való személyes életközösségéhez, és ezen át Krisztusnak az emberi egyéniségek és életközösségek felett való uralmába. Ez az út az evangéliumi egyházakból, kivált pedig a mi református egyházunkból különösen tiszta és egyenes, de különösen meredek és keskeny is. Ezt az utat vállalni boldog kiváltság, hősi elszánás és főként: áldott, titokzatos, leküzdhetetlen eleve elrendeltetés a református ember számára. De minél hívebben, bátrabban és tántoríthatatlanabban járja ezt az utat, annál bizonyosabb, hogy ennek az útnak már a folyamán is, annál inkább pedig a végén, találkozni fog azokkal a más egyházbeli testvéreivel, akik a maguk rendelt útján ugyanolyan teljes odaadással igyekeznek a Krisztussal való egységre, a Krisztus uralma alá. Én az ökumenizmusnak ezt a szellemét magától Kálvintól, általában a reformátoroktól tanultam és tanulom. És ezt az ökumenizmust nemcsak az evangéliumi testvéregyházakra tartom kiterjeszhetőnek magától értőddőleg (és, bár már nem annyira magától értőddőleg, a görögkeletiségre) – hanem Rómára is, azzal az egyetlenegy fenntartással, amelyet Froude-tól, a híres skót történetírótól még félig gyermekkoromban jól megtanultam: „A türelem jó dolog a maga helyén; de nem tűrhetitek, aki titeket nem tűr; és azon igyekezik, hogy torkotokat elmesse.” Az ökumenizmus valóban evangéliumi és kálvini, biblikus értelemben „katolikus” szelleme egyik történelmi egyházat sem kötelezheti arra, hogy ne igyekezzék felfogni azt a kezet, amely – még ha csak egy éretlen rossz gyermek keze is – egy másik történelmi egyházból, hívják akár Rómának, akár másnak, az ő torka felé irányozza a kést.

Az ökumenikus reformátusság szellemét igyekeztem képviselni és szolgálni e 24 év alatt tudományos és irodalmi működésemmel is. Erről bővebben nincs miért beszélnem, műveim közül éppen azok, amelyeket aránylag legsikerültebbeknek és leghasznavehetőbbeknek tartok, meglehetősen hozzáférhetők. A kisebb dolgozataimból nemrég megjelent gyűjteményes kötet (*Tegnap és ma és örökké...* Debrecen 1944) különben is hiteles kvintesszenciája Debrecenbe kerülésem óta kialakult eszmevilágomnak és törekvéseimnek mind a tudományos teológia, mind a teológiai alapozású egyházépítés vonalán.

A püspöki szolgálatról

Magáról püspöki szolgálatomról annyit, hogy amióta végzem, azóta lett mindennapos élettextusom: a Jónás hiábavaló futása, az Ábrahám áldozata, az Újszövetségből pedig a János 21,18–19. Azóta tudom magamat egészen világosan – vagyis a keresztre feszített arcának világosságában – eleve elrendelt eszköznek, és azóta tudom imádkozni igazán gyermeki módon ezt a kérést: Legyen meg a Te akaratom! Azóta van *naponként* alkalmam újra, még jobban megtanulni, és újra, még mélyebben átélni a hit által kegyelemből való életet, az „egyszerre bűnös és igaz” embernek csak a Krisztus kezében való-ságos, máskülönben a legőszintébb „vallásosság” ellenére is teljesen illuzórikus életét. Azóta tudom, mit jelent a Luther emlegette „tota vita poenitentia” [az egész élet töredelem], és azóta látom, hogy számomra sincs más választás, mint a Kálvin számára: „in specula nostra ad finem usque perstemus”. [Örhelyünkön végig kitarunk.]

Hála Istennek, hogy olyan idők vannak küszöbön – és e sorok esetleges megjelentekor talán már régen itt is lesznek –, amikor végre mindenki el fogja hinni a magyar református egyházban, hogy a püspöki állás nem arra való, hogy legyen végre öt olyan magyar református lekipásztor, akinek a javadalma együttvéve nagy nehezen mégis kiad egy váradi vagy egri kanonoki stallumot –, hanem arra való, hogy legyen öt olyan

olyan magyar református lelkipásztor, akik, mihelyt Uruk úgy rendeli, a *többiért is* vállalják a hitvalló kiállást és annak minden következményét. Én legalább így fogom fel a püspöki tisztre elhívásom igen csodálatos körülményeinek eleitől fogva sejtett, de ma már egészen világosan látott értelmét. A magam hitének mások javára is rendeltetett utolsó nagy próbájáról van szó.

És bár a mostani körülmények között, amikor a magam és a gondomra bízott ötnegyedmillió református magyar élete egy óráig sem biztos, naponként üdvös megaláztatással kell átélnem és vallanom azt, amit átélt és nem szégyellt megvallani Pál apostol: „kívül harc, belül félelem” (2Kor 7,5); bár a halálba készülő test és lélek szorongásai közt újra meg újra hallatja szavát a Sátán – azért tudom, kinek hittem, tudom, hogy az én Megváltóm él, és bizonyos vagyok abban, hogy minden félelem és rettegés közepett is, amelyekben ma Krisztus többi megváltottjával együtt énnem is osztoznom kell, *az üdvösséget viszem véghez*.

„Mert Isten az, aki munkálja – és öröktől fogva munkálta – bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből.” (Fil 2,13) Legyen áldott az ő szent neve, hogy ezeket az őszinte és alázatos vallomásokat ennek az igének jegyében, naponkénti rettegések és naponkénti megtartatások közt leírnom engedte, és Igéje bizonyosságában ezáltal is megerősödnöm, talán másoknak is megerősödésére szolgálnom engedett.

Nincs méregfoga

A parton nagy tömeg gyűlt össze, és mint szokásos, a tömeg még többeket vonzott oda. Közelebb mentünk, utat törtünk magunknak az emberek közt, úgyhogy fejük felett elláthattunk. Mindenki fészülten meredt a veszedelmes kígyóra, amelyet egy mutatványos tekert karja és nyaka köré. Mérges kígyó volt, marása halálos lehetett.

A gazdája nyilván megbabonázta, mert noha meg-megérintette őt gyors és hegyes nyelvvel, láthatóan semmi kárt nem okozott neki, és azon rettenetes hatások egyike sem következett be, amelyeket könyvekből ismertünk. A nézők közül sokan megzavarodva néztek, mások megrettentek, és a legkülönbözőbb hangos megjegyzések röpködtek. Végül egy ügyes ember felfedezte, miért nem volt veszedelmes a kígyó: „Nincs méregfoga” – kiáltott fel. Ez volt a rejtély megfejtése. Kiszedték a méregfogát, és így ártalmatlanná tették az állatot.

Miért félünk a haláltól? Nemde a bűneink miatt. Tudjuk, hogy borzalmas dolog a halál, de miért? Mert fullánkja van. Isten ezt mondta: „A halál fullánkja a bűn.” (1Kor 15,56) Ha ezt a fullánkot kihúzhatnók, akkor nem rettentene többé minket a halál. Ki tudja ezt a halálos fullánkot eltávolítani? Mi magunk nem. Jézus Krisztus azonban már megtette ezt az övéiért. „Benne van megváltásunk az Ő vére által a bűnök bocsánatára.” (Kol 1,14) „Ő maga vitte fel a maga testében a mi bűneinket a fára” (1Pt 2,24), és így „elnyeletett a halál diadalra. Halál, hol a te fullánkod, pokol, hol a te diadalmad? A halál fullánkja pedig a bűn, a bűn ereje pedig a törvény.” (1Kor 15,54–56)

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaórára

Arcképek a Bibliából

Az IKE bibliaórák terve
Készítette Móra László Tibor

Sorszám	Cím	Alapige
1.	Péter – a bűnbánó	Lk 22,54–62
2.	Tamás – a hívő tanítvány	Jn 20,26–29
3.	Máté – a megtért bűnös	Mt 9,9–13
4.	Natánael – a csodálkozó hívő	Jn 1,46–52
5.	Barabbás – a megmenekült bűnös	Jn 18,39–40
6.	Simeon – a várakozó	Lk 2,25–32
7.	Jakab és János – a nagyot akaró tanítványok	Mk 10,35–40
8.	Pál és Silás – a nehézségek között is bízók	ApCsel 16,22a–28
9.	Júdás – az életet nem vállalása	ApCsel 1,16–19
10.	Timóteus – Jézus Krisztus jó vitéze	2Tim 2,1–4

Móra László Tibor
Kajántó

Péter – a bűnbánó

Alapige: Lukács 22,54–62

Az évszázadok folyamán nagyon sok festőt megihletett a Biblia. Sokakat ragadtak meg azok a történetek, amelyek ott szerepelnek. Gondoljunk csak Munkácsy Mihály híres képeire, vagy Rembrandt festményeire, hogy csak egy pár nevet ragadjak ki a sok ismert körül. Ezek a művészek megpróbálták visszaadni a vásznon azokat az emberi érzéseket, gondolatokat, és a hitet, amelyek az általuk megfestett történetben vannak.

Ha a Szentírás történeteit olvassuk, akkor az ember előtt szinte megelevenedik az ott szereplő személy. Át tudjuk érezni mindazt, amit ő érzett. Így meg tudnánk rajzolni azok portréit úgy, hogy a portrékban egy kicsit a mi arcképünk is benne lenne. Hisz azok az érzések, gondok, hit és kételkedés, öröm és félelem mind megtalálható a mi életünkben is, akár csak a Bibliában szereplőkében. Így az elkövetkező bibliaórákon ilyen portrékat fogunk látni, de ezeket a beszélgetések folyamán át kell alakítsuk önarcképekké.

Az első személy, akinek jellemvonásait megrajzolhatjuk, Péter. Sokat tudunk róla. Ő a kőszikla, a tanítványok szószólója. Egyszerű halász, aki Jézusnak engedelmeskedve otthagyja a hálót. Más munkalehetőséget és nagyobb felelőséget kap Jézustól. Embereket kell halásszon, és hirdetnie kell Isten országát. Úgy képzelheti el az ember ezt a „kősziklát”, mint aki minden helyzetben megállja a helyét, mint aki győztesen kerül ki, bármi is történik életében. A mai ige azonban egy teljesen más Pétert tár elénk. A megfélemlített embert, akinek a hite hirtelen elpárolog. De az igazi kőszikla mégis megjelenik. Ott van életében a teljes bűnbánat, a keserves sírás.

1. A történet ismert számotokra. A nagypéntek előtti napon vagyunk, amikor az események nagyon gyorsan követik egymást. Egyik pillanatról a másikra megváltozik min-

den Jézus és tanítványai körül. Ott van a páskabarány elfogyasztása, egy bensőséges családias hangulatú együttlét a Mesterrel, ami átalakul egy számunkra még idegen szer-tartássá, az első úrvacsorává. Ott van a tagadás megjövendölése, amit Péter hihetetlenül fogad, illetve az árulás. Ezek után egy világ omlik össze a tanítványokban. Ezekon a romokon áll Péter a felolvasott igében. Képzeltetek el egy hitében, lelkében megzavart embert, aki csalódott álmaiban. Az, akiben addig bízott, fogoly, akire felnézett, úgy hur-colták el mellőlük, mint egy utolsó gonosztevőt. Megy, mert viszik a lábai előre, vagy megy, mert szeretné tudni a végkifejletet. Így jut el a főpap udvarába, ahol már ott van az elfogott, kihallgatott, kigúnyolt Mester.

Mit tehet egy ilyen helyzetben az ember? Péter megpróbál észrevétlenül ottmaradni, hogy lássa mi történik Jézussal. Itt kerül konfliktusba a főpap szolgálival és saját magá-val. Leül a tűz mellé melegedni. Itt veszi észre őt egy szolgálólány. Ezzel egyből a kö-zéppontba kerül. „Ez is vele volt” – csak ennyit mond. Ebben benne van minden. – „Mit keres ez az idegen itt? Ő is felforgató, akárcsak az, akit elfogtatok. Mire vártok, kötöz-zétek már meg ezt az embert!”

2. Péter előtt két lehetőség van. Vagy kiáll a középre és azt mondja, hogy igen, vele voltam, Ő számomra az igazi Tanító, az élő Isten Fia, úgy, ahogy a Cézárea Filippi felé vezető úton is tette (Mt 16,13–28), vagy a védekezési ösztöne lesz erősebb, és tagad. Ha kiáll, akkor ő is oda kerül a főtanács elé, mint bűnrészes. A főtanács felette is kimond-hatja az ítéletet: istenkáromló, meg kell kövezni. Péter fél. Fél a haláltól, fél a követ-kezményektől. Életösztöne erősebb hiténél. De kíváncsisága erősebb életösztönénél. Ha csak a félelem lett volna ott az életében, rögtön otthagytta volna a főpap udvarát. Ő azonban marad, és tagad. Kimondja, hogy nem ismeri Jézust. Ezt egyszer kimondva már nem lehet visszavonni. Tanúk voltak ott, akik hallották.

Ez után következik Péter számára az igazi kín. Még kétszer felismerik benne Jézus tanítványát. Mi árulhatta el? Viselkedése, beszéde, ruházata? Nem lehet tudni. Egy bi-zonyos. Jelenléte kirítt a főpap udvarán levők közül. Nem volt odaillő. De ha már beállt a táncba, tovább kell folytatnia hazugságát. Ha akarna sem tudna már mást mondani, csak azt, hogy nem Jézus tanítványai közül való és nem is ismeri Jézust.

Most jöjjünk egy kicsit közelebb az igével a mi életünkhöz. Sokan, akik magukat „igazi keresztyénnek” vallják, a templomon kívül nem merik vállalni ezt. Amikor a „vi-lágban” vannak, akkor olyanok, amilyenek a világ elvárja tőlük. Számukra van egy vasárnapi élet és egy hétköznapi élet. A vasárnapi életet vasárnap délben az ünneplőru-hával együtt beakasztják a szekrénybe és következő vasárnapig elő sem veszik. Ilyen modern Péterek bőven vannak ebben a világban. Csak vasárnap vannak Istennel. Hét-köznapi az életösztön, a túlélési ösztön működik bennük. Kell dolgoznom, hogy legyen sok pénzem, amiből megéljek. A barátokkal el kell hogy menjek egy sörre, mert a barát-ságot fenn kell tartani. Ha ők fizetnek egy kört, akkor én is kell fizessek a következő alkalommal. Azt a zenét hallgatom, amit ők, azt a tévécsatornát nézem, amit ők stb. Las-san eljutok oda, hogy kimondom: „nem ismerem”.

3. Ekkor szólal meg a kakas, és fordul hátra Jézus. Péter számára az igazi dráma csak most kezdődik. Jézus néma tekintete sokkal vádlóbb, mint a főpap szolgálinak a maró gúnyja. Ez nem hagyhatja hidegen. Ezt nem lehet letagadni. Itt nincs menekvés. Most már nem érdekli, hogy a szolgálak mit mondanak róla.

Most mutatkozik meg az igazi köszikla mivolt. A bűnbánat, a sírás, amiről az utolsó vers beszél. Jézus nézése eszébe juttatja mindazt, amit Ő mondott, illetve, hogy a Mester tudta előre mindazt, ami ott, a főpap udvarában le fog játszódni. Mit lehet ilyenkor ten-ni? Péter a jobbik utat választja, a bűnbánatét. Az igazi köszikla mivolt tulajdonképpen

ez. Vállalom, amit tettem. Meg tudom báni, ami rossz, bízva abban, hogy Istennél van bűnbocsánat számomra is.

Péter portréja tulajdonképpen a megingott kőszikla, amely azonban vissza tudta nyerni egyensúlyát!

Ebből a portréból hogyan lesz önarckép? A beszélgetés alatt próbáljunk erre a kérdésre felelni!

Vitaindító kérdések:

1. A hazugság hazugságot szül. Ezzel bekerül az ember egy ördögi körbe. Hogyan lehet innen kikerülni? Miért olyan nehéz vállalni és kimondani az igazat? Félünk a következményektől?
2. Van-e igazi bűnbánat? Vagy csak színből bánja meg az ember a bűnét, mert a templomban erről beszélnek?
3. Gondolkozzunk el azon, hogy Péter helyében mi hogyan cselekedtünk volna!
4. Gondoljátok el a történetet úgy, hogy Péter kiáll a közepre és elmondja, hogy ő Jézus tanítványa. Mi történhet azután?
5. Próbáljátok a történet alapján megrajzolni önarcképeteket!

Rádioprédikáció

Sikó Csaba

Kolozskara

Gyönyörködöm a te beszédedben...

Alapige: Zsoltárok 119,162

Érdekes dologról beszél a felolvasott igeversben a zsoltáros: az Isten beszédében való gyönyörködésről, örövendezésről.

Az ember általában *meghallgatni* szokta Isten beszédét – amint azt az Erdélyi Református Egyházkerület énekeskönyve 21. énekében is énekeljük: „Meghallgatók szent beszédedet, magasztalunk azért tégedet.” Talán kevesebben vannak, akik olvasni is szokták Isten írott szavát, a Szentírást. Gyakran úgy tűnik, hogy még kevesebben vannak, akik odaadó szívvel *meg is tartják* az ígét. Milyen hosszú az út Isten beszédének hallgatásától annak megtartásáig! Hát még akkor az abban való gyönyörködésig! Pedig a zsoltáros erről beszél: „Gyönyörködöm a te beszédedben, mint aki nagy nyereséget talált.”

De hát hogyan lehet Isten ígében gyönyörködni? Hiszen az ember nem tud bármiben gyönyörködni, csak abban, amit nagyon szépnek, jól sikerültnek, lenyűgözőnek, kedvesnek talál. Például a naplementében akkor szoktunk gyönyörködni, ha a nyugati égbolt lenyűgöző színekben pompázik. A gazda akkor tud gyönyörködni a búzatáblában, ha jól fejlett, szépen érő kalászkok ringatóznak a nyári szellőben. Ám ha a búzatáblát elverte a jég, vagy tele van gyomnövényvel, már nem olyan gyönyörködtető a látvány. A gyermekeinkben, unokáinkban is akkor tudunk gyönyörködni, amikor olyan kicsi édesek, kedvesek, szőfogadók és egy icipicit hízelgők. Ha ellenben állandóan a rosszat művelik, felle ugrálnak az asztalra, ágyra, már nem olyan könnyű bennük gyönyörködni. Tehát az ember csak abban tud gyönyörködni, amit nagyon szépnek, lenyűgözőnek talál.

Hogyan lehet akkor Isten ígében gyönyörködni? – Ugyanígy! A zsoltáros ezt mondja: „Gyönyörködöm a te beszédedben, mint aki nagy nyereséget talált.” Az eredeti héber szöveg ekképpen is fordítható: mint aki nagy zsákmányt talál. Vagyis a zsoltáros

Isten ígését hallgatva, olvasva megértette, hogy milyen nagy nyereség az a keresztyén ember számára. Milyen igazat mond. Hogy meg tudja vigasztalni a szomorú szívet. Hogy meg tudja erősíteni, újítani az ember hitét. Milyen világosan tesz különbséget jó és rossz, igaz és hamis, szent és tisztátalan között. Mennyire az ember javát akarja általa Isten. Rájött, hogy milyen biztos útmutató a tartalmas élet számára, milyen drága kincs, nagy áldás minden istenfélő ember számára. Rájött, hogy tulajdonképpen *életnek kenyere* mindazoknak, akik Istennel akarnak élni.

Mikor ezekre valaki rájön, önkéntelenül kiált fel a zsoltárossal: gyönyörködöm ebben a drága isteni szóban, amely ilyen nagy áldás és nyereség az Istent keresőnek!

Aki gyönyörködni tud Isten szavában, az már nem érzi kényszernek, hogy engedelmeskedjen az ígérek – örömmel cselekszi Isten akaratát.

Az elmondottak kapcsán hadd ne kerüljünk meg egymár kérdést: Ismerős-e számunkra ez az Isten szavában való gyönyörködés, amelyről a zsoltáros beszél? Ha pedig nem, mi az oka? Hogyan kellene olvasnunk, hallgatnunk Isten szavát, hogy örömet jelentsen számunkra annak befogadása, cselekvése?

Isten Szentlelke áldja meg igeolvasásainkat, igehallgatásainkat, hogy minél többször tölthesse el szívünket az Ő beszédében való gyönyörködésnek boldogsága! Ámen.

Imádság

Urunk, Isteniünk, légy áldott, hogy felnyitod lelki szemeinket annak meglátására, megvilágosítod értelmünket annak megértésére, hogy a Te beszéded, igéd mennyivel több annál, amit az ember első látásra, hallásra, olvasásra felfog belőle. Áldott légy, hogy amikor valaki odaadó szívvel, szomjas lélekkel hallgatja vagy olvassa az igét és keresi benne a lelki táplálékot, Te kész vagy megnyitni igédet számára, és vigasztalást, tanácsot, bátorítást, bűneinkkel való szembesülést, bocsánatot, hitben való erősödést adsz nekünk, mindnyájunknak, mindig azt, amire szükségünk van. Így élhetjük át újra, hogy Te életnek kenyerével táplálsz minket. Add, hogy hálás szívvel, örvendezve tudjuk megköszönni Neked ezt az áldást, felismerve, hogy mily nagy nyereség számunkra a Te igéd hallgatása, olvasása, befogadása. Így vezess el, Urunk, bennünket a Te igédben való gyönyörködésre, szavad megbecsülésére, gyermeki hittel, és örömmel való cselekvésre. Ámen.

Keresztelési igehirdetés

Balázsné Kiss Csilla
Érmihályfalva

Ádám

Alapige: Máté 28,18–20

Izgatottsággal és hálával arcotokon hoztátok be most, ide, az úrasztala elé, gyermekeket. Törékeny palántát és értékes ajándékot láttok benne, akit annyi éve vártok, akiért annyit áldoztatok. Most Isten kegyelméből itt van öletekben. Annyi szenvedés után legnagyobb örömetök forrásává lett. A csodát, Istennek hatalmát és erejét, életadó áldását látjátok benne, a Teremtő teremtményét, szerelmetek gyümölcsét, a közétek érkezett embert – gondolom ezért is adtátok neki az Ádám nevet. Isten teremtette őt általatok, hogy majd a gyermek- és ifjúkor idején is Isten szeretetét, kegyelmét tapasztalhattátok, ha Ádámra néztek, ha reá gondoltok, ha őt nevelték. Az, hogy most ti, a család itt vagytok Isten színe előtt, ez a hálaadás perce, amiért általa Istenhez közelebb kerültetek.

Ádám még alig öt hónapos, úgy is mondjátok biztonnal, hogy „kis emberke”, „ártatlan gyermek”. Itt és most vajon az Isten ugyanezt mondja róla? Mit lát Ádámban Isten? Kinek tekinti őt?

Gyermekek Isten előtt, annak ellenére, hogy csak öt hónapos, hogy a földi törvények szerint teljesen ártatlan, mégis bűnös ember, mert Istentől elszakadva látta meg a napvilágot. Lelkében ott van a rossz és a gonosz mindenféle csírája. Nincsenek még bűnei, de az élet rendje szerint lesznek. Még nem vétkezett szóval vagy tettekkel, de ahogy nő, úgy fog egyre többször szófogadatlan, engedetlen lenni. Ahogyan először megpillantottátok testét, amikor még rajta volt a magzatmáz, mely később felszívódott bőrébe, úgy lelke egy bűnmázzal született, mely beleívódott szívébe, és amelyet többé szakorvos, a szerető anya, keresztszülő se tudja onnan eltávolítani. Isten Ádám szívét is látja, amely bűnös, mert a bűnmáz bevonta és átítatta azt.

Lehet-e ezen változtatni? A bűnös Ádámból lehet-e megtisztított Ádám? Örömmel hirdetem néktek a választ: igen. A bűnös Ádámból lehet új Ádám, tiszta Ádám már itt, ebben a földi életben, a második Ádám, Jézus Krisztus, a ti Uratok vére által. Hisz ezért vagytok itt. A keresztség vize azt jelzi, hogy a ti Ádámotokból igazi ember lesz, lehet Jézus vére által. Hisz a víz jelképezte vér tudja a bűnmázatot lemosni szívéből.

Örömhírem tehát az, hogy Jézus által a mi bűnös Ádámunkat övének és lelkében újnak, tisztának látja itt és most a mi Urunk, Istenünk. Megváltott embernek látja és nyilvánítja őt. Tudom, ti is azt akarjátok, hogy hívő és igaz ember legyen belőle. Jó helyre jöttetek, jó utat választottatok, jó Urat is ebben a folyamatban. Ádám nagygyá, egészségessé és eredményessé csak úgy lehet, ha lelkében lesz igazán nagy, egészséges és eredményes, s ezt nem lehet Jézus ereje, hatalma, lelkülete, parancsai figyelmen kívül hagyásával elérni.

Ti szülők, keresztszülők, gyülekezeti tagok segítetek Csomós Ádámknak, hogy nagygyá, széppé, gazdaggá legyen, lelkiekben, hitében, s majd ő önként is, mint az Úr hű tanítványa másokat is ebben segítsen. Mutassatok jó példát, hogyan kell Jézus tanítványként élni. Tanítsátok meg ennek biztos ismeretét. Magyarazzátok el parancsolatait, tartassátok meg vele, s neveljétek krisztusivá! Így boldog embert faragtok belőle. Az Isten titeket van minden napon, minden alkalommal, hogy őt tanítvánná, s így emberré tegyétek. Most is a keresztség drága ajándékával támogat, erősít és célt ad nektek ebben.

Lássátok meg Ádámban, a ti gyermekekben azt az embert, akivé Isten tervezte el. Ő küldte el közétek és rátok bízta, hogy bűnös, de ugyanakkor megváltott emberként, azaz tanítványként szeressen titeket s veletek együtt Urát és Istenét. Adja az Úr, hogy gyönyörködjete majd benne, hogy az ő hite által legyen élete Istent és embertársait gyönyörködtető élet, hogy tiszta szívé emberként élje le a földi életét, ugyanis Jézus ezt ígérte. „Boldogok akiknek szívkük tiszta, mert ők az Istent meglátják.” Ezért imádkozunk! Ámen.

Esketési igehirdetés

Alföldi-Lakatos Tibor

Felsőbánya

Félelem nélkül, együtt

Alapige: 1János 4,18

Nagyon sok olyan lakodalmi készülődést volt már alkalmam látni, melyet minduntalan beárnyékolat egyik-másik házasulandó ifjú szüleinek féltő aggodalmaskodása. De olyan is volt már, hogy mindkét részről borúlátóan tekintettek a szülők a megköendő frigy elébe. Ennek okát általában az egymás felületesnek bizonyuló megismerésében kereshetjük, vagy abban, hogy az egyik fél szülei makacsul ragaszkodnak az első talál-

kozás alkalmával rögzített ún. „első benyomás”-hoz, aminek alapján kimondják a változhatatlannak nyilvánított „nem tetszik” verdiktumot. Általában ezek az ellenérzések nem maradnak nyomtalanok az ifjak kapcsolatára nézve, hiszen hosszabb-rövidebb „jóindulatú” gyözködés által el lehet ültetni bárkinek a lelkében az óvatoskodó bizalmatlanság, gyanakvás, vagy éppen félelem magvát. Aztán ott van még a szélesebb rokonság, az ismerősök, a baráti kör, akiknek részéről nemritkán rosszindulatú, irigység, vagy éppen féltékenység formájában érhetik az embert külső hatások.

Most azt kérdezhetné bárki, hogy egyáltalában miért kell egy ilyen felemelő alkalmat elrontani efféle gondolatokkal? Emberileg nézve, jogos a kérdés, azonban mindenki teljes mértékben tudatában van annak, hogy ti ketten, kedves menyasszony és vőlegény testvérem, nem egy futó párkapcsolatra készültök most elindulni, hanem házasságra. Éppen ezért, Isten Igéjének tanítása mindenekelőtt arra szólít fel mindkettőtöket, hogy az ünnepi hangulatot tegyétek félre egy kis időre! Le kell szállnunk – úgymond – két lábbal a földre, és az Ige tükrében meg kell vizsgálnunk, mennyi bennetek a szorongás, vagy éppen titkolt félelem az ismeretlen jövődőlten. Ha valaki ugyanis egy számára teljesen ismeretlen helyen jár, nagyon bátoratlanul lépeget és riadtan tekintget minden irányba, attól félve, hogy eltéved. Ha valakire egy számára teljesen idegen feladat végzését bízzák, félve fog hozzá, nehogy elrontsa azt (kiváltképpen, ha nagy fontosságú, komoly következményekkel járó feladatról van szó).

Ezek után talán feleslegesnek is tűnne bővebben fejtegetni, mennyivel inkább félelmet kelt az emberben a házasságra való készülődés éppen azért, mert minduntalan ilyen kérdések kavarnak az ember fejében: Vajon mit hoz a jövődőlten? Vajon mennyire viselne meg az a felismerés, hogy házastársam hűtlen lett irántam? Egyáltalán fel tudnám-e dolgozni ezt a helyzetet, amennyiben szemben találnám magam vele? Vagy mit tennék, ha egyszer csak arra a felismerésre ébrednék, hogy nagyot tévedtem, amikor azt hittem, hogy azt, akivel összekötöttem az életem, szeretem? A legtöbb esetben ezek és az ezekhez hasonló kérdések után mindenkinek egy egész életre elmegy a kedve a házasságkötéstől! Sajnos az a helyzet, hogy az önmaguktól és egymástól való félelem minden téren érezteti hatását a másokkal való együttélésünk terén, de talán lehető leghangsúlyozottabban a házassággal kapcsolatban jelentkezik. Bármilyen természetű és eredetű legyen a bennünk levő félelem, azt a számotokra útravalóként felolvasott Ige szerint a szeretet részleges, vagy teljes hiánya okozza, ugyanis, aki fél, az „nem lett teljessé a szeretetben” – amint hallottuk.

Rövid idő múlva mindketten elmondjátok majd az egész további életetekre nézve érvényes házassági esküt, aminek során mindkettőtök ajkáról elhangzik a másakra nézve – többek között – egy rövid kijelentés: *szeretem*. Azt mondhatná erre most mindenki a jelenlevők közül, hogy ha itt álltok házasságkötési szándékkal az Úr asztala előtt, az már csak természetes, hogy szeretitek egymást. Most ti is megbotránkozással fogadnátok talán, ha valaki kétségbe merné vonni az egymás iránti érzelmeitek őszinteségét és tisztaságát. Emberileg szólva tényleg természetes az, hogy szeretitek egymást; a kérdés csupán az, hogy hogyan? Elgondolkoztál-e már azon, kedves vőlegény testvérem, hogy mit fogsz majd feleséged iránt érezni 20–30 esztendő múlva, amikor a megfeszített házimunka, a családról való gondoskodás, de nem utolsósorban az idő múlása külsőleg szinte teljes mértékben megváltoztatja majd? És te, kedves menyasszony testvérem, gondoltál-e már arra, hogy hogyan fogsz majd férjedre tekinteni, aki idővel a mostani délceg fiatalemberből erőtlen, magatehetetlen, rigolyás öregemberré változhat, és akit – talán – öreg napjaira úgy kell majd pátyolgatni, akár egy gyereket? Ha akár így – első hallásra – is ijesztőleg hatnak valakire ezek a gondolatok, úgy baj van a benne levő szeretettel, hiszen az legjobb esetben is csupán testi vonzalomról beszélhet. Az eddig elmondottakból nagymértékben kitűnik, mennyire tönkretelheti az egész életet, sőt még a gyermekek, vagy éppen a szélesebb értelemben vett család életét is a szeretet hiánya! Mennyire gya-

korlati módon bontakozik ki szemeink előtt – amit az Ige röviden fogalmaz meg –, hogy a szeretetnélküliségből származó „félelem gyötrellemmel jár”.

Amikor majd nemsokára elmondjátok: „Hozzá hű leszek, velem megelégszem, velem szentül élek, velem tűnök, velem szenvedek és őt sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában holtomig vagy holtáig hitetlenül el nem hagyom, hanem teljes életemben hűséges gondviselője (illetve segítőtársa) leszek” – és közben a legkisebb mértékben sem éreztek szívetekben aggodalmat vagy szorongást, nem tartjátok erős túlzásnak a házassági eskünek egyetlen elhangzott kitételét sem, úgy Isten előtti hálával nyugtázhatjátok magatokban, hogy komolyan szeretitek a házastársatokat. A szeretet ugyanis legyőzött benneteket mindenfajta félelmet, és ha ezek a kedvezőtlen kilátások netalán pillanatokig gondba is ejtettek titeket, az egymás iránti szeretet minden gondot eloszlat.

Ez a csodálatos felismerés Isten „nászajándéka” most számotokra. A sok más ajándék között ott szokott lenni – rendszerint – néhány, a háztartásban nagyon hasznos használati cikk: edények, konyhai kisgépek, különböző étkezészetek, evőeszközök. Amikor ezek közül egy tányér, vagy kávéscsésze eltörik, vagy egy kiskanál elkallódik, mennyire sajnálni szokta az ember, mert nászajándékba kapta. Hasonlóan kedves számunkra minden más alkalomból kapott ajándéktárgy, és hasonlóan bánkódunk, ha egy ilyet elveszítünk, vagy tönkremegy. Isten viszont számotokra mindennél értékeesebb ajándékot készített, melyet egész további életetek során őriznetek kell: az egymás iránti szeretet gyakorlásának lehetőségét, mely igazán teszi gazdaggá életeteket.

A ti feladatotok az, hogy vigyázzatok erre az isteni ajándékra, amit nemsokára esküben meg is fogadtok. Adja Isten, hogy teljesen felszabadult lélekkel fogjátok majd egymás kezét, és így mondhattok el az eskü szövegét is. Egyáltalán nem az ilyenkor előforduló jól ismert „lámpaláz”-ra gondolok, hanem arra a másíkfajta érzésre, amiről figyelmeztetőleg és útravalóként ez az egész bizonyágtétel szólott. Egyik énekünk beszél Jézus Krisztus irántunk való szeretetéről, mellyel odáig ment, hogy életét adta értünk; ennek értelmében – az ének szerint – tudnunk kellene egymásért harcolva, ha kell, vérünk is ontani; Krisztusnak viszont nagyon fájdalmas szomorúságot okoz a mi szeretetlen látványunk (354. dics., 2. vers). Amikor tehát most eskütételre megfogjátok egymás kezét, úgy félelem nélkül tegyétek, mint akik lélekben soha többé nem akarjátok a megfogott kezet elengedni mindaddig, amíg maga az élet Ura ki nem veszi azt a keze-tekből. Ámen.

Temetési igehirdetés

Lukács Endre

Magyarfodorháza

Épületünk van Istentől

Alapige: 2Korinthus 5,1

Gyászoló testvéreim, Isten vigasztaló szavait hallottátok Pál apostol leveléből, akik most drága édesanyátok, nagyanyátok koporsója mellett álltok. Keres benneteket Isten, hogy vigasztaljon és erőt adjon a gyásznak és az elválásnak ebben a nehéz órájában.

Fájdalmas az elválás és kétszeresen is vérzik most szívetek, mert a halál egy alig begyógyult sebet tépett fel rajta. Hiszen alig három hónappal ezelőtt ugyanitt kellett megállnotok édesapátok, nagyapátok koporsója mellett.

De Isten nemcsak megsebez, hanem be is kötöz. Figyeljete hát az Igére, amellyel Isten be akarja kötözni a halál ütötte vérző sebet.

Földi létünket, testünket Pál apostol sátorhoz hasonlítja, amely elbomlik, elenyészik, semmivé válik. Sok igazság van ebben a hasonlatban. Ti magatok is szemtanúi voltatok, hogy hogyan omlott össze koporsóban nyugvó asszonytestvérünk földi sátorháza.

Amikor először meglátogattam, akkor még járt-kelt a lakásban és kezét tördelve nézte, hogyan roskad össze haldokló férje porsátora. Akkor öregsége és erőtelensége miatt panaszkodott. Második látogatásom alkalmával már betegágyon találtam. Ekkor már nem tudott felkelni az ágyból. „Olyan gyenge, olyan erőtelen vagyok” – mondta. Aztán következett a kórház, majd az itthoni betegágy és így lassan-lassan egymásután szakadtak el azok a kötelek, amelyek élete sátrát tartották.

Testvéreim, valamennyiünk földi élete egy-egy ilyen sátor. Lehet, hogy most még erősen áll életed sátra. Feszesek a kötelek, amelyek tartják. Van erőd, egészséged, tehetséged, biztonságban érzed magad. De ahogy telik az idő, földi sátorházad kötelei lassan-lassan meglazulnak és sorra elszakadnak. Lehet, hogy először az ifjúságod hagy cserben. Egyszer csak azt veszed észre, hogy őszül a hajad, ráncos az arcod. Szinte észrevétlen szakadt el földi sátorházad egyik tartókötele. Aztán lassan elszakad egy újabb kötél: az erő kötele. Riadtan veszed észre, hogy már nem bírod úgy a munkát, mint régen. És jön a betegség, elszakítva sátorházad egy másik kötelét: az egészséget. És így, lassan-lassan, szinte észrevétlenül elérkezik az a pillanat, amikor földi sátorházad összeroskad.

De az is lehet, hogy egyszerre szakadnak el életed tartókötelei. Jöhet egy autóbaleset, egy infarktus, egy agyvérzés. Annyi minden jöhet, ami egy pillanat alatt porba döntheti életed sátrát!

Azonban nem lehet itt megállni. Pál apostol nem csak annyit mond, hogy tudjuk, hogy ez a földi sátorházunk elbomol, hogy törékeny, mulandó ez a földi élet. Sokkal többet tud ennél az apostol. Tudja, hogy „ha e mi földi sátorházunk elbomol, épületünk van Istentől”. Testünk elporlik, földi létünk elmúlik mint a „gyors áradat”, de Isten elkészítette már az övéi számára a mennyben a szilárd, az örökkévaló hajlékot. Házat, nem sátrat.

Amikor Jézus búcsúzott tanítványaitól, ezt mondta nekik: „Az én Atyám házában sok lakóhely van; ha pedig nem volna, megmondtam volna nektek. Elmegyek, hogy helyet készítssek nektek.” (Jn 14,2)

Ez a hívő ember egyetlen reménysége. Egyetlen, de mindennél szilárdabb. A földi élet után helyünk van az örökkévaló hajlékban. Hogy mennyire más az Istennél készen levő hajlék a földi élethez képest, az kitűnik Pál apostol fogalmazásmódjából is. Földi életünket „sátorházban” éljük, míg Istentől „örökkévaló” házunk van.

A sátor átmeneti, kevés védelmet nyújt és könnyen tönkremegy. Ilyen a földi életünk: sérülékeny, védtelen, könnyen tönkremegy. Milyen hamar jön a betegség, mennyi gond, baj, nyomorúság terhel.

A sátorral szemben a ház sokkal biztonságosabb, szilárdabb és nagyobb védelmet nyújt. Ilyen szilárd hajlék vár Istennél az örökkévalóságban. János apostol azt mondja erről a hajlékról, hogy itt „Isten eltöröl minden könnyet az ő szemeiről. És halál nem lesz többé; sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé...” (Jel 21,4)

Pál azt mondja, hogy „tudjuk, hogy ... épületünk van Istentől”. Tudjuk! Meg van erről győződve! Amilyen biztos, hogy van sátorházunk, olyan biztos, hogy van örökkévaló hajlékunk is!

Vajon, testvéreim, ti tudjátok-e, hogy van ilyen örökkévaló hajlék? Reménykedtek-e, hogy számotokra is van hely ebben a hajlékban? Mert „ha csak ebben az életben reménykedünk, minden embernél nyomorultabbak vagyunk”. Ha csak a földi sátorházunkról tudunk, reménytelenül nézünk halálunk felé és reménytelenül állunk a koporsó mellett is. De Jézus az övéinek reménységet és vigasztalást ad azzal, hogy helyet készít az Atya örökkévaló hajlékában.

Semmi egyebet nem kell tennünk, mint ebben a földi életben elfogadni a helykészítő Jézust, az örökkévalóságban pedig elfoglalni az Átala elkészített helyet. Ámen.

Melléklet

Martin Luther King

(1929–1968)

Avar János bevezetője és elemző tanulmánya

Bevezető

Az amerikai Gandhi – már akkor így nevezték, az erőszakmentesség nagy indiai apostolának, elszánt követőjeként, amikor még nem a tragikus vég teremtett párhuzamosságot közöttük. A felfogás, a küzdelem azonosságát azonban követte a drámai halálé: miként Gandhit, Martin Luther Kinget is az a gyűlölet ölte meg, amely ellen egész életében harcolt. Küzdelmét a fajoknak (rossz kifejezés!) nemcsak az egyenjogúságáért, hanem a megbékéléseért hirdette meg. Igaz, az indiai Gandhit a saját szélsőségeinek egyike terítette le, az amerikai Kinget viszont a feketék jogegyenlőségébe belenyugodni képtelen fehérek felbérelt embere. Mindketten már életükben egy történelmi küzdelem jelképeivé váltak: talán azért is gyűlölték őket – az erőszaknak mint a harc eszközeinek elvetőit paradox módon talán még jobban gyűlölték, mint a fegyvert fogni kész radikálisokat. Mintha mindketten megtestesítették volna a „ne ölj!” bibliai parancsát, s ezzel a leggyilkosabb indulatokat váltották ki. Meggyilkolásukat azért is követte mindkét országban elemi erejű felháborodás és számos zavargás: Amerika négereit felzaklatta az erőszakra nyíltan buzdító – és lényegében King ellenpólusának számító – Malcolm X elleni merénylet, „Martin” meggyilkolása a végső elkeseredésbe taszította a gettók népét, lángba borítva az ország nagyvárosait.

Atlantában született, apja baptista lelkész volt, King is az ő pályáját választotta. Azon az amerikai Délen nőtt fel, ahol a négerek a fehérektől elkülönítve éltek, haltak (külön temetőjük volt) s persze tanultak. S ha a feketék közül valaki nem tartotta be az íratlan (de gyakran bizony írott) elkülönülési szabályokat, a fajüldözők és szervezetük, a Klu Klux Klan ezt kíméletlenül megtorolta. Ám ez a szigorúan fekete-fehére szabályozott világ éppen akkor rendült meg, amikor Martin Luther King felnőtté vált, s a felvilágosult (és felszabadultnak mondható) Bostonban, a híres Harvard Egyetemen befejezte az atlantai (persze néger) főiskolán 1948-ban elkezdett, majd a megnyugtatóbb északon, Pennsylvania teológiai főiskoláján folytatott tanulmányait. Akkor kapja első lelképásztori állását a keményen fajüldöző Alabama állam székvárosában, Montgomeryben, amikor 1954-ben a szövetségi legfelső bíróság történelmi döntésében kimondja, hogy az iskolai faji elkülönítés, a szegregáció nem biztosítja az oktatásban is „járó” alkotmányos polgári egyenjogúságot. Ekkor történik, hogy egy Brown nevű topekai néger kislány előtt a helyi hatóságok kénytelenek megnyitni a fehér iskola kapuját, s ezzel kezdetét veszi a következő évtized polgárjoginak nevezett harca, amelynek hamarosan főszereplőjévé, majd jelképévé is válik az atlantai tiszteletes fia.

Martin Luther King nevét már akkor megismeri Amerika, amikor 1955-ben egy Rosa Park nevű néger nő a montgomeryi városi buszon nem adja át ülőhelyét (a fehéreknek fenntartott részen) egy fiatal fehér férfinak(!), s a büntetés elleni tiltakozásul az új lelkipásztor megszervezi, hogy a feketék bojkottálják a járatokat. E híres első „buszbojkott” nemcsak a négerektől származó bevételből élő városi közlekedési társaságot kényszeríti meghátrálásra, hanem az ügy hatására a szövetségi bíróság újabb döntése e megkülön-

böztetést is alkotmányellenesnek minősíti. Nem csoda, ha a következő évben fel is robban az első (figyelmeztető) bomba Martin Luther King házában. Esztendők múlva, a polgárjogi harc kiszélesedésekor egy, a templomában robbant bomba több halálos áldozatot is követel. S közben, még 1958-ban egy ellene hangolt néger nő sebzi meg, szerencsére csak papírvágó késsel.

MLK – a hírességeket Amerikában hamar nevük kezdőbetűi alapján kezdik emlegetni – hamarosan átveszi apjától atlantai templomát; újból szülővárosához kötődik hát, s ma itt van az emlékét őrző Martin Luther King Múzeum, nemzeti zarándokhely.

Az ötvenes évek végén száz szervezet összefogásával alapítja meg a Déli Keresztény Vezetői Konferenciát, s a hatvanas években kibontakozó polgárjogi küzdelem tüntető meneteinek első sorában már mindig Martin Luther King menetel. A hatósági erőszakkal farkasszemet néző, a „Felülkerekedünk” (We Shall Overcome) dalát rendíthetetlenül éneklő feketék – és az északról hozzájuk csatlakozott fehérek – televíziós látványa megrendíti Amerikát. Kinget jó néhányszor letartóztatják a hatósággal való szembehelyezkedésért, hiszen a déli államok kormányzatai védik „jogukat” a faji elkülönítéshez. Az egyik ilyen (a szokásos óvadék ellenében csak rövid ideig tartó) bebörtönzése során King feleségének maga a szövetségi elnök, John Kennedy telefonál, hogy rokonszenvről biztosítsa: e pillanattól fogva a Kennedy család (persze Robert, majd Edward liberális tettei hatására is) mindmáig élvezi a feketék rokonszenvét. S miként már 1957-ben egy Meredith nevű néger diák egyetemi felvételének kikényszerítésére Eisenhower elnök is, JFK szintén beveti a szövetségi erőket a fajúldozó kormányzók megfékezésére. Kingék rendszeres ütlegetése, a robbantások, a négereket szavazási listára vevő polgárjogi harcosok meggyilkolása fokozatosan cselekvésre készíti a szövetségi kongresszust, bár csupán 1964-ben, a Kennedy-merénylet után, Johnson elnöknek sikerül elfogadtatnia a polgárjogi törvénycsomagot. Martin Luther King ebben az évben kapja meg a Nobel-békedíjat, s az, hogy a feketék szavazhatnak végre, röpké évtized alatt megváltoztatja az amerikai politikát: jelképesnek mondható fordulat, amikor a hetvenes években MLK egyik fő ellenfele, Wallace alabamai kormányzó is a négerek voksaira kezd vadászni.

Nem csoda hát, ha a békét hirdető King ellen igazi háborút indítottak a faji egyenjogúság ellenzői. Évekkel később derült ki, hogy az FBI törvénytelenül megfigyelte a magánéletben korántsem szentként viselkedő, feleségét, Corettát sűrűn megcsaló Kinget, s a megfigyeléskor (King) baloldali kapcsolataira hivatkoztak. (Az amerikai nagysajtó egyfelől tisztességgel visszautasította a szövetségi nyomozóiroda ósreakciós főnökének, Hoovernek a Kingről adott kínos leleplezését, viszont nem leplezte le az FBI-igazgató jogsértéseit sem.) Végül egy állítása szerint egyéni bosszúra készült, tehát felbujtóiról hallgató fehér bűnöző, James Earl Ray kapta puskavégre a fajgyűlölők által immár üldözött vadat Memphisben. Amikor 1968. április 5-én híre ment a JFK-t leterítő dallasi merényletet követő újabb politikai gyilkosságnak, Amerika városaiban kitört a négerlázadás. Hiszen az elkeseredett feketék fülében ott csengett Martin Luther King (azóta minden nemzedék által számtalanszor látott-hallott) legendás szónoklata arról, hogy „van egy álma” az egyenjogúságban élő Amerikáról. Ma Amerikában King születésnapja, január 15-e – sok politikai harc nyomán – immár nemzeti ünnep, bár csupán az állami alkalmazottaknak munkaszüneti nap. Ő az első színes amerikai, akit ez a megtiszteltetés ért.

Van egy álmom

Boldog vagyok, hogy ma együtt lehetek veletek, olyan esemény ez, amely a szabadságvágy legnagyobb megnyilatkozásaként fog bevonulni hazánk történelmébe.

Száz évvel ezelőtt egy nagy amerikai – most az ő árnyékában állunk – aláírta a rabszolga-felszabadító törvényt. Ez a nagy horderejű határozat a reménység messzire ellátzó jelzőfényét villantotta fel olyan néger rabszolgák milliói számára, akiket már elsorvasztott a reménytelenség. Úgy érkezett, mint boldog virradat, mely véget vet a fogság hosszú éjszakájának.

Száz évvel később azonban szembe kell néznünk azzal a tragikus ténnyel, hogy a négerek ma sem szabadok. Száz évvel később a négerek életét még mindig béklyóba verik a faji megkülönböztetés bilincsei és láncai. Száz évvel később a négerek a szegénység magányos szigetén élnek, miközben körbeveszi őket a jólét óceánja. Száz évvel később a négerek az amerikai társadalom homályos zugaiban sorvadoznak, és számkivetettként élnek saját országukban. Ma tehát azért vagyunk itt, hogy a világ elé tárjuk ezt a megdöbbentő állapotot.

Voltaképpen azért jöttünk hazánk fővárosába, hogy beváltunk egy csekket. Köztársaságunk megeremtői az Alkotmány és a Függetlenségi Nyilatkozat nagyszerű szavainak frásával aláírtak egy kötelezvényt, melynek örököse lett minden amerikai. Ez a kötelezvény arra tett ígéretet, hogy minden ember biztosítékot kap az élethez, a szabadsághoz és a boldogság kereséséhez való elidegeníthetetlen jogára.

Mára kiderült, hogy színes bőrű polgárait illetően Amerika nem tesz eleget a kötelezvényének. Amerika nem tartja tiszteletben szent kötelességét, hamis csekkel fizetett néger népének; olyan csekkel, amely „elégtelen fedezet” megjelöléssel érkezett vissza. Mi azonban nem akarjuk elhinni, hogy az igazság bankja csődbe ment. Nem akarjuk elhinni, hogy azokban a hatalmas páncéltermekben, melyekben a nemzet lehetőségeit őrzik, nincs elegendő fedezet. Eljöttünk hát, hogy beváltuk ezt a csekket – mert e látra szóló csekkre fizetik ki nekünk a szabadság és az igazságszolgáltatás biztonságának vagyonát. És azért is jöttünk el e megszentelt helyre, hogy emlékeztessük Amerikát a most rettenetes sürgősségére. Fényűzés volna kívárni, míg csillapodnak indulataink, vagy ráfanyalodni a fokozatos fejlődés nyugtató gyógyszerére. Most jött el az ideje, hogy valóra váltsák a demokrácia ígéreteit. Most jött el az ideje, hogy a faji megkülönböztetés sötét és kietlen völgyéből kijussunk a faji igazságosság napsütötte útjára. Most jött el az ideje, hogy Isten minden gyermeke előtt kinyissák a lehetőségek kapuját. Most jött el az ideje, hogy eljuttassuk nemzetünket a faji igazságtalanság futóhomokjáról a testvériség kemény kősziklájára.

Végzetes lenne a nemzet számára, ha nem venne tudomást a pillanat sürgetéséről, ha alábecsülné a négerek elszántságát. A négerek törvényes rosszkedvének e tikkasztó nyara nem múlik el addig, míg el nem jön a szabadság és az egyenlőség éltető ősze. Ezerkilencszázhatvanhárom nem a vég, hanem a kezdet. Ha az ország, szokása szerint, megint visszatér napi foglalatosságához, kellemetlen ébredésük lesz azoknak, akik abban reménykednek, hogy a négerek kiengedték a gőzt, és majd újra megnyugszanak. Sem nyugalom, sem békesség nem lesz addig Amerikában, amíg a négerek polgárjogát nem ismerik el. A lázadás forgószele mindaddig alapjaiban rázkódtatja meg országunkat, míg fel nem kél az igazság fényes napja.

De van mondanivalóm népemnek is, melynek lába alatt ég a küszöb, hogy bejusson végre az igazság palotájába. Miközben jogos helyiünk eléréséért küzdünk, nem eshetünk az igazságtalan cselekedetek bűnébe. Ne a keserűség és a gyűlölet poharából csillapít-

suk szabadságszomjunkt. Nekünk mindig a méltóság és a fegyelem magaslatain kell megvívunk harcainkat. Nem engedhetjük meg, hogy építő tiltakozásunk fizikai erőszak-ká silányuljon. Újra és újra fel kell emelkednünk abba a fenséges magasságba, ahol a testi erőre lelki erővel tudunk válaszolni. A négerek közösségében tapasztalható újfajta nagyszerű harci szellem nem vezethet a minden fehérrel szembeni bizalmatlansághoz, mert fehér testvéreink közül sokan – ahogy mai, itteni jelenlétük is bizonyítja – tudatára ébredtek, hogy sorsuk össze van kapcsolva a mi sorsunkkal, és szabadságuk kibogozhatatlanul össze van kötve a mi szabadságunkkal. Egyedül nem mehetünk.

És mivel megyünk, meg kell fogadnunk, hogy előre fogunk haladni. Nem fordulhatunk hátra. Egyesek örökösen azt kérdezik a polgárjogi harcosoktól: „Mikor lesztek végre elégedettek?” Addig nem lehetünk elégedettek, amíg a rendőri kegyetlenség ki-mondhatatlan rémtetteinek négerek az áldozatai. Addig nem lehetünk elégedettek, amíg fárasztó utazásoktól elnehezült testünk nem pihenhet meg az utak mentén álló motelekekben és a városok szállodáiban. Addig nem lehetünk elégedettek, amíg a négerek mozgása alapvetően egy kisebb gettóból egy nagyobb gettóba költözésben merül ki. Addig nem lehetünk elégedettek, amíg egy Mississippiben lakó néger nem szavazhat, és amíg egy New York-i néger azt hiszi, hogy neki nincs miért voksolnia. Nem, nem vagyunk elégedettek, és nem is leszünk azok egészen addig, amíg az igazság úgy nem zúdul alá, mint a vizek, s a jogosság, mint a hatalmas áradat.

Nem feledkezem meg róla, hogy vannak köztetek, akiket nagy próbatételek és szenvedések küldtek ma ide.

Vannak, akik szűk börtöncellákból érkeztek. Vannak, akik olyan vidékekről jöttek, ahol szabadságvágyukat vad üldöztetés és rendőri kegyetlenkedés fojtja el. Ti vagytok a teremtő szenvedés kipróbált katonái. Abban a hitben folytassátok a munkát, hogy a meg nem érdemelt szenvedésben megváltó erő rejlik.

Mindnyájan azzal a tudattal menjetez vissza Mississippibe, Alabamába, Dél-Karolinába, Georgiába, Louisianába, modern nagyvárosaink nyomornegyedeibe és gettóiba, hogy ez a helyzet valamiképpen meg tud és meg fog változni. Ne merüljünk el a kétségbeesés tengerében.

Ma azt mondom nektek, barátaim, hogy a jelen pillanat nehézségei és csalódásai ellenére van egy álmom. Olyan álom ez, amely mélyen gyökerezik az amerikai álomba.

Van egy álmom: egy napon felkel majd ez a nemzet, és megéli, mit jelent valójában az, ami a hitvallásában áll: „Számunkra ezek az igazságok nyilvánvalóak; minden ember egyenlőnek lett teremtve.”

Van egy álmom: egy napon Georgia vöröslő dombjain a hajdani rabszolgák fiai és a hajdani rabszolgatartók fiai le tudnak ülni a testvériség asztala mellé.

Van egy álmom: hogy egy napon még Mississippi állam is, amely ma az igazságtalanság és az elnyomás forrásától szenvedő sivatag, a szabadság és a jog oázisává fog változni.

Van egy álmom: négy kicsi gyermekem egy napon olyan országban fog élni, ahol nem a bőrük színe, hanem a jellemük alapján fogják megítélni őket.

Van egy álmom.

Van egy álmom: hogy egy napon Alabama államban, ahol a kormányzó ma szünet nélkül csak a beavatkozásról és a hatálytalanításról beszél, megváltozik a helyzet, de úgy, hogy fekete kislányok és fekete kislányok testvérként, kézen fogva járhatnak a fehér kislányokkal és kislánnyal.

Van egy álmom.

Van egy álmom: egy napon minden völgy fölemelkedik, minden hegy és halom le-süllyed, az egyenetlen egyenessé lesz és a dombvidék síksággá! Mert megjelenik az Úr dicsősége, látni fogja minden ember.

Ez a mi reménységünk. Ezzel a hittel térek vissza Délre. Ezzel a hittel képesek leszünk kifaragni a kétségbeesés hegyéből a reménység kövét, ezzel a hittel gyönyörű szimfóniává változtatjuk nemzetünk fülsértően hamis hangjait. Ezzel a hittel és abban a tudatban, hogy egy napon szabadok leszünk, tudunk majd együtt dolgozni, együtt imádkozni, együtt harcolni, együtt börtönbe vonulni, együtt kiállni a szabadság mellett. Ez lesz az a nap, amikor Isten valamennyi gyermeke együtt, új tartalommal énekelheti: „My country 'tis if thee, sweet land of liberty, of thee I sing. Land where my fathers died, land of the pilgrim's pride, from every mountainside, let freedom ring.” [Hazám, én rólad, a szabadság édes országáról énekelek. Ország, ahol atyáink haltak, a zarándokok büszkesége, minden hegyoldalról zengjen a szabadság!]

Márpedig Amerika csak akkor lehet nagy nemzet, ha ez igazzá válik. Zengjen hát a szabadság New Hampshire csodás dombtetőiről! Zengjen a szabadság New York fenéséges hegyeiről! Zengjen a szabadság a Pennsylvaniai Allegheny csúcsairól!

Zengjen a szabadság Colorado hófedte Sziklás-hegységéről!

Zengjen a szabadság Kalifornia kerekded hegyormairól!

De nemcsak róluk: zengjen a szabadság Georgia Kőhegyéről is!

Zengjen a szabadság Tennessee Őrhegyéről!

Zengjen a szabadság Mississippi minden dombjáról és halmocskájáról. Minden hegyoldalról a szabadság zengjen!

Ha szabadság zenghet, ha engedjük, hogy a szabadság zengjen minden faluból és minden falucskából, minden államból és minden városból, akkor közelebb hozhatjuk azt a napot, melyen Isten minden gyermeke, feketék és fehérek, zsidók és pogányok, protestánsok és katolikusok kézen foghatják egymást, s együtt énekelhetik a régi néger spirituálét: „Végre szabadok! Végre szabadok! Hála a Magasságos Istennek, végre szabadok vagyunk!”

Elemzés

„A sokat látott Washington soha nem fogja elfelejteni ezt a napot s vele dr. Martin Luther King dallamos és melankolikus hangját, amellyel meghirdette álmait” – írta 1963. augusztus 28-a másnapján Amerika legtekintélyesebb lapjában az ország legnevesebb riportere. Címoldal, „hírelemzésében” a The New York Times első lapján James Reston már akkor beírta a történelem könyvébe King utóbb valóban legendássá vált szónoklatát (magyarul F. Nagy Piroska fordításában olvashatjuk).

Kétségtelen, akkora tüntetést soha nem látott még az amerikai főváros, mint ezen a nyár végi délutánon, amikor a híres Mallra, a Lincoln-emlékmű és a Washington (George)-obeliszk, a nevezetes „ceruza” közti füves-medencés hatalmas térségre felvonult több százezer ember: nagyobb részét fekete, de nem elhanyagolható arányban fehér is. S az előbbieket nemcsak a túlnyomóan négerek lakta főváros negyedeiből jöttek, hanem busz- és kocsikaravánokkal az ország minden tájáról, kivált a déli államokból. S miként Reston írta: „Abraham Lincoln kőtemplomából elnőkölt az általa emancipált rabszolgák gyermekei fölött.” A szónokok hosszú sora követte egymást, ám a krónikás szerint: „Dr. King volt az, aki a nap vége felé magával ragadta a hatalmas hallgatóságot. Addig a zarándoklat csupán nagy látványosság volt... a résztvevők számára inkább kirándulás, vasárnap délutáni piknik, némi politikával színesítve. De dr. King felélesztette őket egy olyan szónoklattal, amely Amerika régi reformereinek gyötrelmes visszhangja volt.”

Mert természetesen Restont is a beszéd nevezetes ismétléseinek leghatásosabb és valóban felejthetetlen szavai ragadták meg, melyeket a prédikátor King a négerek minden fájdalomával és bizakodásával kiáltott a mikrofonba: „Van egy álmom – kiáltotta, újra meg újra. S az álom minden alkalommal ígéret volt hitünk ősi cikkelyeiből: alkotmányunk szövege, a nemzet nagy himnuszának szavai, a Bill of Rights (szó szerint: Jogok Törvénye, vagyis az állampolgári alapjogok) garanciái, olyan látomásba foglalva, hogy egy napon valóra válhatnak.”

Amerika első számú tudósítója tehát már az első percben leszögezte, hogy King „azokat a témákat érintette, amelyeket mások is, csak éppen mindenki másnál hatásosabban. Szónoklata teli volt Lincoln és Gandhi szimbolizmusával, a Biblia kádenciáival. Harcos volt, és szomorú, s azzal az érzéssel eresztette útjára a tömeget, hogy nem hiába jöttek el.” S miként Reston megjósolta, ez a délután és főként King szónoklata megtette a kellő politikai benyomást Washingtonra, mert King retorikája „felidézte az Alapító Atyák elveit, szembeállítva őket a modern amerikai élet egyenlőtlenségeivel és álszentségével”. Vagyis, ha volt szónoklat, amely perdöntően változtatott egy ország hangulatán és közéletének felfogásán, az Martin Luther King „álma”. S noha nyilvánvaló, hogy sokat tanult mások híres retorikai fordulataiból és fogásaiból, maga is gyakorlott ígérkedő volt – beszéde nagyszerű példája a szónoki hatáskeltésnek.

Valóban felhasználta már bevált, híres módszereket. Hiszen ismétlődő „álma” mintegy visszhangozza Robert Ingersoll 1876-os látomásait: „látok egy országot csupa boldog házzal... látok egy világot rabszolgák nélkül...” De felhasználta a „vizionálást” King előtt Franklin Roosevelttel is, ám nyilvánvaló, hogy a „van egy álmom” ismételtetése találobb megfogalmazás. S persze, mivel a filmszalag Martin Luther King beszédét őrizte meg, e szónoki fogás immár elválaszthatatlanul óhozza kapcsolódik; főként Amerikában, ahol a sok tévécsatorna valamelyikén jószerivel hetente idézik fel e nevezetes napot és szónoklatot, amelyhez hasonló erejű kettő él a mai nemzedékek tudatában: Roosevelttel kongresszusi bejelentése a japán orvttámadásról, mely „a gyalázat napjaként él mindörökké”, és Kennedy beiktatási beszéde arról, hogy „ne azt kérdezd, mit tehet érted az ország, hanem azt, mit tehetsz az országodért”.

King Lincolnra, a rabszolga-felszabadítóra való utalással kezdi beszédét: „itt állunk árnyékában” – a szónoki emelvényt természetesen szándékosan az oszlopos emlékmű lépcsőire tették, a hatalmas ülő szobor így a háttérből letekintett a tömegre. S ezzel az indítással King magától értetődően térhetett rá a lényegre: száz évvel Lincoln 1863. január 1-jei felszabadító proklamációja után az egykori rabszolgák leszármazottai „még mindig nem szabadok”, hiszen megnyomortja őket a szegregáció, a – déli államokban továbbra is törvényesen élő és a törvények nélkül is gyakorolt – faji elkülönítés, s a feketék (King által meg nem nevezett) gettói a szegénység szigeteiként léteznek a tehetős Amerikában. Más alkalommal s már a polgárjogi küzdelem sikerei nyomán mondta Martin Luther King, hogy a harc nem lankadhat, mert nem elég, hogy a fekete már bemehet a vendéglőbe, ha nincs pénze megvenni a hot-dogot. De ebben a híres „centenáriumi” szónoklatban is a minden amerikai által jól érthető hasonlattal él, amikor úgy fogalmaz, hogy „azért jöttünk hazánk fővárosába, hogy beváltsunk egy csekket”: a bérét, fizetését csekken kapó s akkortájt – tehát a hitelkártyák elterjedése előtt – a „jó csekk” jelentőségét tökéletesen felfogó átlagember azonnal érthette, hogy egy nemzeti ígéret papírját lobogtatják előtte. A kiállított csekk fedezete áll jót az emberért, hitelért, ám e „szent kötelezvényről” a négerek esetében kiderült, bizony „hamis csekk”, hiszen nincs meg rá a kellő fedezet.

„Eljöttünk hát, hogy beváltsuk ezt a csekket” – hirdette messze hangzón a Mall túlvégén lévő törvényhozás felé kiáltva King. Méghozzá – és ezt kezdte ismételtetni –

„most”. Ez egyértelmű utalás a kongresszusi halogatásra. A szövetségi törvényhozás Kennedy életének utolsó hónapjaiban még csupán a javaslatok bizottsági megvitatásáig jutott el, ami 1963 nyár végén nem sok jót ígért, hiszen a következő esztendő az elnök-és kongresszusi választások éve volt, s ez hagyományosan megbénítja az amerikai politikát. A helyzetet persze megváltoztatta a dallasi merénylet, JFK meggyilkolásának sokkhatása, ami nagymértékben segítette az utódot, a „folytatást” hirdető Johnstont, hogy Kennedy elképzeléseit elfogadtassa.

S nyilvánvalóan segítette már akkor is Kennedyt a tömeges megmozdulás és főként a King-beszéd hatása. Jellemző, hogy a gyűlés vezetőit még délelőtt fogadták a kongresszusban, s ott a politikusok óvatosan nyilatkoztak. Kennedy viszont este találkozott Kinggel és társaival, akiket láthatóan politikai szövetségeseinek tekintett. S egyértelmű utalás az erőszakmentes polgárjogi küzdelemre, hogy az elnök nyilatkozata magasztalta a megmozdulás „csöndes méltóságát”. Aligha véletlen, hogy a *The New York Times* másnapi főcímében ugyancsak a tüntetés „rendezett” voltára utalt: ez kiáltó ellentétben volt a képernyőket akkor már hónapok óta ellepő vad jelenetekkel, főként a békés polgárjogi harcosokra kutyákkal rontó rendőrök látványával.

King nyilvánvalóan meg akarta ragadni a politikai pillanatot, amikor a közélet vezérkara megriadt a déli városokban zajló csetepatéktól, és a lakosságra mély benyomást tudott tenni a jogot követelők önfegyelme. *Most* jött el az ideje az ígéretek beváltásának – hirdeti több változatban a beszéd, szép és érzékletes képekkel. Hogy ezt követően rögvest jelezze, a feketék türelmének is vége lehet: így őt, az erőszakmentesség bajnokát is elsodorhatják az igazi harcot hirdetők. King tehát óva int a négerek elszántságának lebecsülésétől. Tudni való, hogy a jámbor lekipáasztort a radikális négerek egy része akkortájt – a déli állapotokat, a fekete-veréseket látva – kezdte „Tamás bátyának” nevezni: a múlt századi regényalak a mai színészek szemében a megalkuvás mintapéldája, a fehérek bohóca. Az utalás a „rosszkedv tikkasztó nyarára” olyan idézet kiforgatása a *III. Richard*ból, amelyet az amerikai iskolákban mindenkinek megtanítottak, s egyúttal jelzése a tragikus végkifejletnek is arra az esetre, ha az ország 1963-at végnek s nem kezdetnek tekintené. Addigra sok fehér vélte úgy, a feketék már eleget kivívtak maguknak az iskolai elkülönítés felszámolásával, lehetnének kicsit türelmesebbek, „nem lehet mindent egyszerre megkapni”. Szó sem lehet azonban arról, hogy a dolgok „visszatérjenek” normálisnak nevezett kerékvágásukba – figyelmeztet King. Erre addig nem kerülhet sor, a mozgalom addig nem lankad, amíg a néger meg nem kapja polgárjogait. (Még ő is, mint akkoriban mindenki, „negró”-t, tehát négert emleget; ennek volt megvetést kifejező, faji élű változata a „nigger”. Jellemző a világ és Amerika változására, hogy a hamarosan elterjedt és a négert, a „színes” teljesen kiszorító „fekete” megnevezés is szalonképtelen lett már, manapság csakis az „afrikai amerikai” járja nemcsak a hivatalos szövegekben, hanem a tévében, sőt a beszédben is.)

Sajátosan és nemes fordulatokkal, ám félreérthetetlen célzásokkal tudatja a szónok a veszélyt: miközben a négereket inti, óva az „igazságtalan cselekedetektől”, az akár jogos önbíráskodástól avagy a megtorló tettektől s főként attól, hogy a „gyűlölet poharából” hörpintsenek, a fizikai erőszakra való utalás figyelmeztetés a fehéreknek is. A sors keserű iróniája, hogy Martin Luther King meggyilkolásakor éppen ez következett be. King rámutat a tömegben álldogáló fehérekre: „testvérek”, tehát oktalanság a bizalmatlankodás „minden fehérrel szemben”: ekkoriban Malcolm X és Elijah Muhamad néger vezetők már javában hirdetik a teljes faji elkülönülést – ezúttal a feketék tudatos elválását a fehérek világától.

Előre kell menetelnünk, s főként – „nem fordulhatunk hátra”: King határozottan szembeszáll a sokak által vallott felfogással, hogy a négerek „megelégedhetnének” az-

zal, amit már elértek. Ez nem történhet meg addig – mondja a szónok immár nem szóképekkel, hanem olyan nagyon is köznapi példával és sérelemmel –, amíg „nem pihenhetünk meg az utak mentén álló motelekben”. (A déli államokban ugyanis nemcsak a vendéglőkre írták ki, hogy színeseket nem engednek be, hanem a szállókra is, a „sajátjukba” terelve a feketéket.) King a kis és nagy gettókat említve arra utal, hogy a délről menekülő négerek az északi nagyvárosokban is elkülönített negyedekbe szorulnak, még ha oda nem törvény zárja is be őket, hanem csupán a pénz.

„Amíg egy Mississippiben lakó néger nem szavazhat, és amíg egy New York-i néger azt hiszi, hogy neki nincs miért voksolnia” – mondja MLK. Tegyük hozzá: történetesen a déli államban gyilkolták le (miként napjainkban az *Égő Mississippi* című film is feldolgozta) a feketék szavazási jogáért küzdő aktivistákat. Tény, hogy amint sikerült átöröni a négerek és az urnák (Amerikában egyre inkább szavazógépek) közti falat, mindehánthatalmas politikai változások következtek be. King előbb felsorolja, honnan és milyen viszonyok közül gyűltek Washingtonba a tüntetők, majd úgy küldi vissza őket – külön-külön említve – éppen a fő csatatérnek számító déli államokba, hogy biztosra ígéri a változást.

S ekkor jut el a szónoklat igazi magaslatára: „álmához”. Ez még olvasva is rendkívül hatásos, lenyűgöző retorika, King előadásában, ahogyan egy pillanatra mindig megállt a „van egy álmom” után, ez bizonyíthatóan óriási benyomást tett és tesz akkori és mai hallgatóira. Álomot említ, s rögvest hozzákapcsolja a híres „amerikai álomhoz”, amely a fehérek többségének akkor már valóság volt, a négereknek viszont még álom sem lehetett. S idézi az Amerikai Függetlenségi Nyilatkozatot, miszerint „nyilvánvaló igazság: minden ember egyenlőnek van teremtve”. Már önmagában az, hogy az egyenlőség egy négernek csupán álom lehet a kétszáz évvel azelőtti deklarációra annyira büszke Amerikában, az égre kiált.

Ám King nemcsak követel, hanem faji megbékélést is hirdet. Álmodik arról, hogy a rabszolgatartók és a rabszolgák leszármazottai leülnek egy napon közös asztal mellé; hogy éppen az elnyomásáról nevezetes Mississippiben, az unió talán legelmaradottabb államában lesz az „igazságtalanság sivatagából oázis” – ez a helyi fehéreknek is fejlődést ígér. Az utalás Alabama kormányzójára, George Wallace-ra ugyancsak nagyon konkrét: a „beavatkozás” az általa sérelmezett szövetségi beavatkozást, a „hatálytalanítás” pedig azokat a helyi törvényeket jelenti, amelyeket előbb érvényteleníteni kellene – erre persze az ottani törvényhozásban aligha lehetett akkortájt számítani. (Talán érdemes megemlíteni, hogy amikor 1975 tavaszán Alabamában jártam, Wallace és emberei már végigmentek a damaszkuszi úton, s jellegzetes módon azzal mentegették korábbi tetteiket, hogy „akkoriban, mármint a hatvanas években »olyan« volt a törvény, s a kormányzó csupán – betartotta”). A dombok és völgyek „eltűnéséről” szónokló King ugyancsak tudatosan utal a Bibliára, az utolsó ítéletre és az Úr előtti elszámolásra figyelmeztetve elsősorban a fehéreket.

S azután szinte énekelve mondta el a baptista lelkész a múlt századi elődje által írt dalszöveget Amerikáról, „a szabadság édes földjéről”. Samuel Smith bostoni baptista lelkész nem ismerte fel, hogy a dallam, amelyet ő német eredetűnek hitt, valójában a brit – a király megmentéséért fohászkozó! – himnuszé, tehát nem is lehetett esélye, hogy amerikai himnusz legyen belőle, halott Amerikának hivatalosan nem volt himnusza egészen e század elejéig. King nyilván azért a sorért választotta, amely a szabadság zengését hirdeti, így újfent retorikai ismétlésekkel fokozhatta a hatást, és sorolhatta fel azokat az északi államokat, ahonnan a megmozdulás sok résztvevője érkezett. Ez jellegzetesen amerikai szokás, a politikusok vagy a tévések ritkán felejtkeznek meg róla: a hatalmas, sok államból álló országban az emberek szinte gyerekesen örülnek (a kameráknak pedig

ujjongva integetnek), ha szűkebb pátriájuk nevét hallják. S King sorra említi az ország magaslatait: ez inkább az angol nyelv szellemében történik, amelyben például a politikus is „magaslatot” foglal el, amikor nem folyamadik alantas eszközökhöz. Minden rendű és rangú, fajú és vallású ember nagy találkozására voltaképpen lelki magaslatokra emelné a lakosságot is és Amerikát is – ezt jelzik közvetett formában a felsorolt hegyek, dombok. Hogy aztán a szónoklat végén Martin Luther King felejthetetlenül és önfelédten világgá kiáltsa a néger spirituálé szavait: „Végre szabadok vagyunk!” Mármint álmában, amelyet most megosztott nemzetével. Ezek a zárófohászok a sokévi ismétlések során szinte elválaszthatatlanul összefonódtak a tévérövidítések folytán a „van egy álmom” ismétlődésével, s így módon a King-szónoklat mai füllel már mintegy a megvalósulást is hirdeti, az elért jogegyenlőséget. Holott feketék és fehérek viszonya az óriási drámai változások ellenére sem olyan még, mint amilyennek Martin Luther King megálmodta. Való igaz, az ő korában elképzelhetetlen látvány volt – mondjuk – fekete fiú és fehér lány kéz a kézben akár az északi utcákon is, de még évtizedek múltán is egy tévéhirdetésben, s bár ma ez a kép sűrűn előfordul, mégis sok feszültség vibrál a faji viszonyokban. Elég csupán az 1992-es Los Angeles-i zavargásokra emlékezni, amelyeket a négerverő fehér rendőrök felmentése robbantott ki, majd a fehér sofört kis híján halálra rugdaló fekete suhancok látványa tett riasztóvá.

Martin Luther King álma tehát részben még ma is megvalósulásra vár, és ha most hallanánk először, most is hatásos lenne.

Nem volt felkészülve a halálra

Fiatal orvosok tárgyalták, egy nagy egyetem boncolótermében álldogálva, a napi eseményeket. A boncolóasztalon lévő holttest-darabok egyáltalán nem vetettek árnyékot jó hangulatukra. El sem tudták képzelni, hogy nemsokára esetleg belőlük is olyan hideg, tehetetlen holttest lehet, mint amelyen éppen az imént fejezték be munkájukat.

A társaság lelke Sándor volt, a fiatal orvostanhallgató. Mindegyikük közt ő volt a leghangosabb, és tréfáira olyan szavakat használt, amiket jobb lett volna ki sem mondani. Barátai azonban hozzá voltak szokva ehhez a hangnemhez és nem zavartatták magukat. Meg sem gondolva, milyen szent dologgal űz csúfot, viccelődik Sándor, a falnak támaszkodva. A holttest boncolásánál használt tút hanyagul a kabátja hajtókájába tűzte; a társalgás egyre zajosabb lett. Egyszer csak, a gesztikulálás hevében Sándor felemelte karját és megszurta a kezét a boncolótűvel. Egy pillanatra mindnyájan elhallgattak. „Hallod-e Sándor, ez veszélyes!” „Tudom – felelte amaz nyugtalanul –, mit tegyek?” „Gyere Müller doktorhoz” – tanácsolták – ő volt az egyik legnevesebb orvos az egyetemen – és azonnal elindultak. Szorongva várták a doktor diagnózisát. Ez így hangzott: „Esetleg 24 órán belül ön már nem él.”

Bátor az ember, amíg egészséges és erős. Bátran tör előre a csatatéren is, mert reméli, hogy szerencséje lesz és nem esik baja. De ha nincs felkészülve a halálra, és feltáru előtte nagy csöndben az örökkévalóság kapuja, könnyen elveszti bátorságát. Ilyen kétségbeesés fogta el Sándort is, amikor a halál szemébe meredt. Nem tudjuk leírni utolsó óráinak a borzalmait – nem egészen 24 óra alatt valóban holttest lett belőle –, csak egyik barátjának szavát idézzük: „Borzalmas volt látni Szabó Sándort, amikor megtudta, nemsokára meg fog halni; mert nem volt elkészülve a halálra.”

Talán azt mondod: „Velem ilyesmi nem történhet meg” – ugye? De az megtörténhet, hogy valami más módon hirtelen támad rád a halál! *Akárhogy is lesz, készen vagy rá?* Ez a kérdés!

Versek anyák napi ünnepélyhez

Gyulai Pál

Édesanyám nevenapja

Keresek virágot,
pirosat, fehérét,
bokrétába kötöm,
s odaadom Néked.

Nem is kívánok én
érette egyebet,
csak, hogy édesanyám,
ölelj meg engemet!

E. Kovács Kálmán

Anyácska névnapjára

Megkérem a felkelő napot
mosolyogjon be reggel
Anyácska ablakán.

Megkérem a kis fülemülét
dalolja házunk előtt
a legszebb dalait.

Megkérem a felhőnyáját
legeljenek most másutt
a nagy ég hajlatán.

Megkérem a tücsökzenekart
kísérje lágyan, halkán
madárka életét.

Megkérem a kertünk aljában
futó csermelyt, ne legyen
ma hangos szava itt.

Megkérem a kert virágait
kedves illatuk szórják
Anyácska merre lép.

Weöres Sándor

Füzértánc

Fűzzünk lombot szép fűzérbe,
rakjunk rózsát közepébe:
Kész van már a szép fűzér,
rózsa díszlik közepén.

Füzért fűzzünk, egyet, százat,
így köszöntsük jó anyánkat,
énekszóra táncolunk,
néki zengjen szép dalunk.

Jó pajtások, sorba álljunk,
tarka füzértáncot járjunk,
aki velünk táncot jár,
röppen, mint a kismadár!

Rózsadíszes lombfűzérre
süssön a nap tiszta fénye,
aransárga napvilág,
homlokunkon boldogság.

Szalai Borbála

Mi a legszebb?

Mi lehet a legszebb
ezen a világon?
Sorra veszek mindent,
s tudom, kitalálom.

Szépek a tavaszi
rügvet bontó erdők,
szépek az ég kékjén
barangoló felhők.

Szépek a csillagok
a bakacsin éjben...
No, de mi a legszebb? –
kíváncsian kérdem.

Szép a sápadt fénnel
ébredező hajnal,
mikor ezer madár
reggel köszönt dallal.

Szép a gyémánt-harmat
megcsillanó fénye,
szép, ha szívárvány fon
koszorút az égre...

Ám énnekem mégis
legszebb a világon:
ha anyám szemében
öröm tüzét látom.

Ölbey Irén

Köszöntő

Ahány felhő lebeg az égen,
s ahány csillag lángol csodaszépen,
őz és nyuszi az erdőn ahány van,
s ahány harcsa úszik a Dunában,
s ahány legyet fog a füstű fecske,
s ahány kiflit megsüt a kemence,
érjen téged anyám, annyi
öröm és szerencse!

Osvát Erzsi

Meséltél és meséltél

Velem voltál örömömben,
velem voltál bajban.
Velem voltál, ha sírtam,
velem, ha kacagtam.
Meséltél és meséltél
igazakat, szépet.

Kívántam, hogy meséd
sose érjen véget.
Mit adtam én cserébe?
Te azt sose kérted.
De talán két szemem
elárulta néked!

Beney Zsuzsa

Anya dúdolja

Azt kérdezed tőlem
hogyan vártalak?
Mint az éjszakára
fölvirrad a nap,
mint a délutánra
jó az alkonyat,
mint ha szellő jelzi
a fürgeteget –
ezer pici jelből
tudtam jöttödöt.

Mint tavaszi reggel
a nap sugarát,
fagyos téli este
jégcsap csillagát,
mint az alma ízét,
tejet, kenyeret –
pedig nem is láttalak még,
úgy ismertelek.

Mint a fény az árnyat,
záport a virág,
mint patak a medrét,
madarat az ág,
mint sóhajos nyári éjjel
a fák az eget –
mindenkinél jobban téged
így szerettelek.

Pákolitz István

Anyámnak

Hogyha virág lennék,
ölelnék jó illattal;
hogyha madár lennék,
dicsérnék zengő dallal;
hogyha mennybolt lennék,
aranyappal, ezüsthoddal,
beragyognám életedet csillagokkal.

Virág vagyok: ékes,
piros szirmú gyöngye rózsád;
madár vagyok: fényes
dalt füttyülő kis rigócskád;
eged is: szépséges
aranyappal, ezüsthoddal,
beragyogom életedet csillagokkal.

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Jenei Tamás
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa
3400 Cluj/Kolozsvár, str. I. C. Brătianu/Király u. 51.
Tel: 0264-192453; Fax: 0264-195104; Email: belmisszio@reformatus.ro

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztófalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Sztranyiczki Mihály

Számítógépes szedés, tördelés: Szabó Magdolna

ISSN 0254-4458

Füle Lajos

A keresztyén ember tudja:

Minden javamra van

„Minden javamra volt,
a könnyek mostak engem,
s fehérebb lett a lelkem,
tisztultabb sóhajom.

Minden javamra volt,
a szégyen és dicsőség,
a szükség és a hőség,
ítélet, irgalom.

Minden javamra volt,
örök végzése hívott...
Hitből verem a hidat
át minden bűn, bajon.

Minden javamra van,
mert Isten van javamra.
Formálja hát hatalma
formátlan önmagam!”